

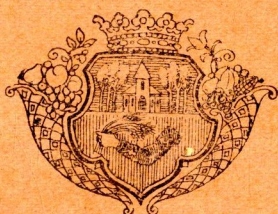
242.

A NYÍREGYHÁZI VÁROSI FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA

KILENCEDIK

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1926—1927. ISKOLAI ÉVRŐL.

Megyei Levéltár
Nyíregyháza

SZERKESZTETTE :
MARGÓCSY EMIL
IGAZGATÓ.

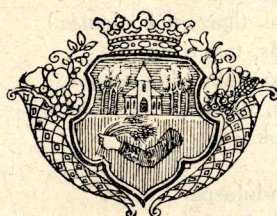
NYÍREGYHÁZA,
JÓBA ELEK KÖNYVNYOMDÁJA
2353—1926.

A NYÍREGYHÁZI VÁROSI FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA

KILENCEDIK

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1926—1927. ISKOLAI ÉVRŐL.

SZERKESZTETTE :

MARGÓCSY EMIL

IGAZGATÓ.

NYÍREGYHÁZA,
JÓBA ELEK KÖNYVNYOMDÁJA
2353—1926.

Tartalomjegyzék.

I. Értekezések :

Előszó.

1. Margócsy Emil : Emlékeim . . . reményeim.
2. Domány Sándor : Közgazdasági tapasztalatok.
3. Bácskai József : A francia nyelv és kereskedelmi levelezés a francia kereskedelmi iskolákban.
4. Tester Kálmán : A kereskedelmi számtan az osztrák felsőkereskedelmi iskolákban.
5. Kollonay Zoltán : Külföldi tanulmányutam beszámolója.
6. Dr. Marssó József : Az anyanyelv tanítása az osztrák és a magyar kereskedelmi iskolákban.
7. Kövendy Károly : Idegen nyelvek tanítása külföldön és nálunk.
8. Naményi Gyula : A szép-, gép- és gyorsírás tanítása a külföldi kereskedelmi iskolákban.

II. Az iskolai év története. (Igazgatói jelentés.)

III. Felügyelet és igazgatás, tanári kar.

V. A tanulókra vonatkozó statisztikai adatok.

VI. Adományok, jutalmak, versenyek eredménye.

VII. Az érettségi vizsgálatok.

VIII. Ifjusági egyletek.

IX. Tanulmányutak, kirándulások.

X. Tudnivalók a jövő iskolai évre.

XI. Az egyéves női ker. irodai szaktanfolyam.

Jelszavunk :
„Hazánknek éljünk !
Szívvel-lélekkel !“

„Hiszek egy Istenben !
Hiszek egy hazában !
Hiszek egy isteni örök igazságban !
Hiszek Magyarország feltámadásában !
Amen.“

Előszó.

Iskolánk mult tanévi Értesítőjében már beszámoltam felügyelő-bizottságunk azon nemes elhatározásáról, hogy tanári karunk tagjai részére egy-egy havi fizetésével egyenlő összeget utalt ki azon célból, hogy a nagy szünidőben valamennyien egy-egy külföldi tanulmányi utat tehessünk. Örömmel jelenthetem, hogy a szép terv megvalósult s valamennyien sok-sok szép tapasztalattal gazdagabban tértünk vissza utunkról.

Domány Sándor a könyvvitel és levelezés tanára csak augusztusban indult útjára, mert júliusban távollétem alatt ő volt szíves helyettesíteni igazgatói tisztemben. Kassán és a Tátrán keresztül Breslau—Berlin—Dresden—Prága—Pozsony útirányon keresztül sok értékes közgazdaságtani tapasztalattal tért vissza útjából.

Bácskai József a francia nyelv tanára az első volt, aki útnak indult s utolsó volt a visszajövetelben, majd teljes 2 hónapig tartott kirándulása, július 2-től augusztus 30-ig. A város-tól kapott 3,500,000 korona segélyen kívül a Keresk. és Ipar-kamarától 250 pengőt kapott, úgy, hogy összesen 6.625.000 korona (530 pengő) állt rendelkezésére. Részt vett a dijoni egyetem nyári nyelvtanfolyamán s különösen sokat tanult a hat hétig tartott kereskedelmi tárgyú tanfolyamon. Hogy eredménnyel vett részt, tanusítja a magával hozott két oklevél is. Útiránya : Budapest—Wien—Salzburg—Innsbruck—Zürich—Basel—Belfort—Dijon—Lausanne—Bern—Luzern—Zürich—Wien.

Tester Kálmán a ker. és pol. számtan tanára Wien—Linz—Salzburg—Selzthal—Graz körutat tette meg. Ismeretekkel meggazdagodva tért vissza s értékes számtani előadásaiában adja majd vissza növendékeinknek tapasztalatait.

Kollonay Zoltán a földrajz és áruismeret tanára a Wien—Linz—Salzburg—München—Lindau—Bódeni tó—Innsbruck—Selzthal—Graz útirányon tett érdekes és értékes kirándulásával gyarapította földrajzi ismereteit. Juliusban a cserkész nagytáborba vezette „Turul“ cserkészjeinket, így kirándulása augusztusra maradt. Mire visszatért, már el is telt a szünidő. No de elmondhatja magáról mint cserkészparancsnok, hogy még a szünetben is „jó munkát“ végzett.

Dr. Marssó József, a német nyelv tanára, julius első napjaiban kelt útjára, Bécsben a Collégium Hungaricum-nak volt szívesen látott vendége. Véle és Naményi kollégával együtt voltunk a bécsi Handels Akadémie-ben és a bécsi Hochschule für Welthandelben. Salzburgig együtt is tettük meg az utat, ott ő délre fordult és a Salzkammergúton, Selzthalon keresztül Grazba ment. Ez volt útjának utolsó külföldi állomása. Az együtt töltött idő igen kedves és értékes volt, még most is gyakran visszatérünk utazásunk nem egy derüs mozzanatára.

Kövendy Károly a német nyelv tanára Budapest—Sopron—Semmeringen—Selzthal—Ischl-n keresztül Salzburgba, majd Münchenbe ment. Vissza Simbachon—Passaun—Linzen keresztül tért Wienbe. Münchenben szerzett sok értékés ismeretet, hallgatott az egyetemen német történelmi, irodalomtörténeti és közgazdasági előadásokat és természetesen, hogy mint amatőr iparművész felkereste a műpariskolát is. A németen kívül iskolánkban a magyart és történelmet is tanítja, így bőven lesz alkalma szerzett tapasztalatait növendékseregünkkel közölni.

Naményi Gyula a szép-, gép- és gyorsírás tanára hosszú időt töltött a külföldön. Mint már említettem is Wienben—Salzburgban együtt jártunk-keltünk. A Salzkammergutban időzött hosszabb ideig, majd Selzthalon keresztül Grazba ment. Innen visszatért Wienbe. Szíve innen a Tátrába vonzotta, hogy elrabbolt ékességünket is megismerje, Pozsony—Ruttka—Csorba—Tátrafüred—Kassa egy-egy állomásai visszafelé való útjának, tanulságos útjáról Szerencsen keresztül tért vissza. Beszámolója a tanuja, hogy nem hiában járt.

Én magam Wienen keresztül Salzburgba, Zell am See-be, Innsbruckba mentem. Mindenütt hosszabb időt töltve s tanulmányozva nemcsak a keresk. szakoktatást, de a vidék és városok közgazdasági életét is. Buchson keresztül folytattam útam Zürichbe. Utam legtávolabbi pontja a Vierwaldstätti tó volt, hol 3 napot töltöttem, Luzern—Vitznau—Brunnen voltak a megszálló helyek. Visszafelé Selzthalon és a Semmeringen keresztül jöttem.

Nem érdektelen talán az sem, hogy Domány kollégát útjában elkísérte felesége, hogy Bácskai kollégával véle volt két hónapi kirándulásában felesége és Teréz leánya, míg jó magam is elvittem magammal feleségemet és Erzsébet leányomat. Elismerés a hölgyeknek, akik megosztották uraikkal az utazás fáradalmait, de gyönyöreit is.

Felügyelő-bizottságunk azt is kimondotta, hogy valamenyünknek egy-egy beszámolót kell írunk. A beszámolókból a részleteket itt mutatjuk be. Ezek az 1926—27. tanévi Értesítő számára készültek, de külön lenyomatot is készítettünk belőle. Talán lesznek az olvasók között olyanok is, akik méltányolják a mi nemes törekvésünket és nem sajnálják az időt az értekezések elolvasásától.

S most úgy tanári karunk mint a magam nevében is hálás köszönetet mondok iskolánk felügyelő-bizottságának, mely utunkat áldozatkészségével lehetővé tette. Forró köszönetünk érdemes elnökünknek dr. Bencs Kálmán polgármester úr Öméltóságának, ki minden igaz törekvésünkben támogat minket. Hálás köszönet Nyíregyháza város képviselő testületének és a Ker. és Iparkamara érdemes vezetőségének a Bácskai kollégának nyújtott segélyekért.

S elmentünk valamennyien, hogy a kellemesét a hasznossal összekötve egy-egy külföldi tanulmányút után szeptemberben újból összejöjjünk a szent munkára, munkálni a magyar ifjúságot. S vágyunk teljesült. Azt a sok-sok tapasztalatot, amit szereztünk, mi mind tovább fogjuk adni, tovább adjuk tanítványainknak, kik így az életre biztosan jobban elkészülve fognak kiléphetni. De álmainknak csak egy része teljesült be, mert mi már a következő szünidő terveit szőjük. Ettünk már a tudás fájáról, hát mi nem elégszünk meg az első lépéssel s ha a felügyelő bizottságunk látni fogja, hogy érdemes volt az áldozatot meghozni, kamatostúl térül az vissza, bizonyosan a jövőben is támogatni fog vágyaink, álmaink beteljesülésében.

A Mindenható áldása legyen áldozatkész felügyelő-bizottságunkon, fejlődő iskolákon és szegény Magyar Hazánkon!
Nyíregyháza, 1926. november hó.

Margócsy Emil,
igazgató.

1. Emlékeim . . . reményeim . . .

Húsz esztendeje annak, hogy mint fiatal kezdő tanár 1906. nyarán első külföldi tanulmány utamat megtettem. Súlyos, nehéz idő mult el azóta, de az emlékek, s a benyomások, amiket akkor szereztem, ma is frissek. S oly jól esett most húsz év után ismét meglátni az akkor látottakat. Sok-sok minden megváltozott, kereskedelmi szakoktatásunknak egész más képe van itthon is, külföldön is, s hogy másnak láttam, hogy most más impressziókat gyűjtöttem, annak oka talán abban is van, hogy én magam is megváltoztam, húsz kemény év tapasztalata áll hátam megett az első külföldi utam óta.

Kereskedelmi Szakoktatásunk akkor a huszadik század első éveiben indult el diadalmas útjára, mely fénypontját az 1913. évi nemzetközi Keresk, Szakoktatásügyi Kongresszus idején érte el. Dr. Schack Béla, ez a kiváló apostol nem hiába fáradozott, lankadatlan munkálkodásának már látszanak gyümölcsei. Kezdik megbecsülni az eddig lenézett kereskedelmi iskolákat, s kezdik értékelni a felső ker. isk. tanárokat, kiknek képesítése a század elején még kevesebb volt a középiskolai tanárokénál. A Keresk. Tanárképző ebben az időben bocsátja ki az első tanárokat, akik már a messzebb menő kívánalmakat is ki tudják elégíteni. Tanfolyamok, külföldi- és belföldi kirándulások, tanulmányutak rendezésével emelik a régi tanári gárda nivóját is. S folyt mindenütt a szakadatlan építő munka.

A külföldi kereskedelmi szakoktatás nagyobb multra tekinthet vissza, mint a miénk. Ez természetes is, hisz a kereskedelem fejlettsége megköveteli a szakoktatás fejlődését is. Húsz évvel ezelőtt bámulatba ejtett, amit ott láttam. Akkor megfordultam Ausztrián és Svajcon kívül Német-, Francia- és Olaszországban. Sőt Monakóban is tanulmányoztam az iskola ügyet. S ma Ausztriában fájó szívvel állapítottam meg, hogy ők is teljesen úgy sinylik a veszett háború káros következményeit, mint mi. Sőt sok tekintetben mintha mi már előbbre lennénk, mintha a mi ker. szakoktatásunk terén megindult volna a romok eltakarítása után az építő munka.

Ahol csak megfordultam Ausztriában, a keresk. szakoktatás berkeiben csak lehangoltságot láttam, szomorúan mutatják nem fejlődő szertáraikat, könyvtáraikat. Nincs pénzük újabb beszerzésekre, ezért gyűjteményeik nem modernek, az újabb idők találmányainak, felfedezéseinek alig látjuk nyomát.

Ott tartanak ők, ahol mi voltunk pár évvel ezelőtt, midőn minden kérésre, minden törekvésre csak egy felelet volt: ez nem lehet a mai nehéz viszonyok között. A bécsi keresk. akadémia igazgatójának Barta Rudolfnak sehogysem ment fejébe, midőn elmondottam, hogy új iskolai épületet szeretnénk emelni, s szinte lehetetlennek tartotta, hogy nekünk, szegény magyaroknak már volna pénzünk az építésre.

Hasonlóan jártam a bécsi világkereskedelmi főiskolában is. Ott is tele voltak panasszal. A háboru után válságba került az egész intézmény, a tanárok nagy része szétszéledt, egy része máshol helyeződött el, más része az elszakított területen kapott állást. Súlyos nehéz esztendőket következtek az intézetre, volt idő, amidőn alig volt tanára s hallgatója s csak egy-két esztendeje, hogy ismét megindulhatott a munka, de a régi nivót még nem tudták visszaszerezni.

Igen érdekesen jártunk a bécsi keresk. akadémia Licht-bildersammlungjában. Egy külön terem van erre a célra, igen praktikus szekrényekkel, évek óta a jelentés a gyűjteményről „Es hat sich nichts verändert“. Előzékenyen megmutatták, hogy a világ minden részéről vannak itt felvételek, diapozitívák, amelyeket tanítás közben bemutatnak, levetítenek. S tényleg a legsötétebb Afrika és Asztrália képviselve volt itt, de nagy lett a zavar, midőn én kértem, hogy mutassák be a magyarországi felvételeket. Vezetőnk váltig állította, hogy van doboz országunk felírásával s így kell lenni képeknek is. Hosszu keresés után megtaláljuk a dobozt. boldogan mutatja vezetőnk s csak akkor nyúlik hosszúra az arca, midőn a dobozban egyetlen egy képet sem találtunk. Talán-talán mi is hibásak vagyunk abban, hogy ez a furcsa eset megtörtént.

A szomorú képek után vessünk egy rövid pillantást a boldog, békében élő Svajcra. Csodálatos szép dolgokat láttam, a két évtized nem mult el nyomtalanul. Virágzóbb s fejlettebb a ker. szakoktatás, mint régen volt. Gyűjteményeik frissek, újak. Az épületek barátságosak, derültek. Kis létszámú osztályokban folyik a munka, a nyelvi órák még kisebb csoportokban modern felszerelésekkel, jól fizetett, boldog tanárokkal. S így kellett, hogy az ausztriai nyomasztó állapotok után a kíváncs, derült svajci viszonyokkal ismerkedjem meg. Így volt ez jó, mert így azzal a boldogító érzéssel jöhöttem haza, hogy nemcsak nálunk vannak rossz viszonyok, máshol is van baj, máshol is van visszafejlődés s viszont a kedvező svajci tapasztalatok megmutatták a jövőt, hogy érdemes dolgozni, érdemes túrni, szenvedni. Ez adja meg a hitet a magyar feltámadásban is.

*

Elsősorban azzal a kérdéssel foglalkoztam mindenütt, hogy milyen tapasztalatokat gyűjthetek az iskolánknak, hiszem, rövid időn belül bekövetkező építkezési problémájához. Nagyon szívesen álltak rendelkezésemre, dús anyaggal tértem vissza, de

e beszámoló kerete nem alkalmas e kérdés bővebb fejtegetésére. A magammal hozott tervrajzok, hiszem nagy segítségére lesznek iskolánk új épületének tervét elkészítő építészeknek. Most csak pár mondatban akarom lerögzíteni tapasztalataimat.

Véleményem szerint ne építsünk valami monstrosus nagy épületet, hatalmas barátságtalan termekkel, ellenkezőleg a tantermek inkább kicsinyek legyenek s viszont a tanulók létszáma is ehhez viszonyítva kisebb legyen. Ez a jövő zenéje, amidőn 25—30-as létszámmal s nem 50—60-as létszámmal dolgozhatunk mint sajnos a magyar iskolákban ez napirenden van. Világos, nagyablaku, jól szellőztethető termek, derült széles folyosókkal. Meglegyen az épületben kicsinyben minden, amire szükség van, szertárak, könyvtár, iroda helyiségek. Egy nagy terem, amely tornaterem is és ünnepségek helyéül is szolgál. Nem szeretném, ha valaki félreértene engem. Nem a tágas terek, sok levegő ellen van nékem kifogásom. Csak a mai viszonyok között, midőn számolni kell a rendelkezésre álló szerényebb pénzüsszeggel is, úgy szeretném megoldani a kérdést, hogy amit térben, nyersanyagban nyerünk, azzal modernebbé, barátságosabbá, derültebbé tegyük az új épületet. A kis termek télen is jobban fűthetők, így kellemesebbek is, eltekintve a megtakarított fűtőanyagtól is, amely ma szintén számottevő tényező.

Iskolánkban minden tanév elején, amidőn a beiratkozásnál hol több, hol kevesebb növendéket kénytelenek vagyunk elutasítani az első évfolyamban hely hiánya miatt, felvetődik a kérdés, hogy nem volna-e kívánatos a párhuzamos osztályok felállítása. Abban a véleményemben megerősödve tértem vissza, hogy nem helyes iskolánkknak ilyen irányu fejlesztése. Tekintsünk el a kérdés anyagi oldalától, mert nyilvánvaló, hogy valami nagy haszonnal nem jár az ilyen irányu fejlesztés. Hisz sokszor 10—15 többlet tanuló miatt kénytelen az iskola 30—35 többlet tanítási óra ellátásáról gondoskodni, ami nem telik ki a többlet tandíjből. De nem tartom kívánatosnak azért, mert az elmaradó s az iskolánkba fel nem vett anyag értékre a legsilányabb. A szeptemberben rekrutálódó anyag rendszerint a javító és pótló vizsgázókból telik ki, jobb, ha ezektől megszabadulunk. De nem helyes azért sem, mert megbolygatja a komplett tanári karunk állagát is, új osztályok beállítása új tanszékek beállítását vonná maga után s mivel a párhuzamos osztályok beállítása nem lenne végleges, így ezek a tanszékek sem lehetnének véglegesen betölthetők. Vagy egy csomó helyettes tanárral kellene dolgozni, ami méltánytalan eljárás velük szemben is, vagy a sok iskolánál dívó szokást kell követni bejáró óraadó tanárok alkalmazásával, ami tanítási szempontból esik erős kifogás alá. Leghelyesebb megmaradni a mai állapotnál és az építésnél is négy évfolyamot venni alapul, igaz, hogy ez egy kis visszafejlesztés, de másrészt egy egészséges numerus klausus, amely csak a tanítási eredmény, így iskolánk színvonalának emelését fogja maga után vonni.

A szertárakat is nagy alaposzággal néztem meg, tiszta a kép előtt, hogy új épületünkben e téren is mi volna a teendő. Fizikai szertárunk nem hagy maga után sok kívánni valót, de sok volna a teendő az áruismereti és kémiai szertárunk kibővítése terén. Meggyőződésem, hogy ha meglesz az új épület s meglesznek a szertárhelyiségek, a kísérleti előadó termék, akkor tanári karunk felhasználva a nyári tanulmányi utak terén szerzett tapasztalatokat könnyen megfogja oldani a szertárak kiépítésének fontos kérdését is, különösen akkor, ha az anyagi eszközök sem fognak hiányozni.

*

A második kérdés, amit tanulmány tárgyává tettem, a mi tanítástervünknek és tananyagbeosztásunknak összehasonlítása a külföldi tanítástervekkel, különösen ott, ahol hasonló típusu keresk. szakoktatás van, mint a mi felső-keresk. iskoláinkban. E téren csak Ausztriával lehet az összehasonlítást eredményesen elvégezni, mert Svajcban talán névre nézve, vannak felső ker. iskolák, de lényegileg, ami iskoláinkkal egyenlő nívón álló típus nincs. Svajcban sokkal szabadabb az egész oktatásügy, nincs úgy paragrafusba szedve, mint nálunk, de ez Svajc fejlettebb kulturális viszonyait jelenti. Ott átvannak itatva az emberek, a tanulók attól a tudattól, hogy egyetlen pályán sem lehet boldogulni tudás nélkül. Ezért, aki kereskedő akar lenni, az természetesen találja, hogy előbb el kell sajátítani a szükséges elméleti és gyakorlati ismereteket s csak azután kérhet maga számára e téren munkát és csak azután követelheti meg, hogy kenyeret és megélhetést biztosítson neki a pálya, amelyre lépett. Ott nincs úgy előírva, hogy a felső-ker. iskolába csak négy középiskolával lehet belépni. De ott nincs megszabva oly szigorúan, az iskola tartama se. Aki szorgalmasan neki lát, az rövidebb idő alatt végez. Sőt a hallgatandó órák száma attól is függ, hogy milyen az illető tehetsége. Ha jobb, akkor kevesebb óra is elég az előirt anyag elsajátításához. A zürichi hőhere Handelsschulében (Institut Minerva) három csoportra osztják fel a növendékeket értelem szerint. Első csoportban vannak a tehetségesek, azután a középtehetségűek és végül vannak a gyengék. (Gut, mittel, schwach). Az óraszámok is ehhez igazodnak. Például a számtanból a tehetségesek kapnak heti 2 órát, a középtehetségűek 3-at, a gyengék 4-et. S a tandíj mindenre nézve egyforma.

Ha az osztrák órabeosztást megnézzük, első pillanatra szemünkbe ötlük a nagy-nagy hasonlatossága a mi négyévfolyamú felső ker. iskolánk első órabeosztásával. Mind a négy évfolyamban 32 óra a kötelező, de ebben nincs benne a vallás és a tornaóra. Meggyőződésem, hogy a mi beosztásunk elkészítésénél az osztrák beosztás szerepelt alapul s csak az óraszámot kellett redukálni.

Ha a vallástanítás ténylegesen úgy történék, mint ahogy az a papíron le van fektetve s ahogy annak kellene lenni, ha

a hitoktatók valamennyien hivatásuk magaslatán állanak, úgy nagy kár a vallásórák kiküszöbölése. Értékes az a szolgálat, amellyel a hitoktatói kar segítségére mehet az iskolának a maga célja elérésében. Ugy kellene lenni, hogy minden egyes hitoktató érdeklődnék a saját felekezeti iskolájában a növendékek előmeneteli és magaviseleti viszonyai felől. S ha hanyatlást tapasztalna, ha kóros jelekre jönne rá, ki kellene puhatólni az okokat és támogatni az igazgatót, az osztályfőnököt, a tanárokat a rosszúl tanuló s helytelen viselkedésű növendék megjavításában.

A második idegen nyelv csak a II. évfolyamban kezdődik, helyesebb, mint a mi jelenlegi beosztásunk, midőn az I. évfolyam gyenge anyagának, mely a magyar nyelv szükséges alapismereteivel sincs tisztában, egyszerre két idegen nyelvet kell megemésztetnie.

A földrajz és történelem beosztása teljesen azonos, minden osztályban 2—2 óra. A természetrajz, fizika, kémia-áruismeretnek már az osztrákoknál több óra jut, itt van a mi beosztásunkban nagy óraszám megtakarítás. Mert a természetrajz az I—II. évf.-ban 2+2 órát, a fizika a III—IV. évf.-ban 3+2 órát, a kémia és az áruismeret 3+2+2+2=9 órát kap. Véleményem szerint jobb a mi beosztásunk, mert a heti óraszám az osztrákoknál lehetetlen magas. A délutáni tanítást meg kell szüntetni, hogy ideje legyen a tanulónak a tanult dolgok megemésztésére s a komoly előkészületre.

A kereskedelmi ismeretet az I—III. évfolyamban 3 éven át tanítják 3+2+2 órában, viszont a közgazdaságtan és a jogismeret csak a negyedik évfolyamban szerepel 2+3 órászámban. A könyvvitel és a levelezés a második évfolyamban kezdődik és a mienktől alig van eltérés, mert hiszem, hogy az ebben az évben a II. évf.-ban beszüntetett két levelezési órát már a jövő tanévben visszaállítják. A negyedik évfolyam 5 gyakorló iroda órát kap.

A ker. számtan és matematika terén alig van különbség, csak az utóbbi órászáma több, mert az I. évfolyamban heti 4 óra. Ez azért fontos, mert így van alkalom a kellő alapot megadni a különböző iskolákból és különböző előképzettséggel jött növendék seregnek.

A szépírás és az egységes gyorsírás is kötelező tárgyként szerepel, míg a gépírás csak a negyedik évfolyamban heti 3 órában a második félévben.

A tornatanítást teljesen elhanyagolják a bécsi ker. akadémián, legalább is oly kötelező formában, mint a mi iskolánkban az meg van, ott nem szerepel. Pedig igen fontos kérdés, bár nálunk sincs véglegesen megoldva, mert mit ér az, ha papíron tanítunk tornát, de valóságban nincsenek tornatermeink, felszerelésünk. S az első rossz, esős idő beálltával illuzóriussá válik az egész testnevelési programmunk.

Iskoláink megtették észrevételeiket a tanításterv reformjára vonatkozólag, az anyag most van feldolgozás alatt. Több kérdésben egységes az egész tanárság, bizzunk benne, hogy ez az esztendő ezt a fontos ügyet is nyugvópontra hozza.

*

Sok-sok értékes egyéb tapasztalatra is tettem szert. Külö-nösen tanulhatnak a magyar iskolák a tisztaság, a rend, a pontosság, pedantéria terén. Ebben mindig vezettek a németek. Egy részét tapasztalataimnak már e tanévben iparkodtam meg-valósítani, nagy részének bevezetése még a jövő zenéje, talán majd az új épületben. Felemlitem többek között az innsbrucki kereskedelmi akadémiát, hol érdekes új dolgot láttam, az iskola teljesen azonos szervezetű és összetételű, mint a mi budapesti ker. akadémiánk. Itt a folyosón apró szekrények vannak arra a célra, hogy a növendék, amint sárosan, piszkos cipővel az utcáról bejött, az utcai cipőjét levetvén, egy másik pár iskolai, zajtalan járásu házi cipőt vehessen ki e szekrényből és a piszkos cipőt pedig a tanulás idejére abban helyezze el. A növendék, amint az iskola falai közé lép, azonnal figyelmeztetődik, hogy templomban van, a tudományok megszentelt csarnokában, hol halkán, csendesesen kell járnia.

Az iskolákon kívül kiterjesztettem figyelmemet a közgaz-dasági élet tanulmányozására is. Elmentem a tőzsdékre, jártam bankokban, árúcsarnokokban. E téren szerzett tapasztalataim közül csak a zürichi tőzsdére térek ki. Már a mult tanév végén megigérttem a mostani negyedik évfolyamistáknak az utolsó ker. számtanórán, hogy elmegyek oda, ahonnan az a híres zürichi jegyzés naponként a táviró és telefon szárnyain utnak indult. A devizákat nem jegyzik a zürichi tőzsdén hivatalosan. De van egy egyesülete a legnagyobb zürichi bankoknak (Ver-band zürcherischer Kreditinstitute), amely a külföldi tőzsdék jegyzése alapján arbitrázs útján állapítja meg az árfolyamokat. Ezek a bankok a nagy forgalmu Bahnhofstrassén vannak. Két ilyen nagy bankban is voltam, s a tőzsde is nagyon élénk volt, mert akkor voltak a párizsi franknak legkritikusabb napjai.

*

Tanulmányi utunk utolsó stációja a vierwaldstätti tó volt. A kontinens összes tóvidékeit bejártam már talán, de egy tó sem ragadott meg annyira, mint ez. A húsz évvel ezelőtti utam legkedvesebb emlékei ehhez a tóhoz fűződnek. Talán magya-rázatát sem tudnám adni, hogy miért volt ez. De valami külö-nös, boldog érzés fogott el most is az idén azon a három nap alatt, amig a bűbájos partvidékét jártam. A Rigi tövében egy holdvilágos, csillagos este, midőn a felséges panorában gyö-nyörködve elmerengtem a múlton, valahogy szőni kezdtem a jövőt, hogy mi is lesz húsz év múlva. Gondolatom a kis nyir-egyházi kereskedelmi iskolába szállott, melynek helyén, már modern új, szép épület áll, de az épületben nem a régi arco

kat látom, saját magam is hiába keresem. Mi, akik pályafutásunkat több mint húsz évvel ezelőtt kezdtük, már húsz év múlva nem leszünk. Helyünket az új generáció foglalja el, s amit mi építeni iparkodtunk, azt most már mások építik. S valahogy egy pillanatra szorongó érzés fogott el, 'hogy ha ily mulandó az ember, érdemes-e hát küzdeni, dolgozni, fáradni, mikor utánunk jönnek a fiatalok, s talán pár évtized múlva emlékünks sem marad meg.

S ekkor eszembe jutottak a Csendes Óceán korál szigetei, amelyeknek keletkezését valamennyien ismerjük. Millió és millió év alatt a megmérhetetlen tenger mély fenekén parányi teremtmények építenek saját testükkel, saját vérükkel egyre emelkedő alkotmányt. Hosszú-hosszú nagy idők folyamán eléri ez az építmény a tenger színét, fű és virág lepi be lassanként, fák, cserjék nőnek rajta, a pálmaerdőket benépesítik az ég madarai, míg végre egy jövődő, boldog nemzedék talál árnyas, nyugalmas viruló hazát. De hol vannak azok a milliók, akik e paradicsom sziget alapjait lerakták? Mi vagyunk azok, a tanügy terén fáradók, akik évezredek át építünk az ismeretlenség homályában, egy ismeretlen jövő nemzedéknek. De nyugvó csontjainkat majd szent öröm rezgi át, ha majdan a messze távol jövőben, az idők teljében boldog nemzedékkel népesül be ez az édeni sziget, ez az édes magyar Haza, amelyben csak boldogság, csak szeretet lesz.

Tanártestvéreim, érdemes dolgozni a szebb jövő érdekében!

Margócsy Emil.

2. Közgazdasági tapasztalatok.

Az időt alaposan kihasználtam, a napnak minden percét okos beosztással, közgazdasági nyelven szólva, kitermeltem, hogy a külföldi viszonyok tanulmányozásával, rámutathassak a hazai viszonyokra és le vonhassam a megfelelő tanulságot.

Az első nagyobb város, ahol kiszállottam Breslau volt, ez Felső-Sziléziának a centruma. A versaillesi békekötés következtében Felső-Szilézia egy része Lengyelországhoz csatoltatott. Elvesztette nagy bánya- és iparterületét és ez Breslau kereskedelmén, forgalmán is meglátszik. Breslau forgalma mindazonáltal elég élénknek mondható. Feltűnő és másutt nem tapasztaltam, hogy az emberek sokasága, mind biciklivel közlekedik. Egész idős asszonyok, fiatal leányok és fiuk láthatók biciklin, kosarakkal, ládákkal, könyvekkel és minden más féle eszközökkel.

Jellemző a német rendre és fegyelemre, hogy a keresztutaknál, amelyek kisebb szűk utcákba vezetnek, hogy a torlódást elkerüljék és nagyobb szerencsétlenség ne történhessék, a rendőr figyelmeztetésére mindenki leszáll biciklijéről és lassan vezeti azt a következő utcáig, ott aztán rápattan és tova iramodik.

Nagy és szép parkjai vannak Breslaunak, amelyek lehetőleg úgy vannak beosztva, hogy a kisebb gyermekek részére

mintegy külön rész van, ahol halom magasságnyra található homok, amelyben jókedvűen játszadoznak.

Jelentékeny üzletei vannak, gyönyörű kirakatokkal. Utcái elég szép tágasak. Villanyos vezet az egész városon keresztül és mint Németország minden városában, ahol a városban körutazásokat tesznek, erre szolgáló kocsik is vannak. Ilyen villanyoskocsik itt is találhatók „R” jelzéssel, amelyek egy óráig mennek a városon keresztül, ezenkívül vannak autók, amelyek a városon keresztül-kasul haladva a nevezetesebb épületek előtt megállapodnak, a cicerone pedig elhadarja mondanivalóját.

Étekezés tekintetében a legrosszabb konyhát itt találtam. Kenyeret alig látni. Németország nagysága ebben is megnyilvánul. Már gyermek korától kezdve rászoktatják a gyermeket, hogy minél kevesebb kenyeret fogyasszon és a burgonya képezze fő táplálékát, hogy az ott termelt kenyérmagvak elégítsék ki az ottani lakosok szükségletét. Öntudatos, fegyelmezett nép akaratát itt is érvényesíteni tudja.

Óriási halcsarnokai vannak, ahol a különböző tengerihalak elég olcsón kaphatók és mint tömegfogyasztási cikk nagyban hozzájárul a lakosság olcsó élelmezéséhez. A hatósági ellenőrzés igen nagy. Már a kiratokban ki van függesztve, hogy a halak hatósági rendeletre az üzlet melletti raktárban láthatók s a kirakatban levők is jég között, vagy pedig vízben láthatók, bent az üzletben és az árusítóasztalokon nincs semmi.

Berlinnek körülbelül négymillió lakosa van. A Spree mindkét partján, lapályon fekszik. Átlagos átmérője 30 km. A városi vasut a sziléziai állomástól Vestendig 14,3, a déli pedig 38 km. A lakosság sűrűsége, míg a város belsejében egy Ha-ra 300 lakos is jut, a külső kerületekben sokszor az 50-et sem éri el.

Berlin városa csak a XV. században kezd fejlődni. Teljes kibontakozása világvárossá 1861-el kezdődik és azóta napról-napra jobban és jobban terjedt ki, úgy, hogy idők folyamán kilátás lesz arra, hogy *Charlottenburgon* túl más külvárosok is még jobban kifognak épülni. S ha a közgazdasági viszonyok kedvezők lesznek, lakossága 2—3 évtized múlva az ötmilliót is megközelíti. Ennyit szükségesnek tartottam Berlin városáról megemlíteni, mert itt egy világvárossal állunk szemben.

Maradjunk az állomáson, ahova megérkezünk. Látjuk azt az óriási üveggel fedett csarnokot, amely minden oldalról el van zárva. Nagy tömeget nem látni, mert külön sinpárja van minden vonatnak. A leszállás, fölszállás könnyű, mert oly magasan van az aszfalt, hogy csak egy 10—15 cm. magaságra van a kocsinak a leszállólépcsője. A megérkezés után azonnal az ember maga előtt látja, hogy melyik utcába, mely lépcsőkön kell lemennie. Jegy leadás nélkül nem lehet kijutni. A sinpár sokkal magasabban van, mint az utca, kiszállásnál tehát le kell menni, felszállásnál pedig fel kell menni.

A vasuti szolgálat sokkal egyszerűbb, mint nálunk. A vonatok indulásakor és érkezésekor nem látni vasuti tisztet, hiszen az egész felesleges is. Csendőroket, vagy rendőroket annál kevésbé látni. A jegyeket ellenőrző két személy a lejárát, vagy feljárátnál egy külön kis üvegházikóban ülnek. Ott oly szűk a hely, hogy csak egyenként lehet be- vagy kijutni. Így jegynélkül a beszállás lehetetlen. A vonat indítása is nagyon egyszerűen történik, tartózkodási idő a legminimálisabb, mert átlag minden 3—5 percben egy-egy vonat megy keresztül, ezek az u. n. Stadtbahnok, amelyek egész Berlinen keresztül mennek.

A földszinten szembe találja magát az ember az üzletek sokaságával.

Minden nagyobb állomáson, külön tudakozó iroda áll az utazók rendelkezésére. Az idegenforgalmi irodákban egész Németországra nézve adnak nyomtatványokat. A felvilágosítást kérőnek türelmesen, minden idegesség nélkül felelnek.

A menetrendeket nem találjuk kiragasztva, nem kell esetleg 10—15 m-t járni, hogy az utazáshoz a menetidőt megállapíthassa az ember, hanem óriási vasállványok vannak nagy vaslapokkal, ezen vaslapok mindegyikére a menetrend bizonyos összeállítása van ráragasztva, kézzel könnyen forgatható és az ember pár perc alatt eligazodhatik egész Németország vasut vonalain.

Németországban a vasutak nem állanak központi igazgatás alatt. Minden nagyobb menetrend az illető igazgatóság által van aláírva és mégis az összműködés oly ideális, oly pontosan dolgozik, hogy másodpercnyi eltérés sincs. Nem ismerik az ellenőrző rendszert sem vasuton, sem villamoson, autóbuszon, sem földalattin, ellenőrrel nem találkozunk. Kíváncsi voltam, hogy véletlenség-e ez, avagy ez az intézmény teljesen ismeretlen. A Kraftbahn (autóbusz) egyik kalauza érdeklődésemre elmondotta, hogy az náluk felesleges, mert ha a legcsekélyebb szabálytalanságra rájön a vezetőség az illető nyomban elveszti állását, minden hosszabb fegyelmi eljárás nélkül. Az utas maga — szerinte — feljelenené azt az alkalmazottat, aki szabálytalanságot akarna elkövetni még akkor is, ha az illetőnek haszna lenne belőle.

A villamos vasutak gyönyörű hálózat alakjában vonulnak végig Berlin utcáin. Egyes utcákon, részint, mert nem elég szélesek, részint, mert nem akarják az utcát villamossinek lera-kásával elcsufítani, autóbusz járatok közlekednek. Kényelmes és elég olcsó szállítási vállalat.

Jellemző a német rendre és fegyelemre, hogy a villamos kocsik belseje ilyen feliratokkal van tele: „Légy tekintettel a szomszédodra“, „A leszállásra vigyáz“. Hárommárkánál nagyobb pénzösszezből nem köteles a kalauz visszatérni. A kocsik nagyobbak, mint a budapestiek és többnyire három egymás mellett járva, bonyolítja le az óriási forgalmat.

Szerencsétlenségek kikerülése végett — hiszen már nálunk

is meghonosodott — rendőr áll az uttest közepén. A rendőrök rendkívül előzékenyek és udvariasak.

Az utcák jelzése is másképp van, mint Budapesten, amennyiben minden utca végén egy vasállvány mutatja az utca nevét és keresztezéseknél pedig mutatja a többi utca nevét is.

Nagyon könnyen lehet eligazodni Berlinben. A Fremdenverkehrs-büro der Stadt Berlin Neuer Berliner Wegweiserét mindenki megkaphatja. Ez térképekkel van ellátva s vele igen könnyen lehet eligazodni.

A másik fontos intézmény a posta szervezete. Megnéztem a berlini főpostát, amely egy óriási épülettömb, oly pontos berendezéssel, hogy bámulatba ejti az embert. Három utcára nyílik és három kapuja van. Voltam az első emeleten, ahol a főpénztáros őrzi ellen a pénztári forgalmat. Itt bonyolítják le az idegen valutákat, átnézik, osztályozzák a csekk- és postautalványok forgalmát, mindez oly csendesesen, oly zajtalanul történik, hogy a teremben, ahol 20—30 ember dolgozik a légy zümmögését is meg lehet hallani. Még a postrestante leveleket is oly bámulatos egyszerűséggel kezelik, mert megérkezése alkalmával mindjárt abc sorrendben osztályozzák és egy-egy külön fiókba kerülnek, úgy, hogy a megérkezés után 10 perccel mindenki kézhez kaphatja. A levelek és postai küldemények sokaságát autók, sőt postai villamoskocsik szállítják.

A telefon-központot is megtekintettem s körülbelül másfél óráig időztem ott. Szakszerű felvilágosítást kaptam a német rendszerről.

Sajnos a tűzsdére nem juthattam be, ez egy hatalmas nagy épület és egyik szárnyában a Kereskedelmi és Iparkamara található.

Térjünk át Berlin pénzügyeire. A közgazdasági élet itt tükröződik legjobban. 50 nagyobb pénzügye van. Természetesen ma is a legnagyobb szerepet az u. n. „D” bankok játsszák, ilyen a Deutsche bank, a Diskontobank, Gesellschaft, a Dresdenerbank stb.

Németországnak az volt a politikája, hogy gyarmatosított és ha valamely földrészen megvetette lábát, azonnal az ottani gazdasági helyzetet figyelte és az anyaországgal közvetlenül kapcsolatba hozni igyekezett. A „D” bankoknak jutott az a szerep, hogy hitelt nyújtsanak ennek az új gyarmatnak. Mert közgazdasági politikájuk az volt, hogy a jó, olcsó hitel által lehet valamely gyarmatot felvirágoztatni, kereskedelmét előmozdítani. A rómaiak műutak és csatornák létesítésével tartották meghódítottnak valamely országot, a németek ezt modernebb alapokra fektették és a pénznek juttatták azt a szerepet, mert ha megfelelő tőke áll rendelkezésre, akkor lesznek utak is, csatornák is, lesz termelés. Minden magától megjön. Nagy gazdasági lehetősége van tehát a német bankoknak, amikor hitel nyújtásával a termelést elő akarják mozdítani. Természetesen ez 1918 óta nagyon megváltozott. A vesaillesi békekötés,

a különböző forradalmak Németországot egy időre béklyóba verték, mozdulatlaná tették, de ez csak átmeneti volt.

Németországban, amikor a valutájuk teljesen lezüllött, midőn a 20 és 100 milliós bankjegyek kerültek forgalomba, az idegenek megrohanták az üzleteket, kiürítették az árukészleteket. Egész utcákat vásároltak Berlinben, mert hisz idegen valutáért nagyon könnyen juthattak hozzá. A kereskedőknek, akiket így árujuktól ugyszólván megfosztottak, a déli órákban, mikor üzleteiket lezárták, első dolguk volt, hogy a rengeteg milliót vagy milliárdot, amit összeárultak, idegen valutára cseréljék át. Nem tartotta magánál és nem engedte, hogy az árujáért kapott rossz, s alig valami értéket képviselő pénz, szekrényében legyen. A helyzet ma már más, de nem kell hinni, hogy Németország kereskedelmi, közgazdasági helyzete oly erős talapzaton nyugszik, mint a béke éveiben volt. Pl. tavaly is 6600-nál több kényszeregyezségi eset fordult elő és ezerhét-százmillió váltót óvatoltak meg. Ezért a bankok nagyon óvatosak, a kereskedő, tőke hiányában, sokat szenved, nem mozgathat szabadon és a legkisebb zavar esetén, kénytelen megállni és a fizetéseképtelenségeket egymásután bejelenteni. Napjainkban nagy mozgalom indult meg Németországban arra nézve, hogy a váltót óvatolás esetén, ha a hitelező igazolni tudja, hogy lejáratkor a közjegyző, mint hatósági személy az elfogadónak fizetés végett bemutatta, ez azonban a fizetést megtagadja, azt a váltót többé a váltóbíróság előtt kielégítési végrehajtás végett ne kelljen peresíteni, hanem az óvás alapján egyszerűen kielégítési végrehajtást lehessen kérni a késedelmező vagy rosszhiszemű adós ellen. Ez az ujtítás, nagyon sok költségtől szabadítaná meg a hitelezőt és az adóst egyaránt, másrészt pedig a lebonyolítás sokkal gyorsabban és simábban történne. Ez a probléma van most Németországban és valószínűleg módot fognak találni arra nézve, hogy ezt gyakorlatilag keresztül vigyék, miután ez a hitelező érdekeit védené és jobban serkentené a hitelezőt hitel adására. A hivatalos bank kamatláb 6%, hogy ennyire leszálltak a bankkamatlábbal annak valószínűleg az az oka, hogy külföldről rövid lejáratu kölcsönöket ajánlanak fel olcsó kamatláb mellett. Így tehát a jó bonitású váltók kikerülnek külföldre, míg a rosszabb váltók a belföldön maradnak. Ennek meggátlására a belföldi kamatlábat lehetőleg annyira kell leszállítani, mint a külföldi, hogy a jó bonitású váltók tárcánkban maradjanak meg. Nálunk jó váltók alatt értjük a malom, szesz és cukor váltókat, mert ezekből sokat importálunk külföldre és érte rövid lejáratu jó váltókat kapunk, Németországban pedig a szén, bánya és gép váltók pótolják ezeket, mert ezeknek bonitása első rendű.

A pénzbőség nagy hatással van a tőzsdére. Az arany értékű német részvények 5 hónap alatt általában 52%-al emelkedtek, legkisebb emelkedés a Nord Lloydnál 30%, legmaga-

sabb Bochumernél, aból 76%. A magyar részvények nagyon alá vannak értékelve, itt az emelkedés ugyan átlag 73%, de még így sem érik el a békebeli értéküknek 10—20%-t. Legjobban emelkedett a Rima 115%-al, aránylag a legkisebb az emelkedés a Hitelbanknál 48%. A bécsi tőzsde átlagos emelkedése ugyan ezen idő alatt 60%-ot mutat. A legmagasabb emelkedése az Alpinnél 117%. A prágai tőzsde ezen idő alatt általában 18% emelkedést mutat. A legmagasabb a Skoda emelkedése, 23%-al. Ott a papírok felértékelése már azelőtt megvolt s a nagy hause perioduson már átment.

A hivatalos kamatláb leszállítása maga után vont a betéti kamatok leszállítását is, a tőkések tehát spekuláltak és azt nézték, hol lehetne jobban gyümölcsöztetni pénzüket. Ez az oka, hogy a papírok 5 hónapon belül annyival emelkedtek.

A bankok nagyon vigyáznak tehát arra, hogy a kihelyezett tőke lehetőleg oly biztos kézben legyen, hogy az bármikor mobillá tehető legyen, mert hiszen nekik a betevőkkel szemben kötelezettségeik vannak, a felmondott, vagy felmondás nélküli betétek összegével azennal kell rendelkezniök.

A Siegesäule előtt állottam, előttem a Parlament és Bismark hatalmas szobra. A reliefeket néztem, amelyek e hatalmas emlékműn vannak. Ott találkoztam egy német urral, akivel hosszasan elbeszélgettem a gazdasági viszonyokról, amelyről ő a következőkép válaszolt: „Der Deutsche Staat ist sehr reich, aber das Volk ist arm“, Paradoxonnak látszik e tétel, de valóban így van. A német állam köztudomás szerint rengeteg idegen valutát vásárolt össze rossz márkájáért, amelyet szépen eltett és így a reparációs költségek fedezésére mindig volt neki megfelelő idegen valutája, azonkívül pedig az adók igen nagyok, de a német nép mégis türi, szívesen fizeti, a munkások, hivatalnokok 10% kereseti adót fizetnek és ez óriási összegre rug. A német nép minden törekvése oda irányul, hogy a közgazdasági helyzetet megszilárdítsa és erőssé, meg-ingathatatlaná tegye,

Németország gépipara oly tökéletes, hogy versenyen kívülnek mondható. Találkoztam Berlinben két belgrádi mérnökkel, akik kormányuk jóakaratu támogatásával textil ipari termékek előállításához szükséges gépek bevásárlásáért lettek kiküldve, Bejárták Csehországot, eljöttek Németországba, ahol körülbelül 2 hétig tartózkodtak és minden szükségletüket itt szerezték be. Ők maguk mondták, hogy a gépek 50%-al olcsóbbak, mint Csehországban. Pedig nem szívesen vásároltak itt, de az olcsóság érzelmeiket letompította.

A textil, különösen gypju ipar, rendkívül fejlett. A minőség van olyan jó, mint a cseh, vagy angol áru, de a minták nem oly szépek.

Berlinben óriási áruházak vannak, amelyek minden kényelemmel el vannak látva. A reklám minden alkalommal és mindenhol megnyilvánul. Ez nem csak a kereskedelem előnyére

szolgál, de este az utca világítását is elősegíti. Éjjel egy óráig olyan fényesek a reklámok következtében egyes utcák pl. Leipziger-Strasse, Fridrich-Strasse, Unter den Linden stb., hogy teljesen nappali fényárban vannak. A reklámok különböző nemeit itt lehet igazán meglátni, valószínűleg az amerikaiak még agyafurtabbak, még jobban tudják azt kihasználni, de itt is elég leleményesség, ravaszság nyilvánul meg.

Egyes szállodák, kerthelyiségek valóságos látványosság számba mennek. Az ezeregy mesébe illő termek, berendezések, pompa uralkodik mindenütt.

Igen sok park és szobor található, ez talán már nem tartozik szorosan ide, de mégis meg kell említenem, nehogy úgy tűnjék fel, mintha a művészetek iránt nem volnának fogékonyak. Ennek ellent mondanak az óriási könyvtárak, a hatalmas muzeumok s rengeteg tudományos egyesület.

Szórakozó helyekről is gondoskodnak. A Luna- és az Ufa park két olyan hatalmas területen van, oly csodás szép berendezéssel, olyan virágos kertekkel, hogy azt leírni nem is lehet és emellett a technika legmodernebb vívmányaival vannak felszerelve pl. tűzijátékok vizsugarakkal kapcsolatban ez oly tökéletesen van megszerkesztve, hogy ahhoz hasonlót nálunk nem is lehet látni.

Menjünk át *Dresdába*, Szászország fővárosába. Nagyon csinos, tiszta város Dresda. Specialitása a porcellán, közelében van Meissen, amely a világ egyik legjobb márkájú porcellánját gyártja. Nagyon kies fekvésű város, óriási képtárral, a Zwingerrel. Van egy igen érdekes terme, amely állványokból áll és ahol 450 darab legművészebb porcellán edény van. Minden darab alján R. A. monogramm van Rex Augusta, vagyis Augusta királynő készítette azokat, melyeket utánozni nem nem volt szabad. Most, hogy a királyság megszűnt és állami kezelésbe ment át, megengedik ezeknek utánzását, amelyre a minisztériumtól kell engedélyt kérni. A meissenai porcellángyár, amely szintén állami kezelésben van most, engedéllyel néhány darabot lemintázott kint Meissenben, a többi gyáraknak pedig ott a helyszínen kell, hogy lefotografálják, vagy lefessék. Hogy ezt megkönnyítsék, ez idő szerint 50 darabot egy külön teremben vitrinekben helyeztek el és ott látni, hogyan fotografálják, vagy festik le azokat a csodaszép tárgyakat.

Idegéneknek ma már nem kell direkt kimenni Meissenbe, mert a Zwingerrel szemben egy óriási állami épület van, amelyen 18—20 kirakat van, ahol a legpompásabb, legsikerültebb, legszebb meissenai edények vannak kiállítva. Bent az üzletben pedig nagy mennyiségben található a különböző áruk, de ezek oly drágák, hogy csak az angoloknak és amerikaiaknak érdemes itt vásárolni. Különben Dresdában majdnem minden harmadik üzletben lehet porcellánokat látni.

Óriási áruházakkal rendelkezik. Ilyen pl. a Residenzhaus, sajátos épület, úgy néz ki az egész, mintha üvegből lenne, ennek még külön mozija is van és kisebb színháza.

Ugyancsak itt van a Fruchthaus, gyümölcsház, ez maga egy látványosság. Annyi gyümölcs, oly szép és oly óriási mennyiség a világ minden részéből, A legszebb, a legjobb, a legdrágább dolgok találhatók itt, úgyhogy talán egész Németországban nincs párja.

A bankélet rendkívül ki van fejlődve. Hiszen a „D” bankok egyikének a főszékhelye itt van. A kereskedelem és ipar is igen ki van fejlődve.

Nemcsak porcellánja által vált híressé, hanem a Szász-Svajcha vezető ut is itt kezdődik, ez nagyon sok idegent vonz ide. Vasár- és ünnepnap pedig a város lakóinak is jelentékeny része tesz nagyobb kirándulást. A vasut felőli utcák a hajnali órákban egész 8—9 óráig zsufolt néptömeggel vannak tele, akik az állomás felé igyekeznek,

Németország e tekintetben is számolt a helyzettel, nagy kedvezményt ad a kirándulóknak. Igen kedvezményes áron adnak jegyeket, nemcsak 10—20 km.-nyi távolságra, hanem a tenger mellékére is és majdnem egész Németországon végig. Nálunk is meghonosították ezt, de nagyon kis távolságra. (Pl. Tokajba lehet menni Nyíregyházáról vasárnap kedvezményes jeggyel, de meg van határozva, hogy mely vonattal kell menni és mellyel kell visszatérni.) Németországban félnapos utakra is adnak kedvezményt.

A vasúti kocsik berendezése mintaszerű.

Dresdában az élelmezés már sokkal jobb, mint Berlinben, Breslauval összehasonlítva pedig valóságos eldorádói állapot. Kenyeret, kiflit kérés nélkül adnak, általában a régi ausztriai szomszédság hatással lehetett rá élelmezés tekintetében, jobban, mint beljebb Németországban.

Gyönyörű tiszták a szállodái. Természetesen a mosdószervizeken meglátszik, hogy Dresdában vagyunk. Ezek oly szépek, oly diszesek és el van látva monogrammal, a fürdőszobák is nagyon csinosan vannak berendezve.

Innen tovább mentem a Szász-Svajcon keresztül Prágába. Első pillanatra hasonlít Budapesthez, a Moldva mindkét partján terül el s a jobbpart magasabban fekszik, mint a bal.

Jellemző, hogy Anglia után Európában a második vasutvonalat talán 1828-ban Prágában építették. A rendszer ugyan az, mint nálunk, nincsen külön sín pár az egyes vonatoknak, van lárma és zaj.

Prága igen szép nagy város. A Hradsin hasonlít fekvésére nézve a budai Várhoz. Egy ősrégi templom van ott csodálatos festményekkel és régi padokkal, azonkívül III. Károly hidja, amelyen 32 szobor van.

Kereskedelme igen élénk, különösen textilben, azonkívül porcellánban és csiszolt üvegekben válik ki. Erről tanuskodnak az óriási áruházak és a hatalmas nagy üzletek, ahol szebbnél-szebb ilyen mintagyűjtemények láthatók.

Igen nagy forgalmat bonyolítanak le az utcákon, igen élénk a forgalom, villamosok, autók állandóan járnak-kelnek.

Az élelmezés itt elsőrendű és olcsónak mondható. A szállodák is sokkal olcsóbbak, mint Budapesten, tiszták, szépek és kényelmesek.

Szinte nem érti az ember, hogy a magyar lisztből készült kiflit és zsemlyét Prágában olcsóbban kapni, mint Budapesten, ugylátszik ott a fogyasztó érdekét jobban óvja a hatóság. Oly nagy süteményeket adnak körülbelül a mi pénzünk szerint 520 koronáért, hogy mi olyat itthon nem is látunk és amellet első rendű.

Innen hazafelé jövet elszomorodva néztem az elszakított területen lévő volt nagy iparvárosokat és bányákat, amelyek ma teljesen züllésnek indultak. Nem dolgoznak benne és nagyon szomoru benyomást gyakorolnak az emberre. Pl. Korompa, ahol valamikor 1000 munkás keze kereste meg a kenyerét, ma teljesen elhagyatott.

A vasipar Csehországban nagyon felvirágzott, jobban, mint az elszakított területeken, itt kezd visszafejlődni, mert nem tudnak alkalmas piacot találni termelvényeiknek és nem akarják, hogy az őseredeti cseh bányákat és gyárat, az e részen levő bányák és gyárak versenye által gyengítsék. Nyáron, augusztusban a munkanélküliség a textiliparban is igen nagy volt, mert hála Istennek itthon is tudunk már annyi textil árút előállítani, amely majdnem egész szükségletünket fedezi. És emellet minőség és szépség tekintetében kiállja a versenyt.

Most ujabban a munkanélküliek száma csökkent Németországban, Ausztriában és Csehországban, aminek az a legnagyobb bizonyítéka, hogy a fogyasztók száma megnövekedett. többet képes felvenni. Bizonyítja a burgonya árának emelkedése, miután az ottani jobb keresettel bíró munkások nagyobb mennyiségben vásárolják. Ez is egyik oka annak, hogy nálunk a nyerstermények ára napról-napra emelkedik.

Utam vázlatos megismertetése után én is azt mondom, amit Németországban minden kereskedésben, minden vendéglőben és szállodában mondanak, mert ez a köszönési formájuk: Auf Wiedersehen!

Domány Sándor.

3. A francia nyelv és kereskedelmi levelezés a francia kereskedelmi iskolákban.

A francia felső-kereskedelmi iskolák (L' École Supérieure de Commerce) tanításterve második idegen nyelvül a német, vagy olasz nyelvet jelöli meg. Ha tehát a mi felső-kereskedelmi iskoláink második idegen nyelvének és kereskedelmi levelezésének módszeres eljárását és elérhető maximum — eredményét össze akarnám hasonlítani a francia kereskedelmi

iskolák második idegen nyelvvel és kereskedelmi levelezésével, akkor tulajdonképp összehasonlítást kellene tennem a magyar kereskedelmi iskolák francia (angol, olasz) nyelvi tanítási eredménye és a francia kereskedelmi iskolák német (vagy olasz) nyelvi iskolai eredménye között. Az összehasonlítás nem jár nagyobb nehézséggel. A francia gyermek, a francia középiskolai tanuló jól tudja anyanyelvét. Azon biztosan ír, azt helyesen beszéli. Az egész francia oktatás középpontjában a nemzeti nyelv tudása áll. Egészen másképp van a dolog a franciaországi idegen nyelvi tanítással. A francia nem igen beszél idegen nyelveket. Legtöbbször rosszul, A német nyelvet állítólag gyűlöli is. Lehet, bár inkább úgy tapasztaltam, hogy a franciák mindig gyönyörködnek a külföldiek szép és korrekt német társalgásában. Az a meggyőződésem, hogy a francia akarja az idegen nyelveket megtanulni, de az nála sokszor nehézségekkel jár. A Franciaországban időző külföldiek véleménye abban egyöntetű, hogy a franciák nem beszélnek helyesen az idegen nyelveket. Beszéltem franciaországi tanárokkal, tanulókkal. Volt alkalmam átlapozni tankönyveiket. Láttam iskolai dolgozatokat, kijavított kereskedelmi leveleket s az a tapasztalatom, hogy a francia kereskedelmi iskolák második idegen nyelvi tanítása (német, olasz) messze esik attól az eredményiől, amelyet a magyarországi felső-kereskedelmi iskolák általában felmutatnak a francia (angol, olasz) nyelv tanításában és kereskedelmi levelezésében.

Ha most a franciaországi kereskedelmi levelezésről írok, teszem azt nem mint első vagy második idegen nyelvről, hanem mint az ottani kereskedelmi iskolai tanulók anyanyelvéről s az egész franciaországi kereskedelmi szakoktatás alapjáról. Összehasonlításként itt a mi magyar kereskedelmi levelezésünk kínálkoznék. Bár ez már nem szoros feladatam.

* * *

A francia felső-kereskedelmi iskolák tanításterve nem foglalkozik külön a francia nyelvvel. Ezt a francia kereskedelmi levelezés keretében tanítja és pedig az I. és II. évfolyamban heti 1—1 órában. A két évfolyamú felső-kereskedelmi iskolákban tehát e tárgy szűk keretekben mozog. Véleményem szerint azonban a francia felső-kereskedelmi iskolákban nincs is arra szükség, hogy itt még külön a honi nyelvet is tanítsák. A tanulók e tekintetben nagy készséget hoznak magukkal a különböző előkészítő iskolákból. Mert kiket vesz fel a felső-kereskedelmi iskola? Csak tizenhat életévét betöltött tanulókat. Tizenhat éven aluliakat semmiképp sem vehet fel. A felvételi vizsgálat kötelező és szigorúan megy végbe. Ez alól felmentést nyernek: 1. Akik a középiskola elvégzése után szerzett érettségi bizonyítványt (baccalaureat) mutatják fel, vagy a középiskola két legmagasabb osztályáról bizonyítványt. 2. Akiknek meg van a három évfolyamú gyakorlati kereskedelmi iskolá-

nak (L' École pratique de Commerce) oklevele. Akik ezek egyikével sem rendelkeznek, felvételi vizsgálatot tesznek. A felvételi vizsgálat fősúlya a francia nyelvi fogalmazásra, a matematikára és az idegen nyelvi fogalmazásra esik. A felsőkereskedelmi iskolákban a heti egy órás francia nyelv és kereskedelmi levelezés csak látszólag kevés. Oly magasfokú az előkészültség, hogy a francia nyelvi oktatás e fokon befejezettnek vehető. Ami pedig a kereskedelmi levelezést illeti, a legtöbb tanuló annak elemi részeit már alaposan elsajátította a gyakorlati kereskedelmi iskolában. Ebben nemcsak heti hat órában tanítják a francia nyelvet az I. évfolyamon, a II. évfolyamon heti 3, a III. évfolyamon heti 2 órában, hanem előadják még a kereskedelmi jogot is (II. 1, III. 1 óra) közgazdaságtant (III. 1 óra), áruismeretet (I. 2, II. 3, III. 3.), könyvitelt és kereskedelmi ismereteket (levelezést is) heti 6, 3—3 órában.

E nagy előkészültség mellett az ember azt gondolná, hogy a francia diák, aki nyelvi nehézségekkel és tárgyi ismeretekkel már alig küzd, valahogy biztosabb lehetne a kereskedelmi levelezésben. Nem úgy gondolom, hogy nincs oly finom nuanceokkal és raffinált tökéletességgel kifejlesztett kereskedelmi nyelve, mint a németeknek. E téren is utánozhatatlannak a németek. De kereskedelmi terminológiájuk még oly gazdag sincs, mint a miénk. Olyan francia kereskedelmi levelező könyvet pedig, mint a kitűnő Glauser-könyvet, hiába kerestem Franciaországban.

A magyar kereskedelmi iskolák tanításterve a második idegen nyelv és levelezés tanítását azzal gondolja megkönnyíteni, hogy e nyelven „a levelezés gyakorlása a magyar és az első idegen nyelv tanítását követi, tehát az ezekben szerzett alapra támaszkodhatik.” Ez a megkönnyítés a gyakorlati valóságban sokszor másképp fest. A második idegen nyelv tanárát többször csalódás is érheti. A magyar diák általában nem biztos a saját anyanyelve ismeretében. Hogy mily nehéz a magyar fiúnak a német nyelv elsajátítása, az köztudomású az egész országban. De hogy a francia diák, aki nemzeti nyelvét alaposan ismeri s e téren legtöbbször semmiféle nehézségekkel nem küzd, nem produkál többet a kereskedelmi terminológiában, az előttem megfjejthetetlen rejtély. Tény, hogy a francia kereskedelmista nem oly jártas a kereskedelmi levelezés finom frazeológiájában, mint a német diák. Sokszor annak tulajdonítom, hogy a francia nem gondolkozik a német hideg eszével. A francia lírikus természetű nép, nem is elsőrendű kereskedő. A száraz kereskedelmi szakismeretekbe nem tudja belevinni a hangulatot. Talán ezért nem halad parallel a kereskedelmi terminológia és francia közgazdasági nyelv a francia irodalmi nyelv művészetével.

Mintaelőadásokat hallottam a francia kereskedelmi levelezésből a dijoni egyetem nyári nyelvkurzusán. A hallgatók a legkülönbözőbb nemzetekből kerülven ki, az előadó szaktanár

a legegyszerűbb üzleteseményekkel kapcsolatos leveleket vette elő. A tankönyv mintalevelei alapján a részben már ismeretes, vagy új frazeológiával addig készíttetett megfelelő leveleket, míg a hallgatók azok megszerkesztésében bizonyos rutint el nem sajátítottak. Erre természetesen nem a mintalevelek bemárgolása visz, hanem az önálló fogalmazás készségének gyakorlása. A terminológiát épúgy meg kell tanulni a francia diáknak, mint a magyarnak. Ennek hiányában nincs értelmes kereskedelmi nyelv. Igen célszerű az ismert frazeológiával házi leveleket is készíteni, amint azt az egyetemen gyakoroltuk.

A francia kereskedelmi levelező könyvekben találunk megfelelő kísérő magyarázatokat, kereskedelmi ismereteket. Ezt az anyagot egyik tankönyvünk, a Dr. Latzkó—Honti-féle francia kereskedelmi levelező régebbi kiadása bővebben tárgyalta. Az új reformmal kapcsolatban természetesen szűkebbre szabta. Pedig a francia nyelven tárgyalt kereskedelmi ismeretek nemcsak tárgyi magyarázatokul szolgálnak, hanem egyébként is igen alkalmasak a francia üzleti és közgazdasági nyelv gyakorlására.

A franciaországi kereskedelmi levelezés célja „...nécessité de traiter les affaires par correspondance, afin de toujours trouver trace des opérations“. A „l'École Supérieure de Commerce“ heti egy órában tárgyalja két éven át a kereskedelmi levelezést körülbelül oly terjedelemben, mint a mi iskoláink. A kezembe került tankönyvekből és írásbeli dolgozatokból megismertem a levelezés tananyagát. Hosszasan foglalkoznak az adás-vételre vonatkozó levelekkel. A kiegyenlítés módzatai közt a fősúlyt ők is a váltó-műveletekre helyezik. Bővebben tárgyalják a folyószámla-, szállítás-, fuvarozás-ügyleteket. Tankönyveik nagyszámú mintaleveleket nyújtanak az árukereskedés közvetítésének különféle alakjaira s a bankügyletekre.

S ha most valaki azt kérdezné, mit is hoztam magammal a kereskedelmi ismeretek tanulmányozásán kívül franciaországi tanulmányutamról, csak azt mondhatnám: 1. a francia nyelv magyarországi propagálásának szükségességét; 2. a magyar nyelv még tudatosabb szeretetét.

Kultuszminiszterünk a középfokú iskolák tanításterveibe mindenütt felvette az idegen nyelvek intenzív tanítását. Ez létkérdésünk mai elszigeteltségünkben. A külföldi nagy államoknak nem elsőrendű érdeke, hogy ők megismerjenek minket. Ez a mi érdekünk s legszentebb kötelességünk. Az idegen nyelv megtanulásának egyetlen módszere az anyanyelv elsajátításának természetes útja: előbbrevalók a természetes nyelvtörvények, mint a mesterkélt nyelvszabályok. A természetesebb nyelvtörvényeket tartuk szem előtt. A sok nyelvtani szabályok közt elvész a nyelv. Aki vivni akar, ne a vivás kodexet vegye kezébe, hanem a kardot. Korcsolyázni a jégen kell megtanulni. Aki idegen nyelvet akar tanulni, beszéljen minél többet. Erre legjobb a mai középiskolák direkt módszere. Alkalmazkodjunk

a tanulók pozitív életviszonyaihoz, vegyük a társalgás anyagát, a tanulók gondolköréből. A modern nyelv élő, eleven, lüktető organizmus. A régi klasszikus nyelveknél elmerenghetünk a multban, de a modern nyelvek tanítását tegyük szemléltetőbbé. Azok a jelenben élnek.

A franciáknál lehetetlenség az hogy valaki — bármely kiváló képességekkel is — a fórumon szerepelhessen, ha a francia nyelv előadásmódjának eleganciájával szóban és írásban nem rendelkezik. E szavakat mondotta egy beszámolójában Dr. Ady Lajos kir. főigazgató, ki aztán azt fejtegette, hogy ezzel szemben a magyar közéletben vezérszerepet vívó férfiak nagyobbik felének magyar stilusa olyan szegényes, olyan fakó, sokszor gyámoltalan, hogy kinszenvedés őket hallgatni, vagy olvasni. Ezen a stilusbeli elszegényedésen elszomorkodva megállapítja a tudós tanfériú, hogy az oly iskola, amely a magyar írás és előbeszéd kifogástalan értékű képességét növendékeivel elsajátíttatni nem tudja, — ha még annyi idegen nyelvet tanítana is — nem teljesíti kötelességét. A magyar iskola elsőrendű gondja legyen — így következtet tovább — az írásos és előbeszéd jó stilusának elsajátítása, a magyar írásos és előszavas fogalmazás tanítása. Utána következhetnek aztán az idegen nyelvek.

* * *

Harmadízben jártam Franciaországban. Úgy érzem azonban, hogyha ezentúl megvalósulna tervem és minden évben kiutazhatnék, akkor is mindig azzal a meggyőződéssel térnék onnan haza, hogy az idegen nyelvek tudása mai elszigeteltségünkben égetően szükséges, de a honi nyelv elhanyagolása megbocsáthatatlan bűn.

Bácskai József.

4. A kereskedelmi számtan az osztrák felső kereskedelmi iskolákban.

Az osztrák felső kereskedelmi iskolák négyévfolyamuak, minden évfolyamban 32—32 heti órával. Az osztrák tanterv e heti óraszámában azonban nem szerepel a hittan és a testgyakorlás, úgy hogy a többi tárgyakra évfolyamonként 4—4 órával több jut, mint nálunk. E többletet az anyanyelv, idegen nyelvek, a természettudományok s a matematika kapja. A tantervnek a kereskedelmi számtanra vonatkozó része annyira megegyezik a mienkkel, hogy az embernek az a benyomása, hogy a mi 1920. évi tantervünk is az osztrák alapján készült.

A számtan tanítás elérendő céljául az osztrák tantervben a következők vannak megjelölve: világos megértésen alapuló biztosság mindama számvetésekben, amelyekre a kereskedőnek az áru és értéküzletben szüksége van; továbbá magasabb technikai jártasság az írásbeli és fejszámolásban. Ez, ha szó

szerint nem is, de értelem szerint teljesen megegyezik a mi tantervünk megjelölte céllal, legfeljebb a mienk a fejszámolást külön nem említi.

Nézzük már most, hogy ennek a célnak az elérésére hány órát ad s milyen tanítási anyagot ölel fel az osztrák tanterv!

Az óraszámot illetően a megegyezés tökéletes, mert mind a két tanterv a négy év folyamán összesen 11 órát juttat a kereskedelmi számtannak. Csak az órák elosztásában van némi eltérés. Az órák beosztása évfolyamok szerint az osztrák iskolákban I. 4, II. 2, III. 3, IV. 2 óra, míg nálunk I. 3, II. 3, III. 2, IV. 3 óra hetenkint. Ez a körülmény természetesen maga után vonja azt, hogy az egész tananyag — mely különben teljesen megegyezik a mi tantervünk előírt tanítási anyaggal — az évfolyamokra más tagozódást nyer. Amennyire helyesnek találom az osztrák beosztást az I. évfolyamban, ahol a tanárnak heti négy óra áll rendelkezésre, ép oly kevésbé megfelelőnek az utolsó évfolyamban, ahol már csak heti két óra jut az előírt új anyag elvégzésére és a négy év alatt tanultak átismétlésére s összefoglalására, amire pedig az érettségi vizsgálat előtt feltétlenül szükség van. Az osztrák órabeosztás aránytalansága akkor szembeszökő, ha a matematikára szánt órákat is figyelembe vesszük. Ebből az I. évfolyam 4, a többi 2—2 órát kap, míg nálunk az I. évfolyamnak is csak heti 2 óra jut. Az algebra tanítási anyaga az osztrák I. évfolyamban a mi I. évfolyamunk anyagát öleli fel kiegészítve a II. évfolyamunk anyagának algebrai részével. Mivel a matematika és keresk. számtan sok esetben egymást támogatja, kiegészíti és ez az alapműveletek tanításánál, tehát épen az I. évfolyamban érezteti a hatását a legerősebben, a keresk. számtan és matematika részére juttatott heti 8 órát tulsoknak találom!

A tananyagnak az egyes évfolyamok szerint való beosztását illetően az I. évfolyam tanítási anyaga tökéletesen megegyezik a mienkkel. A tanárnak könnyebb dolga van, mert az anyag elvégzésére hetenként eggyel több óra áll rendelkezésére, azonkívül feltétlenül érezhető segítséggel van a fent említett 4 algebra óra is! Ugy látszik, hogy a tanulót az I. évfolyamban akarják megtanítani a számolás alapelemeire, remélhetően több sikerrel, mint mi!

A II. évfolyam anyaga csak annyiban különbözik a mienktől, hogy az az arany-, ezüst- és érmeszámolással meg van rövidítve. A heti óraszám az osztrákoknál csak kettő és mivel az elhagyott fejezetek a mi anyagunknak legfeljebb $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{6}$ részét teszik, jobban kell sietniök, mint nekünk, akik pedig a teljes anyag elvégzésére a heti 3 órát nem találjuk soknak. Az osztrák beosztást csak abban az esetben tarthatom helyesnek, ha felteszem, hogy ott az I. évfolyamban a tanulókat tényleg sikerül a számolás elemeire megtanítani s azokat kellőképpen begyakorolni s így a haladás gyorsabban történhet, mint nálunk.

A III. évfolyamban 3 óra áll rendelkezésre, ami alatt elvégzendők a folyószámlák kettős kamatlábbal, értékpapír és devizaszámitás a legfontosabb külföldi tőzsdéken a mi tantervünkkel megegyezően, azonfelül arany-, ezüst- és érmeszámlás a mi II. és az összetett árvetés a mi IV. évfolyamunk anyagából. A heti 3 óra tehát nem nagyon bőkezűen van megállapítva. Nem veszi fel a tanterv a tőzsdeügyleteket és a folyószámlákat változó kamatlábbal, mind a kettőt a IV. évfolyamra halasztva. A folyószámláknak ez a beosztása teljesen érthetetlen, sőt illogikus. Minden keresk. számtankönyv — még a wieni és grazi felső keresk. iskolákba bevezetett Kreibig-Kunczitzky tankönyve is — előbb tárgyalja a változó és csak azután a kettős kamatlábu folyószámlákat. De ez is a természetes sorrend. Hiszen a kettős kamatlábu folyószámla felfogható úgy is, hogy a kamatláb változik azokban az időpontokban, mikor az egyenleg fordul.

A IV. évfolyam tanítási anyaga az előző évfolyamok anyagának átisméltése után az arbitrázst, tőzsdeügyleteket, változó kamatlábu folyószámlákat s az árukalkulációt öleli fel. A tanterv előírja még befejezésül az egész áru- és banküzlet fontosabb számításainak átisméltését. Mindezt heti két órában. Az első évfolyamban nagyon bőkezűen kiosztott óraszámnak itt jelentkezik a káros következménye.

Végül még a zárthelyi írásbeli dolgozatokra vonatkozóan meg kell említenem, hogy az osztrák tanterv az évfolyamok sorrendjében évi 8, 4, 6, 4, tehát a négy év folyamán összesen 22 dolgozat íratását írja elő, tehát lényegesen kevesebbet, mint a mi tantervünk, amely összesen 35 dolgozat íratására kötelezi a tanárt. Mivel a dolgozatokat igen alkalmasnak tartom arra, hogy azokból a tanár megállapíthassa, hogy az osztály általában megértette-e s begyakorolta-e a tanított anyagot a megfelelő mértékben, a dolgozatoknak a mi tantervünkben megállapított nagyobb számát célravezetőbbnek találom.

Összefoglalásként megállapíthatom, hogy a hazai és az osztrák felső keresk. iskolák számtan tanításában sem az elérendő cél, sem pedig az elvégzendő tanítási anyag tekintetében különbség nincs. Csak a tananyagnak az egyes évfolyamokra való tagozódásában vannak eltérések, de ebből a szempontból a mi tantervünk szerencsésebbnek mondható.

Tester Kálmán.

5. Külföldi tanulmányutam beszámolója.

A felügyelő-bizottságunk ismeretes határozatát különös örömmel vettem én is, mint az intézet földrajz tanára, mert mi földrajz tanárok vagyunk elsősorban hivatva arra, hogy minél több tanulmány útát tegyünk, mert úgy gondolom, hogy a földrajz tanítás teljes eredményt csak akkor ér el, ha mind az,

amely tárgyunknak anyagát képezi, legalább kis részben ismeretes lészen előttünk.

Még mielőtt utamról beszámolnék, megismertetem a földrajz oktatásra vonatkozólag néhány szóval véleményemet.

A reformmozgalom a földrajz oktatásra már rég kezdetét vette. A tanárokból, szaktudósokból alakult reform-bizottság, állandóan foglalkozik eme kérdéssel, hogy hogyan lehetne a földrajztanítást eredményesebbé tenni. Jelentek is meg munkák, melyek felsorolják, mind azokat az eszméket és kívánalmakat, melyeket a sikeres földrajztanítás érdekében figyelembe kell vennünk. A földrajz ama tudomány, amely a földet akarja megismertetni minden részletében, minden tüneményével együtt. Nemcsak humanistikai, hanem természettudomány is a földrajz, éppen azért csak akkor teljesíti igazi hivatását, ha minden irányban egyforma alapossággal világítja meg előttünk a Föld képét, Megismerteti tehát a föld szilárd kérgét, a fölötte levő vizet, levegőt s azokat a tüneményeket, amelyek e térben lefolynak. Amikor a teret magát ismertetjük, akkor leíró földrajzzal foglalkozunk; amikor pedig a fizikai földrajzzal találkozunk. A földrajz az összes természettudomány, társadalmi és történelmi tudományok felett széles áttekintést nyújt. Ennek következtében hivatva van a földrajz arra, hogy a tanulók szívébe beoltsa a humanismust és az erkölcsösséget. Amikor a gyermek a földet, mint az emberiség lakóhelyét és mint a természeti jelenségek színhelyét tanulmányozza, helyes vezetéssel átérti az emberi élet és annak színtere közötti kapcsolatot. Márpedig, amint az egyes embert az képesíti okos és céltudatos cselekvésre, ha önmagát és környezetét ismeri, úgy a nemzet is csak akkor boldogulhat, ha tudatában van annak, hogy milyen nagy az ereje, ha ismeri a többi országot, a többi nemzetet, amellyel e földön él. Ehez azonban nem elég, ha a földrajztanár szóról-szóra megtanultatja a könyvet, esetleg annyit magyaráz, hogy a főbb dolgokat megmutatja a térképen, de az ok és az okozat viszonyára soha ki nem tér, a földrajznak ily módon való tanítása teljesen eredménytelen. Magyarázatunkban meg kell ismertetni a tanulóval, miért vannak itt hegyek, miért van ott síkság. Miért van itt meleg s miért van ott hideg, miért gazdag egyes ország esőben, a másik pedig oly száraz? Miért termelnek egyes területeken oly sok gabonát s a másik területen burgonyát. Nagyon helyes a magyarázatba foglalni, ha városokról van szó, a városok keletkezésének okát, a legfontosabb történelmi események magyarázatát. A földrajznak ily módon való tanítása megismerteti az élettel, szélesíti a látókört, fokozza az utazó és tanulókedvet, elősegíti a haladást. A földrajz általában a gyakorlat minden ágában nélkülözhetetlen, kivált ránk kereskedőkre nézve. A földrajznak eredményesebb tanítását úgy vélem elérhetőnek, ha a szaktanár nem csak a könyvekből, hanem utazásaival megismeri mindazokat,

melyeket meg kell neki ismertetnie, sőt tovább megyek, minél több alkalmat kell nyújtani az ifjuságnak is, hogy szintén utazásaival szerezzen ismereteket azokról, mit a földrajztudomány nyújt neki. S ha a földrajztanítás ily módon fog történni, akkor fölötte fog állani minden tudománynak. Ez lesz az, amely felébreszti a legnemesebb humanismust, az igazi meggyőződésen alapuló emberi szeretetet, a haza földjéhez őszinte ragaszkodást.

A tanulmányútam megválasztásánál igyekeztem arra törekedni, hogy oly területeket, városokat keressek fel, melyeket ez ideig módomban nem volt eléggé megismerni. Így határoztam el magamat, hogy egy körutat teszek, melynek nagyobb állomásai Bécs, Linz, Salzburg, München, Lindau, Innsbruck és Graz.

Augusztus elején indultam útnak. Tanulmány útam első állomása Bécs (Wien). Itten 3 napot töltöttem, ezen idő alatt igyekeztem teljesen megismerni az Osztrák Birodalom, jelenleg német Ausztria köztársaság fővárosát. Bécs a földkerekség legnagyobb városai és legkedvezőbb fekvésű kereskedő helyei közé tartozik. Abban a völgyben épült, amely Közép-Európa nagyszerű kapuja gyanánt nyílik az Alpesek és Kárpátok között. A Duna jobb partján, de nem közvetlen a Duna mentén. Bécs e forgalomra nézve hátrányos körülményen úgy segített, hogy a Dunából csatornát épített, mely áthalad a városon. Ezen a csatornán számos összekötőhidat találunk. A város fekvése egyébként igen kedvező, mert azon a ponton épült, hol az Atlanti-óceánt a Fekete-tengerrel, Keleti-tengert az Adriai-tengerrel összekötő vonalak a Dunát metszik. Kedvező fekvését még az növeli, hogy közvetlen környéke igen termékeny. Bécsset nemcsak a földrajzi viszonyok tették központtá, hanem a hatalmas Habsburgház uralma is igyekezett uralma alatt levő összes országok kereskedelmét Bécsbe központosítani. Kereskedelem által let e város a fényűzésnek, művészetnek és műiparnak központjává. Nagyszerű középületek egész csoportja díszíti a belvárost körül vezető körutat: a város főútját. A belvárosban találjuk azokat a középületeket, amelyek nemcsak, az építészet gyönyörű remekei, hanem nagy történelmi multtal dicsekedő műemlékek. Ilyenek: Stefáns Dóm, Hofburg, Volksgarten, Opernhaus, Uinwersitát, Rathaus, Burgtheather, Parlament, stb. A szobrászat nagy alkotásait hirdeti Mária Terézia, Goethe, Schiller szobra és számos emlékmű. A belvárosban találjuk a bőrzét, amelynek hatása alól a magyar kereskedelem oly nehezen tudott szabadulni. Bécs város a muzeumok városa, kimondhatatlan az a kincs, amit e muzeumok tartalmaznak. Az idő rövidsége miatt csak néhány muzeumot volt alkalmam megtekinteni. Így megismertem a Naturhistorisches, a Kunsthistorisches, Afrikanisches. Geologisches muzeumokat, Habsburg család nagy hatalmát hirdeti Schönbrunn csodálatos parkjával. Ennek közelében levő állatkert azonban a mi budapesti állatkertünk nagyságát és szépségét

nem éri el. El nem mulasztottam az idegenek által oly sokat emlegetett Prater-t is megtekinteni. Rövid tartózkodásom alatt megfigyeltem e nagy kereskedő városnak ipari életét, amelyen bizonyos visszaesés látszik, amelynek oka bizonyára a nagy felbomlás, minek következtében gyárai nem tudnak elegendő nyers anyagot beszerezni. Kereskedelmi életét legszebben vizsaszatükrözi az, hogy a külföldieknek sokaságát találjuk. A belforgalomnak a lebonyolítására, nagyszerűen kiépített villamos és körvasutjai vannak, amelyek behálózák e nagy város minden területét.

Sok ismerettel és tapasztalattal meggazdagodva elbúcsúztam Habsburgok által oly hatalmassá tett osztrák fővárostól s indultam körutam második állomására *Linz*-be. Utazásom igen kellemes volt, hosszú utamat arra használtam fel, hogy megfigyeljem Ausztria népének, a német lakosságának mezei munkáját a vidéken. Csodálatosan meglepett az a munka, amelyet oly nagy szorgalommal fejtenek ki a mezőgazdaság terén. Meglepő az az eredmény, amelyet e téren el tudnak érni. A Nagyalföldünk termékeny talajához viszonyítva oly szegényes talajon bő termést tudnak elérni. Vonatom szebbnél-szebb vidéken haladt. Majd elérve a Dunát ennek gyönyörű völgyében haladtunk, érintve St. Pölten-Melk aztán Pöchlarn és Amstetten-Enns városokat. Hat és fél órai utazás után elértem Felső-Ausztria fővárosába *Linz*-be.

Linz 80 ezer lakossal a Duna jobbpartján fekszik. Két hiddal van Uhrfahr városrésszel összekötve. Több vasutvonal csomópontja. Jelentős Duna forgalommal. Kikötője igen élénk. Hozzájárul még fejlett gyáripára. Linz környéke igen gazdag, termékeny föld. Az Északi-Alpesek a várostól délre csak messze távolban emelkednek, hegycsoportjai lejtősen. Az állomás forgalma nagy, mivel a fővonal mentén fekszik. Az állomás közelében szépen rendezett népkert ragadta meg figyelmemet s a város több pontján gyönyörű emlékművek. A 12. november téren 1773-ból való Szent Háromság szobra áll, az Országház udvarán Erzsébet királyné szobra. Építészeti hatalmas alkotás a Mária dóm. Linz városnak nem csak kereskedelme élénk és ipara fejlett, de környezete a természeti szépségben is igen gazdag. Számos kirándulóhelye van, ahova autóbusz járat és kis vasut viszi a kirándulókat. Linzbe két napig tartózkodtam. E két nap alatt módomban volt az itteni lakosság lelki sajátosságait is megismerni. A linzi nép gondolkozás, érzés tekintetében megegyezik a bécsi néppel, de sokkal inkább szabadság szerető. Utamat tovább folytattam, már vágytam eljutni körutam harmadik állomására, Ausztria legszebb fekvésű városába Salzburgba, ismeretlen volt előttem.

Termékeny Welser Heiden keresztül haladt vonatunk s elértünk Welsbe. Élénk ipar hely a Traun mellett. Tovább haladva érintjük Lambach városát, honnan gyönyörű kilátás nyílik Toten, Hollen, Traunstein hegységre. Következő nagyobb

állomások Attnang, Puchheim, Vöcklabruk, Steindorf. Innen a tavak vidékén haladunk, először is a gyönyörű Matt-tó tűnik fel, majd a kilátásban gazdag Taun hegyen keresztül haladtunk a kéklő Seekirchen és Wall tavak gyönyörködtettek bennünket. Kevés idő múlva feltűnnek a Salzburgi hegyek. Vonatunk gyorsabban halad s lassan kibontakozik Ausztria legszebb, természeti szépségben leggazdagabb városa, Salzburg.

Salzburg 400 m. magas a Salzach mindkét partján Mönchsberg és Kapuzinerberg hegy közt fekszik, melyek észak és nyugatról gyönyörű panorámát mutatnak zöldelő erdőkkel. A város e két hegy közé beékelődik, kelet déli irányban szélesedik. A pályaudvar meglepően nagy, személy forgalma már bizonyítja, hogy mily sokan keresik fel. Gyönyörű emlékművei pedig mutatják, hogy nemcsak a jelenben, de a közép korban is igen látogatott hely volt. Emlékművekben gazdag. Ilyenek: a városháza 1407-ből, Hofbrunnen, Untersbergi márványból. Neubau a harangjátékkal. A Mozart téren Mozart szobra, a dóm téren Mária ólomból öntött állóképe, a város fölött csodálatosan tündöklők Hohensalzburgi várerődítmény 1077-ből. E vár, melyet jelenleg kaszárnyának használnak, nemcsak nagyságával, hanem gyönyörű emlékműveivel gyönyörködteti a nézőket. Salzburg számos muzeuma, iskolája, tudományos intézete, melyek szinte nagy multtal dicsekednek. mutatják a város kultur gazdagságát. Ipara a multban nagyobb volt, mint ma, a régi kovács technika igen fejlett volt, melynek teljesítményei a cégtáblák, a műemlékeket körülvevő rácsok. Kereskedelem élénk, mint határ állomás forgalma nagy. Salzburg város oly sok látni valót nyújt az idegennek, hogy nem szívesen hagyja el, így magam is nehezen gondoltam a további utazásra, de utamnak nagyobb része még hátra volt, így meg kellett válnom egy gyönyörű fekvésű városkától, amely oly sok szépet nyújtott s oly sok mindenre tanított meg. Utam tovább folytattam a bajor vonaton, amely már Salzburgból indult ki.

München Salzburgtól 153 km. távolságra van, gyorsvonaton két és fél óra járásnyira. E vonal mentén fekszik Rosenheim, nagyon fontos vasúti központ. A Mangfall torkolatában a hajózható Inn mellett fekszik. Innen a vonat nyugatra fordul s München városát megkerülve, keleti pályaudvarra fut be.

München az Isar folyó mindkét partján 650 ezer lakossal. Vasut forgalma a legnagyobbak közé tartozik egész Európában. Itt keresztezik egymást a Páris—Konstantinápolyi és a Stettin—Genovai fővonalak. Idegen forgalma igen nagy. Nagyszerű gyűjteményeit a világ minden részéből felkeresik. Az egyes iparágak közül leghíresebb a sörgyártása. 32 sörgyárából a világ minden részébe szállítják a sört. Porcellán, üveg, fizikai és csillagászati eszközök, butor és hangszergyárai híresek. Münchener tartózkodásom alatt különösen arra fektettem a súlyt, hogy a bajor királyság fővárosát általánosságban ismerjem meg. Itt tartózkodásom alatt megtekintettem több emlékművét

s muzeumát, az iparművészetnek remekeit és figyeltem annak a nemzetnek a népét, amely az ipar és a művészet terén oly nagy haladást mutat és fölé emelkedett Európa többi népének.

Münchenből délre haladtam, a nagy bajor fensik szépségében gyönyörködtem tanulmányozva ezen vidék mezőgazdaságát. Vonatom délutáni órákban közelítette meg az Alpések nagy tengerét, a Bódeni tavat, amely mellett fekszik Bajország határállomása, Lindau.

Lindau a tenger felett 402 m. magasan fekszik a Bódeni tó egyik keleti részén fekvő szigeten. A szárazfölddel egy 219 m. hosszú fahiddal és egy vasuti töltéssel van összekötve. Fuvarok közvetítésére csak a keleti hid áll rendelkezésre, de a gyalogjárók a vasuti töltés mentén is mehetnek. Lindaut gyönyörű fekvése és mint határ állomást, forgalma tette oly nagy jelentőségűvé. Mint kikötő város is élénk kereskedelmi központ a Bódeni tó partján. E városban van fővám hivatal, kikötői felügyelőség, a gőzhajózásnak forgalmi irodája és még számos hivatala. Lindau elszigetelt helyzete miatt kénytelen az idegenforgalmat előmozdítani, a gyáripár itt kevés, annál virágzóbb a kereskedelem és kéziipar. Az átviteli kereskedelem nagyon jelentékeny, a városi közraktárak, vasutiállomás, kiterjedésükkel a nemzetközi kereskedelemnek nagyon jól meg tudnak felelni. Itt egy felejthetetlen légi utat is tettem a Bódeni tavon. Lindauból hajón Bregenz városába, az osztrák határállomásra hajóztam át. Onnan indultam tovább Tirol gyönyörű szép fekvésű városába, Innsbruckba. Vonatom a Közép-Alpések hegláncolatában haladt s ott, ahol a Selrain völgy torkolata legnagyobb szélességét tárja ki, ott egyszerre tekintünk elétáruult, a délnyugat és kelet felé haladó utaktól átszelt medencében, az Alpes vidéki városok legszebbike, Innsbruck.

Innsbruck kis mértékben nagy városias jellegű, vonzó vidékkel dicsekedhetik, így nem is csodálhatjuk, hogy a festőknek százaival találkozunk itt. A város északi oldalán egy számos csucsban kiemelkedő zord mészalpes fal húzódik, melyből a Solstein, a Brandjoch s a rideg Seegruben csucok és számos más kiváló orom mered az égnek, míg alatta a nyári lakok, majorságok és fogadók soraival tarkázott hullámos dombos festői képe terül el. A várostól keletre Arzl falu fehérlik, gyümölcsös kertjei között. A várostól délre a középponti Alpének lábánál, Közép hegység erdő borította szelid hullám vonala lejtői mosolyognak felénk, festőien tündöklő falvakkal. Lenn a völgyben, melyet az Inn öntöz s egy 200 m. hosszú vaspálya hid szeli át virágos rétek, szántóföldek és dus lomboszu ligetek terülnek el. A természettől ennyi szépséggel megáldott Innsbruck igen népes és forgalmas. A Hauptbahnhof igen élénk s ez azt mutatja, hogy a város igen fontos vasuti utvonal mentén fekszik. Vasutvonalai Olasz-Németországba és Svajcába vezetnek. Forgalmának élénkségét mutatja, hogy öt állomása van. A természettől annyira megáldott Innsbruck,

ezen mellett falain belül még számos tudományos intézettel és becses gyűjteménnyel dicsekedik, minők az 1777-ben alapított egyeteme, tartományi muzeuma, melyek mellé számos főbb és alsóbb hivatal sorakozik, hogy szellemi és nyilvános élet tekintélyes központjává tegye a várost. Gyönyörű monumentális emlékek hirdetik a város nagy múltját. A városba haladva számos régi épületekkel találkozunk, melyek visszatükrözik azt a nagy időket, mikor Tirol népe oly nagy s hatalmas volt. Innsbruck ipar tekintetében is igen fejlett, melynek fejlődése kapcsolatban van a közelben fekvő bányatelepekkel. Két napi tartózkodás után utamat tovább folytattam körutam utolsó állomására, a harmadkori dombvidékek központjába, Grazba. Vonaton már előttem ismert uton haladt Közép-Alpokba az Inn folyót elhagyva, mindkét oldalról festői szépségekkel gyönyörködtettek az Alpesek hegycsoportjai. Jobbról a Magas Tauern, melynek lábánál Kitzbühli alpesek, balról mészalpesek, melynek folytatásaképpen a salzburgi alpesek húzódnak észak-dél irányban. Magas Tauernnek hegycsoportjait elhagyva a Kis-Tauern hegycsoportjaival találkozunk, míg balról a salzburgi alpesek folytatásaképpen az osztrák mészalpesek ágazataival találkozunk, melynek nagyobb hegyei Tennen hegysége Salza mellett a Rauchek főcsuca, továbbá a Dachstein csoport az előbbtől keletre részben jégmezős mésztömeg, ettől keletre a Pohol hegység és a fensikszerű Holt hegység és a Magas-Bürgas. Az osztrák mészalpokot elhagyva a Stíriai alpeseket keresztül szelve. Selzthatól délkeletre halad vonatunk s elérjük a stíriai dombvidéket, melynek termékeny talaj hullámaihoz csatlakoznak a grazi és a leibnitzi mezők. A Mura völgy torkolatában épült Graz, Steierország fővárosa, földrajzi fekvésénél fogva is igen kedvező város, mert azon a ponton fekszik, ahol a havasi legelőkben, rétekben, fában és vasban bővelkedő iparos Felső-Steierország érintkezik a termékeny és sűrű népességű alsó Steierországgal. Élénk kereskedelmét ennek a kedvező fekvésének és a Bécs-Trieszti vasutvonalnak köszönheti. Grazt már a múltban módomban volt megismerni, de a város kedvessége, gyönyörű szép fekvése ismét idecsalt. Megtekintettem a város nevezetes emlékét, kirándulóhelyét, iskoláit, melyet oly nagy számmal kerestek fel a magyar ifjak.

Graz megtekintésével körutam befejezést nyert, tovább folytattam utamat a Stíriai magyar határon. *Szent Gotthardon* keresztül, a sümegi és somogyi fensíkon át a Kis Alföld rónáira érve, honnan észak-dunántúli dombvidéket átszelő vonaton érkeztem hazám szívébe, Budapestre. Ézzel befejeztem a nagy vándorutat, az oly szép és természeti képekben gazdag körutamát. Vágyva már haza, hogy gazdag ismereteimet és tapasztalataimat átültessem tanulóifjúságomnak lelkébe.

Kollonay Zoltán.

6. Az anyanyelv tanítása az osztrák és a magyar kereskedelmi iskolákban.

Beszámolásom kapcsán röviden párhuzamba óhajtom állítani az ausztriai német és a magyarországi magyar nyelvi oktatást, amelyet az illető országok négy évfolyamu kereskedelmi iskoláiban találunk. Az ausztriai szakoktatás vizsgálatánál az idevonatkozó tantervek és utasítások mellett igyekeztem figyelembe venni a tényleges állapotokat is. A valóságos tanítás vizsgálatánál pusztán a gráci, bécsi és innsbucki kereskedelmi akadémiák négyéves tenfolyamának (vierjähriger Kurs) munkájára támaszkodom. Hogy a párhuzamnak lényeges eredményét mindjárt megemlítsem, meg kell állapítanunk, hogy ha az anyanyelv és a hazai irodalom tanítása Ausztriában egy-két tekintetben jobb is a miénknél, más tekintetben viszont mi állunk fölöttük s így végeredményképen bizonyos, hogy büszkéek lehetünk szakoktatásunknak e részére is, mert az ausztriaival egyenlő eredményt legalább is elérünk.

Hogy a két ország kereskedelmi iskoláiban az anyanyelv oktatásban sok hasonlóságot találunk, az eleve is természetes. Hiszen a mi 1920.-i tantervünk több tekintetben az osztrák tantervet fogadja el s az utasításokon is hagyott némi nyomot az ottani Lehrplanverteilung. Ilyen igen fontos érintkező pont a tanítás céljának meghatározása: mindkét országban a tökéletes nyelvhasználat, az írásfajta ismerete, fogalmazási készség és irodalomtörténeti jártasság a cél. Az első két évet általában Ausztriában is, nálunk is irodalom elméleti oktatásra használják, az utolsó két évet pedig teljesen a hazai irodalom történetének tanítására használják fel. A jelenkori német irodalmat a kereskedelmi iskolákban ott is interzivebben tanítják, mint a Mittelschulékban. A hasonló jellemvonások azonban természetesen kevésbé érdekelnek bennünket, mint a különbségek.

Az anyanyelvi óráknak a száma általában több, mint nálunk, az alsó két évfolyamban 4-4, a felső két évfolyamban 3-3 heti órát tanítanak, azaz a heti óraszámok összege a négy évfolyamban 14, a mi 12 óránkkal szemben. Így az osztrák tanárnak heti egy órával több idő áll rendelkezésére az első két évfolyamban a tanuló anyanyelvének tanítására. Ezt talán nem ártana ma azoknak figyelmébe ajánlani, akik az általános műveltséget nyújtó tárgyak rovására igyekeznek iskola típusunkat szakiskolává alakítani. Az osztrák tanár ezt a heti egy óra pluszt nagyon jól fel tudja használni. Ez nyújt neki módot arra, hogy rendszeres nyelvtant tanítson, az első évfolyamban hang-, alak- és mondattant, a második évfolyamban pedig némi szóképzést és nyelvtörténeti adalékokat. A tantervek e nyelvtani studiumot elsősorban az idegen nyelvek miatt, azaz abban a meggyőződésben ajánlják, hogy idegen nyelvnek grammatikáját csak az érti meg, aki anyanyelvének nyelvtanával tisztában

van. Hogy ez mennyire igaz, s hogy erre mennyire szükség volna nálunk is, azt hiszem, idegen nyelvet tanító tanároknak bizonyítani sem kell. Ugyancsak e heti egy óra plusz nyújt a tanárnak arra is alkalmat, hogy szorosabb értelemben vett tantárgyán kívül részletesen tanítsa a helyesírási szabályokat, átismételtesse a stilisztikát. Hogy ez ujitásokra a magyar kereskedelmi iskolák ifjúságának is szüksége volna, mi sem bizonyítja csattanósabban, mint az, hogy a legutóbb megjelent és kétségkívül legmodernebb magyar olvasókönyvnek, a Bakács-Vincze félenek első része közli ugyane tudnivalókat. Ezeknek elvégzésére azonban heti egy órával többre volna szükségünk.

Nevezetes különbség, hogy a poétikát előbb tanítják (I. évf.) s csak azután a retorikát (I. évf. végén, II. elején). Ez ujitásnak is sok hive van minálunk is, talán a tantervrevízió e változást is behozza. A retorikát nem tanítják oly részletesen és annyira elméletileg, mint nálunk, hanem inkább az eredeti fogalmazványok javításával és modern prózai szövegeknek közül olvastatásával, az Aufsatz legalább is olyan fontos, mint a Lektür. A prózai műfajok közül csak a leírást és az értekezést tanítják, illetve gyakoroltatják részletesen, a többi jóval kevésbé, mint mi. A poétika tanításmódja nagyjából olyan mint a mienk: az olvasmányból leszűrhető elméleti tanulságok bővítése és kiszélesítése. Eltérés, hogy már az első évfolyamban olvastatnak drámát, persze csak egyszerűebbet, mint pl. Raimund Verschwender-jét, az olvastatás megosztott szerepekkel történik. A dráma elméleti magyarázatát azonban csak a második évfolyamban kapják a tanulók. Véleményem szerint a drámának e korai olvastatása fölösleges. Különben, mint az olvasmányok vizsgálatánál mindjárt látni fogjuk, a drámának nagyon erős kultiválása tanításuknak érdekes sajátságát képezi. A verstan Ausztriában is, mint ahogy nálunk is, meglehetősen mostoha elbánnásban részesül a kellő idő hiányában.

Az irodalomtörténeti anyag, az irodalmi élet korábbi ki fejlődése folytán természetesen gazdagabb, mint a mienk. Ennek megfelelően az irodalomtörténeti oktatás is kezdetét veszi a legrégibb irodalmi emlékek vizsgálatával már a második évfolyam második félévében s tart azután végig. De az irodalom történetének tanítását még egy ok miatt kezdik meg már a másodikban, ami szintén érdekes sajátsága az irodalom ismer tetésének. Ez tudni illik abban áll, hogy az irodalomtörténet és az általános história között teljes és pontosan kidolgozott koncentrációt valósítanak meg, e két tárgyat a második évfolyam második felétől kezdve végig párhuzamosan tanítják. Az első évfolyam történet anyaga ugyanis az ókor, a másodiké a középkor, s amikor itt eljutnak a keresztes hadjáratok koráig, meg kezdik az irodalomtörténet tanítását is a nagyjából ugyanazon korból való emlékek ismertetésével. A második évfolyam történet anyaga is, irodalmi anyaga is Lutherig tart. A harmadik évfolyamban megint csak párhuzamosan tovább folytatják a munkát

a történelemből 1789-ig, irodalomból 1805-ig s negyedikben azután napjainkig. Bármennyire is érdekes ez a párhuzamosítás, mégis, azt hiszem, a mi viszonyaink között ilyen mértékű kidolgozásban inkább káros lenne mindkét tantárgyra nézve. A koncentráció fokára nézve jellemző adat az, hogy általában egy tanár kezében van Ausztriában a történet és a német irodalomnak tanítása. Nálunk ehelyett, úgy látszik, a földrajzzal fog a történet közelebbi kapcsolatba lépni. Ha létre is jön e kapcsolat, mégis ügyelni kell arra, hogy a magyar történetnek tanítása, akármilyen keretek között történjék is az, meg kell, hogy előzze az illető kor irodalomtörténeti vizsgálatát.

A kötelező iskolai és házi olvasmányok intézménye Ausztriában is megvan. A német klasszikusok mellett elsősorban angoloktól olvastatnak, különösen Shaksperetől, a francia irodalom ismeretét inkább a francia nyelven tanítják, persze csak részben és pusztán szemelvények olvastatásával. Az osztrák és bécsi írókat (különösen Grillparzert) határozottan jobban tanítják, mint a nagynémet írókat. Feltűnő az is, hogy az olvasmányok általában drámák; regényt alig találunk itt-ott, annyira, hogy valósággal egyoldaluvá válnak e tekintetben. Ezért olvastatják idegen írók közül Ibsent is.

Kötelező írásbeli dolgozatot az első évfolyamban tizet (6 iskolai és 4 házi), a többi évfolyamban nyolcat (4 iskolai és 4 házi) íratnak évenként. Ez azonban csak kötelező minimum, rendszeren jóval több dolgozatot készítenek. A maximumot a tanterv a tanárra bizza. A dolgozatok tárgya az alsó két évfolyamban: élmények leírása, látott dolgoknak leírása; a felső két évfolyamban az olvasmányokhoz kapcsolódó irodalmi tétel, vagy földrajzi és történeti szaktémák. A negyedik évfolyamban olykor engedélyezik az irodalmi tételnek szabad megválasztását is, persze csak bizonyos nagyobb témakörön belül.

A tankönyvek közül az irodalom elméletiek az olvasmányok alapos feldolgozásával tűnnek ki. Általában mind a négy évfolyamban használnak kötelező, külön irodalmi olvasókönyvet. Így aztán az irodalomnak tanítása mindig a megfelelő szemelvények olvastatásával lehet párhuzamos.

E tekintetben aztán különösen felülmuljuk az osztráknak irodalom ápolását, tudni illik önképzőköreinkkel. Ez az intézmény náluk teljesen ismeretlen, sok más, nálunk nagyon divatos ifjusági egyesülettel együtt. Ezeknek hiányát elsősorban nagyon elfogadhatóan, az egyébként is nagy délutáni elfoglaltsággal magyarázzák. Azt a szellemi hasznot azonban, amelyet a tanulók spontán szellemi tevékenysége jelent, ők sem vetik meg, hanem a tanítási órák alatt igyekeznek elérni. E célt szolgálják: gyakorlatok a szabatos előadásban, szabadon választott költemények előadása stb. Az önképzőkori munkát tehát valójában elvégzik, csak az önképzőkör külső kerete hiányzik.

Dr. Marssó József

7. Idegen nyelvek tanítása külföldön — és nálunk.

Támadnak minket minduntalan és magunk is kesergünk eleget az idegen nyelvek tanítása terén mutatkozó gyenge eredmény miatt; úgy látom, külföldön sem sokkal rózsásabbak e téren az állapotok. A középiskolai nyelvoktatás sehol sem éri el azt az eredményt, amit attól általában várnak.

Londonban, — amint pár évvel ezelőtt dr. Láczer István a Keresk. Szakoktatásban említette, — panaszkodnak, hogy az egyetemre kerülő fiuk és lányok egészen egyszerű latin, vagy francia szöveget is képtelenek pontosan angolra fordítani.

„Iskolai Keservek“ című újságcikkben nem régen az amerikai és magyar oktatás közt igyekezett párhuzamot vonni egy egykori tanférfiu saját tapasztalatai alapján, természetesen az amerikai javára és anélkül, hogy a mienket kedvező színben óhajtaná feltüntetni, megemlíti, hogy az amerikai diák franciául éppen úgy nem tud, mint a magyar, a latinból sokkal kevesebbet. A franciákról köztudomású, hogy nem tanulnak szívesen és kevesen beszélnek köztük idegen nyelveket; igaz, hogy viszont az anyanyelvükben a művésziességig viszik. Romániában magam is tapasztaltam, hogy nemcsak a magyar, hanem a román diákok is összezavarják a nyelveket s a nagy francia imádat inkább csak majmolás. Nem sokkal különb az eredmény a német iskolákban sem, bár a német alaposság és szorgalom mutathatja fel mégis talán a legtöbb eredményt.

Pedig a francia, angol, amerikai tanárok mégis csak más helyzetben vannak, mint mi! Tudja azt mindenki, mit jelent az, ha az iskola anyagi tekintetben nincs oly korlátok közé szorítva, mint nálunk.

Teljesen jogos az a megjegyzés, hogy nálunk az idegen nyelvi oktatás eredményességében első sorban a tanárhiány megszüntetése szükséges, hiszen tömegesen vannak oly középiskolák, amelyek német, vagy francia szakos tanár nélkül kinlódnak. Nem csoda aztán, ha a tanuló így tanulja meg a *treten* ige múlt alakjait: *tretete, hat getretet!* Ennek nem a tanárok az okai, mert aki nem tud arabusul, nem beszélhet arabusul s még kevésbé taníthat, de azért mégis csak őket ütik első sorban érte.

Nálunk az osztott, 20-25-ös csoportokban való tanítás alig néhány felső kereskedelmi iskolában van meg, a középiskolák 60-70-es létszámmal kinlódnak, holott éppen kezdő fokon szükséges a tanulóknak a lehető legkisebb csoportokban való tanítása. A zürichi kereskedelmi iskolákban az osztályok, illetve csoportok átlaga 15-16 tanuló, a nyelvi csoportoknál még ennél is kisebb s a nyelvkészség intenzívebb elsajátítására az intézet állított fel és segélyez anyagilag francia, angol, olasz klubokat, ahol naponta beszéd- és fordítási gyakorlatokkal, levelezés,

felolvasások és szabad előadásokkal fejlesztik a tagok nyelv-ismereteit. Vagy említsem-e azt, hogy az idegenajku növendékek előkészítő tanfolyamában egészen kis (3-5) csoportokban, vagy egyénenkénti németnyelvi oktatás van rendszeresítve, mindaddig, amíg azok a legszükségesebb szókincset és a legfontosabb nyelvtani ismereteket elsajátítják és a szaktárgyakba való rendszeres bevezetés megkezdődhetik!

Mindenütt nagyobb óraszámokban tanítják az idegen nyelveket, mint nálunk, kivéve Romániát, ahol igaz, hogy nem 50, hanem 60 perces órák mellett csak 2 vagy három óra jut hetenként egy idegen nyelvre. É tekintetben hozzánk legközelebb áll Ausztria, ahol a felső kereskedelmi iskolák szervezete még leginkább hasonlít a mienkéhez. De még itt is három évfolyamon 4-4 és csak a IV. évfolyamon esik 3 óra hetenként az első idegen nyelvre. A második idegen nyelvet heti 4 órában tanítják és a II. évfolyamban kezdik. Miért tanítjuk mi kevesebb óraszámokban? A magyar fiúnak sokkal nehezebb a német nyelvet megtanulni, mint a németnek a franciát, vagy angolt, fölösleges közelebről rámutatnom a magyar és az indogermán nyelvek szerkezeti különbségeire.

Jogos az a panasz, hogy az iskolákba felkerülő növendékek előképzettsége silány, gyenge tehetségűek, bizony azoknak felét nem volna szabad megtünnünk az iskolában. Panaszkodunk, hogy a kezdőfokon, a középiskolák alsóbb osztályai-ban rosszul tanítják őket, mert alapvető nyelvtanítás helyett csak magoltatnak a tanulókkal költeményeket, kisebb olvasmányokat és beszédgyakorlatokat az iskoláról, házról, családról, évszakokról stb. — amelyek a vizsgákon igen tetszetősek, de azokat a gyermekek valóban át nem értik, s nemhogy a legegyszerűbb mondatokat a legismertebb szavakkal le tudnák fordítani, vagy megfogalmazni, de a mindennap előforduló szavakat helyesen le sem tudják írni (*Fatter, Suhle, ajn* stb.!) — és e panasz után magunk is abba a hibába esünk, hogy a kereskedelmi leveleket értelem nélkül magoltatjuk.

Az bizonyos, hogy növendékeinktől értelmesebb és intenzívebb munkát kell követelnünk, de az is bizonyos, hogy ezt iskolánkban alapos rostálás nélkül el nem érhetjük.

Ezeknek előrebecsátása után lássuk, mit tanulhatunk a külföldtől és elsősorban a németektől az esetben is, ha ők sem tudják a kívánt eredményt teljesen elérni?

Nálunk általában tulsokat várnak az iskolától. A tanuló beszélje a mindennapi társalgási és a kereskedelmi nyelvet, tudjon önállóan fogalmazni, kifogástalanul levelezni a kereskedelmi élet minden ágában. Körülbelől ugyanezeket mondja tantervünk és ezt várják az iskolán kívül állók is.

A zürichi Minerva felső keresk. iskola prospektusa ezt írja: „Idegen nyelvek oktatásában nem annyira széleskörű, terjedelmes tudásra, mint inkább gyakorlati készségre törekszünk...” A bécsi kereskedelmi akadémia tanterve a tanítás

célját a következőkben ismerteti: „Az alak- és mondattannak biztos ismerete. Könnyebb prózai szövegek megértése. Legyen képes a társalgási nyelvet megérteni és magát megértetni... Jártasság a legismertebb kereskedelmi levelek megfogalmazásában.” Valahogy kiérzik ebből, hogy nem kívánnak tökéletes és széleskörű nyelvtudást, közelebb tűzik ki a célt és ezt a célt intenzívebb tanítással igyekeznek elérni.

Ahhoz, hogy egy tanuló megtanuljon németül, általában szükséges az, hogy legalább egy évig németnyelvű iskolába járjon. A tanuló naponta 4-5 órán át az iskolában, odahaza is 2-3 óra hosszat tanulja a különböző tantárgyakat németül, tehát 6-8 óra hosszat foglalkozik legalább is a nyelvvel, esetleg, ha német családnál van szálláson, még többet. Így egy év alatt türhetően megtanul németül.

Ilyen intenzív tanítás mellett szóba jöhet-e nálunk az iskola a maga heti 3 órai német oktatásával? Hiszen a zürichi keresk. iskola a klubjaival többet produkálhat pár félév alatt, mint mi 4 évi munkával, különösen akkor, amikor az alsóbbfoku oktatásra nem támaszkodhatunk. Középiskoláinkban a tömegtanításnál az átlag. tanuló nyelvtudása pár száz jól-rosszul megtanult szóból áll, a tanulóanyag selejtes és nyelvtudás helyett magolás. A mi szempontunkból tekintve többet érne, ha a tanuló nyelvtani alapot hozna magával a kis szókincs helyett, még ha ez a nyelvtani alap nem is német, hanem latin, vagy magyar, de alap legyen, ami képesíti a növendékeket arra, hogy ne csak szajkó módra tanulja a nyelvet, hanem tudjon gondolkodni, tudja a nyelv alkotó elemeit felismerni, azokat tudatosan használni.

Nem arra gondolok, hogy az elvont nyelvtani szabályokat fújja a tanuló, azokat is lehet szajkó módra tanulni, hanem arra, hogy a legtöbb növendék nem ismeri fel az egyszerű mondatban a mondatrészeket, a szavakon a képzőket, ragokat, a névutót, határozószókat s mindezeknek a szerepét nem tudja, nem érzi. *Megyek a papnál, nagyobb tőlem*, így beszél a 16—17 éves fiu is és megütközik, ha figyelmeztetem ezeknek a helytelenségére. Már pedig, ha a tanulóban nincs meg sem az érzék, sem a tudás arra, hogy a nyelvi, vagy mondjuk nyelvtani sajátságokat és szabályokat felismerje, tudatosan használja, akkor hiába tanul idegen nyelvet, a névelő, viszonyzó, rag, képző, az előtte mind csak professzori különcködés és az idegen nyelvi tanulás eredménye: *kutya udvar ugatni*.

Gyenge a tanulóanyag, nincs kellő előképzettsége, gondolkodó képessége, nem tud magyarul. Ily gyenge alapon építeni nem lehet. Német, francia, angol mind híres arról, hogy mily sok gondot fordít a saját anyanyelvére. Mire a francia a kereskedelmi iskolába kerül, kiforrott stilisztá. Angliában az anyanyelv és az értelmi nevelés annyira összeforrott és oly gondos, hogy értelmes magyar ifju, ha 3—4 évig Angliában tanul, 17—18 éves korában kész öntudatos angol nyelvtanár!

A németek állanak a legnehezebb feladat előtt, mivel ott a legnagyobb az irodalmi nyelv és a nyelvjárások közti különbség. És e feladatot ők a legsikeresebben oldják meg. Tapasztaltam magam is, aki hazai németnyelvű iskolában végeztem a középiskolai alsóbb osztályokat. Két év alatt jobban elsajátítottam a német helyesírást, nyelvtani szabályokat, mint amennyire ismerik a magyar helyesírást és nyelvtant 8 évi tanulás után növendékeink. Miért? Mert a német iskolákban a német nyelv tanulásában megalkuvás nincs, azt *muszáj* tudni, az szent tárgy. Mennyire mellékes az nálunk! Nincs nemzet, amely anynyira kevésbe venné anyanyelvét, mint mi! — És nemcsak a középiskolákban van a hiba. Amit rosszul tanul a gyermek az elemi iskolában, azt nehéz/korrigálni a polgárban, vagy a gimnáziumban.

Amikor elemi iskolában jártam, nem volt még hire sem a fonomimikának, meg a tanítóképzőkben manapság oly gondosan kidolgozott, tetszetős tanítási tervezeteknek; abban a falusi iskolában ósdi, primitív módon tanítottak írni-olvasni. És megtanultunk! 4 elemi után 4 évig hazai német iskolában az elképzelhető leggyöngébb magyar nyelvi oktatásban volt részünk (heti 3 óra idegenajkúak részére!) és mégis a 4 év eltelte után a magyar helyesírásban és fogalmazásban nem voltam egyáltalán hátrább a magyar iskolában járt magyar kortársaimnál. Az a falusi iskola adta meg ahhoz az alapot. — Megtanultam olvasni is. Több szépirodalmi munkát olvastam el elemista koromban, mint ma I—II. évfolyambeli növendékeink átlaga. Olyanokra is akadtam I. évfolyambeli tanítványaim közt, akik kijelentették, hogy még eddig egyetlen regényt, vagy színművet nem olvastak. Ezek természetesen írni sem tudnak. A helyesírást nem ismerik, önállóan fogalmazni nem is mernek. Megtörtént egyik-másikkal még a III. évfolyamban is, hogy amikor oly tételt kaptak fel, amelynek anyaga közismert volt, de gondolkozási képességüket igénybe vette, letette a tollat azzal, hogy ő erről a tételről nem tudja, mit kell írni. Lusta volt gondolatait összeszedni, önállóan dolgozni.

Tagadhatatlan, hogy jó tanító a legprimitívebb módszerrel is tud szép sikereket elérni, míg a rossz kezében a legjobb tanuló is elmarad. Egy dolog azonban sokszor gondolkozóba ejtett: vajjon nem a fonomimika és a sok más, a tanulást megkönnyítő módszer s azoknak erőszakolt alkalmazása az oka annak, hogy a tanulók nem tanulnak alaposan, a tanulást játéknak tekintik, amiben nem kell sem kezdetben, sem később komoly munkát kifejteni és belenevelődnek abba, hogy mindent a szájukba rágjanak, mindenhez könnyen jussanak és ha valami nehezebb munkát kell végezniök, önállóan dolgozniok, gondolataikat összeszedni, az nekik nehéz, ebbe bele sem kezdenek.

Ezen kell tehát elsősorban segíteni. Erősebb, sokkal erősebb alapot adni a tanulóknak saját anyanyelvükben, a magyar

nyelv és fogalmazásban, kezdve az elemiben, folytatva a középiskolákban. Ha ez az alap megvan, sokkal jobban tudunk boldogulni az idegen nyelvek tanítása terén is. Inkább kapjunk olyan anyagot a kezünk közé, amely még idegen nyelvet nem tanult, de a magyar nyelvet ismeri és tud gondolkodni, mint olyat, amely ismer néhány száz szót, de fogalmai zavarosak, a nyelv szerkezetéről fogalma sincs, a szókat csak egymás mellé helyezi minden értelem nélkül, a leglehetőlenebb alakokban. Mindez azonban nem rajtunk, felső-kereskedelmi iskolai tarárságon mulik. Hogy mégis ily részletesen foglalkoztam ezzel, azért tettem, mert rá akartam mutatni egy oly fogyatkozásra, ami máshol nincs meg s amit nem lehet eléggé hangoztatni.

*

Térjünk azonban vissza az osztrák tantervhez. Az idegen nyelvi tanítás céljául elsősorban jelöli meg az alak- és mondat-tannak biztos ismeretét. Tehát nyelvtani alapra helyezi az idegen nyelvek tanítását s ezt elsősorban hangsúlyozza úgy a francia, mint az angol nyelv tanításánál.

Nálunk tulságosan elterjedt a direkt módszerrel való tanításnak az az értelmezése, hogy a nyelvtant teljesen mellőzni kell. Így jutunk el oda, hogy a tanulók mondataikban a viszonzyszókat, ragokat felismerni és alkalmazni nem tudják, nem tudnak különbséget tenni a jelen és múlt idő, az esetek közt. Irtak ilyen alakokat: ich senden, wir gebst stb. Hagyhatjuk tehát ezt a kívánságot mi is figyelmen kívül? Sajátítsuk el mi is a németektől az alaposságra való törekvést, igyekezzünk a kereskedelmi iskolában biztos nyelvtani alapot adni a tanulóknak, ha azt a középiskola nem adta meg nekik, mert nálunk arra sokkal inkább van szükség, mint másfajta iskolában, hogy a tanulók írásbeli készségét fejlesszük, azt pedig a nyelvtan biztos ismerete nélkül elérni nem lehet. Nagyon sikerülten oldja meg a Dengl-Bakács-Heinrich-féle német nyelvkönyv azt a feladatot, hogy a nyelvtani anyagot a leckék közé beossza és azt beszédgyakorlatok tárgyává lehessen tenni, csak nem szabad felületesen elsiklani mellettük, amire pedig a tanár nagyon hajlandó a heti 3 óra mellett. Soknak tartom azt, hogy az egész alaktani anyag az I. évfolyamra van besztva, amit aligha tudunk a gyenge tanulóanyaggal elvégeztetni. A németek e téren is a lassabban, de biztosabban elvet követik. Ott a francia alaktan az I. és II. évfolyamra van besztva, a rendhagyó ígéket a III. évfolyamban is ismétlik a mondattan tanulása mellett s a IV. évfolyamban ismét összefoglaló ismétlést ír elő a tanterv.

A zürichi keresk. iskola tantervének még inkább gerince a nyelvtan. Ott 6 félév van, mindenikben aprólékossággal tanítják a nyelvtant, főleg az alaktant. Annak, aki a tantervet olvassa, feltűnik, hogy más egyéb anyag, mint olvasmány, beszédgyakorlatok, levelezés szinte teljesen háttérbe szorul a nyelvtan mellett.

A bécsi tanterv szerint a második idegen nyelvnek, az angolnak is az alaktani anyaga két évre van beosztva, a második évi anyaghoz a mondattanból csak a szótan van még hozzácsapva.

Talán nálunk is célszerű volna az alaktant arányosan megosztani az I. és II. évfolyam közt, a mondattani anyagot amúgy is a minimálisra lehetne redukálni, amit a III. évfolyamban éppen a levelezéssel kapcsolatban lehetne elvégezni. Nehezebb olvasmányok egész nyugodtan elmaradhatnának, úgy, hogy pl. a már említett Dengl-Bakács-Heinrich-féle nyelvkönyv I. és II. részében foglalt anyag megfelelhetne a IV. évfolyamban is, ahol amúgy is elég nehézséget fog okozni a levelezés. Inkább könnyebb legyen az elvégzendő szöveg, de azt dolgozzuk fel alaposan, mert magasabb célokat, eredményt 1—2 tanulóval el lehet érni, de annál inkább lemarad a többi.

Az osztrák tanterv az idegen nyelvek irodalomtörténetére is gondol, habár röviden is, az 1600-as évektől kezdve. Nálunk a tanterv a német irodalmi oktatást kizárja, különben is a magyar irodalomtörténet keretében röviden, főbb vonásokban az tanítható is, ezért erre a kérdésre itt nem is érdemes kiterjeszkedni.

A német alaposságra vall az is, hogy a helyesírásra is sokkal több gondot fordít mint mi. Ez különösen az írásbeli dolgozatok tárgykörénél tűnik ki. Az első évben a dolgozatoknak kétharmad része, a második évben fele tollbamondás. A német iskolákban különben az anyanyelv tanításánál is fontos szerep jut a tollbamondásnak: a középiskolák 2. és 3. osztályában is még tekintélyes a diktátumok száma. Az bizonyos, hogy a helyesírás elsajátításának ez fontos tényezője. Tantervünk előírja ugyan, hogy ennek gyakorlására minden órán írassunk, ha csak pár sort is, de ez semmi esetre sem elegendő. A tanulók ezeket csak felületesen veszik, hiszen úgyszem nézi át a tanár, csak nagy ritkán egyiket-másikat és nem ad rá osztályzatot. De ha rendes dolgozat a tollbamondás, lassanként mindig gondosabban tanulják meg a szókat s azoknak a helyesírását. Ezt átvehetnők a németektől!

Kevés nálunk az óraszám. A franciák az idegen nyelvekre naponként juttatnak 1—1 órát s az osztrák tanterv is többet, mint a miénk. A zürichi nyelvi klubok, vagy mondjuk önképzőkörök nálunk nem valósíthatók meg abban a formában. Talán annyit lehetne megtenni, hogy hetenként, mondjuk háromszor lenne gyakorló óra s ezt a gyengébbekre feltétlenül kötelezővé kellene tenni és velük kisebb csoportokban (3—4) külön-külön foglalkozni. Ez természetesen sok tanárt kötne le, sőt nyelvmestereket is kellene igénybe venni. De talán úgy is lehetne segíteni a dolgon, hogy a németül beszélő jobb tanulókat (néha németajku növendék is akad!) segítségül hívni, akik aztán a tanár felügyelete alatt foglalkoznának a többiekkel. De ehhez feltétlenül pénz kell, mert még ha a jobb tanulók

segítségül hívásával is létesítenők ezeket az önképzőköröket, azokat is megkellene fizetni. Tehát ez nem egyéb volna, mint a régi társalgási óráknak a visszaállítása, csakhogy más alapokra helyezve.

Iskolánk első évfolyamában — sajnos — úgy kell növendékeinket tekintenünk, mint akiknek az idegen nyelv, a német is, egészen új tantárgy. Vegyük tekintetbe a gyenge tanulóanyagot, a magyar nyelvben való gyengeséget és mindjárt felvetődik előttünk az a kérdés: miért kezdjük a második idegen nyelvet is az első évfolyamban? Ha már utánazzuk az osztrák tantervet, utánazzuk abban is, hogy a második idegen nyelvet a második évfolyamban kezdjük és az ezúton felszabadult órákat az első évfolyamban fordítsuk az első idegen nyelvnek az intenzívebb tanítására. Esetleg egy órát kapjon a magyar nyelv, ahol ugyancsak nagy szükség volna a helyesírási és stilizálási és stilisztikai foglalkozások pótlására. A második évfolyamban aztán megelégedhetnénk kevesebb órával és ott ismét a második idegen nyelvre kellene több órát fordítani. De heti 3 óra semmi esetre sem elég. Elvem az: inkább tanítsunk idegen nyelvet csak 2 éven át minden nap 1—1 órában, mint 4 éven át heti 3 órában.

Tagadhatatlanul sok nehézséggel kell küszködnünk, amik az óhajtott eredmény elérésében gátolnak s amikkel a művelt nyugati államokban a tanárságnak gondolnia nem kell. És ha a sok nehézség ellenére is a mi ifjaink általában nyelvi tudás tekintetében nem állanak sokkal hátrább a külföldi társaiknál; ha nem is érjük el a kitűzött, talán adott körülmények közt tulmessen kitűzött és várt eredményt, de legalább növendékeink egy részével meg tudjuk közelíteni még jelenlegi helyzetünkben is, nem kérünk dicséretet, de nem érdemeljük meg azt a sok vádat, szemrehányást sem, ami mindúntalan ér bennünket. Van bennünk is sok foglalkozás, de az adott körülmények közt sokkal nagyobb erőfeszítésre vagyunk ráutalva, mint szerencsésebb helyzetben levő külföldi kortársaink és mi ezt, ha kisebb tudással is, de teljes erőnkkel, néma elszántsággal igyekszünk állani.

Kövendy Károly.

8. A szép-, gép- és gyorsírás tanítása a külföldi kereskedelmi iskolákban.

A szép-, gép- és gyorsírás tanításának igen nagy fontossága van s ennek dacára látjuk, hogy a magyar kereskedelmi iskolákban szinte évről-évre visszafejlődik a multhoz képest ez az óriási gyakorlati értékkel bíró három tárgy tanítása. Az eredeti tantárgybeosztás szerint még a gyorsírás pl. heti 5 órát kapott, most pedig redukálták ezt 3 órára, mely tény erősen veszélyezteti nemcsak a ker. iskolákban eddig elért nagyon szép ered-

ményt, de — különösen a II. oszt.-ban a heti 1 óra mellett — szinte a tárgy komolyságát is. A gépirás sincs kellőképen honorálva. A gépirást, mint kötelező tárgyat megszüntették s iskolánkban csak mint rendkívüli tárgy tanítható a jó tanulók részére heti 4 órában. Hogy ez intézkedések mennyire nem helyesek és mennyire nem tartják szem előtt a gyakorlati élet legminimálisabb követelményeit, arról mindenki meggyőződhetik, aki ismeri a gyakorlati életet.

Ezért határoztam el, hogy a külföldi tanulmányutamat fogom arra felhasználni, hogy a külföldi tapasztalatok alapján a magam szerény körében is szinte propagandát fejtsek ki, hogy e tárgyak visszakapják a méltányos, eredeti, szükséges heti óraszámot.

Öt hétig tartó tanulmányutam alatt jártam Bécsben, Salzburgban, St. Wolfgangban, Grazban stb. Nyitott szemmel mindenütt magát az életet, a lüktetést, a munkát, a gyárakat, az irodákat kerestem és figyeltem. Rengeteg olyan tapasztalatra, átélésre tettem szert, melyet könyvből, itthon elsajátítani lehetetlen.

Ami a gépirást illeti, bizony külföldön egészen mások a viszonyok, mint nálunk. A kereskedelmi élet sokkal fejlettebb, az utolsó nehéz esztendőök nem hagytak oly mély nyomokat, ott bizony majdnem minden háznál ott az írógép. A gyerek már elemista korában tud írógépen írni, mikor kereskedelmi iskolába kerül, egyáltalán nincs neki szüksége arra, hogy e tárgyat még külön tanulja. Hisz otthon ő végzi bizonyára a család levelezéseit az írógépen; tehát pl. nincs semmi akadály a gépirással is követelje. A gazdasági élet annyira fejlett, az írógépek már oly nagy tömegben terjedtek el, hogy nincs szükség arra, hogy az iskola gondoskodjék a gépirástanításról, elvégzi ezt maga az élet.

Milyen messze vagyunk mi még ide, különösen vidéken, ahol sokszor megtörténik, hogy a gyerek akkor lát először írógépet, amikor a gépiró-terembe lép. Pedig a nálunk is rohamosan fejlődő gazdasági élet hova-tovább nagyobb igényekkel lép fel e tekintetben is.

Teljesen érthető tehát, hogy pl. a bécsi kereskedelmi akadémiában nem tanítják kötelező tárgyként a gépirást. Érdeklődésemre azt a választ adták az említett intézetekben, hogy azért nincs szükség a gépirás tanítására, mert ezt a munkát a Bécsben százezszámra található szakiskolák végzik el. Az iskola nem is akarja felvenni a versenyt ezekkel a speciális intézetekkel, mert hisz a szünidőben, vagy az iskolai év alatt is minden növendék ugysis elsajátítja ezt a gyakorlati életben teljesen nélkülözhetetlen ismeretágot, mert nagyon jól tudja, hogy annak tudása nélkül sehol alkalmazást nem nyerhet. Ilyen gépirási szakiskolákat az egyes írógépvállalatok, képviselve állítanak fel rendszerint, mert ez

nekik reklám. Sok helyen szinte ingyen folyik a gép- és gyorsírás tanítása, mert jól tudják, hogy aki egyszer egy gépen jól megtanult írni, az nem szívesen tér át egy másik típusra. Így ha az általuk kiképzett hivatalnok állásba kerül, főnökét abban az irányban fogja befolyásolni, hogy neki az általa már ismert géptípust vásárolja meg, mert ő azon gyorsabban, precízebben tud dolgozni.

Nálunk mások a viszonyok; nálunk az iskolának kellene azt a szerepet elvégezni, hogy terjessze az írógépeket az által, hogy minden növendékét megtanítja, mert az életbe lépő növendék, aki hivatalnok, vagy banki levelező lesz, ha jól tud írógépelni, ugys ráveszi főnökét arra, hogy ha még nincs az irodában írógép, vásároljon, mert az a szebb, precízebb munkán kívül nagy időmegtakarítást is jelent, mivel gépen összehasonlíthatatlanul gyorsabban lehet írni. Az utóbbi évek alatt már ezen a téren is látunk némi javulást és talán el fog következni az az idő is, amikor a gyárosok — mint az autógyárosok — azért fogják sokkal olcsóbban adni az írógépeket, hogy ezáltal azok hozzáférhetőbbek lévén, nagyobb tömeget tudjanak piacra vetni.

Tanulmányutam alatt figyelemmel kísértem, hogy kb. milyen gyorsaság az, amit a gépirótól megkövetelnek. E tekintetben igen nagy eltéréseket találtam. Egyes helyeken gépbediktálásról alig volt szó, azonban a nagyobb bankokban, irodákban ma már csak olyan gépirónőt használnak, aki a 100—120-as tempóju diktátást hibátlanul bírja követni. Kisebb helyeken a gyorsírással próbálják pótolni a lassu gépelést s az igazán lassu tempóju leveleket is előbb gyorirással írják le s csak úgy teszik gépbe. Ez időbeli veszteség ugyan, gyengébb gépirónál és gyengébb diktálónál azonban az idővesztéséget kárpótolja a precizitás.

Általában az a meggyőződés alakult ki bennem, hogy nincs szükség lassubb diktálásnál a gyorsírásnak, mint segédeszköznek használatára, a gyorsírásnak nem szabad oda lealacsonyodni, hogy a gépirás segédeszköze legyen; a gépirónak legalább 100—120 szótagos sebességet el kell érnie a gépen. Gyorsírásra természetesen a gyorsabb diktálásnál van nagyobb szükség, gyorsabb munkánál, vagy pl. nagyobb bankokban tömegmunkáknál, amindön a főnöknek nincs ideje arra, hogy lassabban diktálja le az összes leveleket, hanem csak a levelek lényegét diktálja le s a gépiró dolga, hogy a levelet az utasítások alapján megfogalmazza.

Az írógépeken kívül a számológépek is nagy elterjedtségnek örvendenek a külföldön. Bécsben a legkisebb pénzváltó üzletben is ott látni az írógép mellett a számológépet is. Két hetes St. Wolfgang-i üdülésem alatt felkerestem pénzváltás céljából az egyik ilyen pénzváltó helyiséget (valamikor éléskamra lehetett az a kis helyiség, amit az egyik salzburgi pénzüintézet a fürdő-idényre pénzváltó-helyiségnek kibérelt) s a

liliputi helyiségben legnagyobb meglepetésemre egy hangtalan Royal írógépen kívül egy modern Facit számológépet is találtam. Iskolánk gépiró szertárából még ez hiányzik nagyon, de minden remény meg van arra nézve, hogy a legközelebbi beszerzés alkalmával ez sem fog kimaradni.

A gépirásról mondtak szinte ellentétben látszanak lenni a szépirás tanítás fontosságával. Ez az ellentét azonban látszólagos, mert az írógép még nem szorította ki teljesen a közönséges írást s különösen a felsőker. iskolában, mely növendékeit a gyakorlati élet oly mezejére készíti elő, ahol reggeltől-estig írni kell, vezetni a különböző könyveket stb., méltó helyet kell elfoglalni a szépirásnak. E kérdéssel nem szükséges hosszabbban foglalkozni, elég megnézni a lapok hirdetéseit s látjuk, hogy pl. egy könyvelőtől mérlegképesség mellett szép, kalligrafikus írást is megkövetelnek, amelyet pedig hol tanuljon meg, ha nem a kereskedelmi iskolában a tanuló?

Külföldön a gyorsírás is nagyobb jelentőségű tárgyként szerepel s nemhogy annak redukciójára gondolnának, mint nálunk, hanem inkább fejlesztésén fáradoznak. Pedig a különböző gyorsírási szakiskolák százait találjuk meg Bécsben, amelyek a gépirási szakiskolákhoz hasonlóan olcsón, lelkiismeretesen végzik el a munkát, mégis az iskola is tisztában van azzal, hogy növendékeit e nélkülözhetetlen ismeret elsajátítása nélkül a gyakorlati életbe ki nem engedheti, nem bízhatja annak elsajátítását a növendékek szabad tetszésére. A Bécsi Kereskedelmi Akadémiában pl. az I. évfolyamban heti 2 és a II. évfolyamban szintén heti két órában tanítják a gyorsírást s nem is gondolnak arra, hogy a II. évfolyam óraszámából elvegyenek, mert nagyon jól tudják, hogy ezzel a gyorsírás tanítása épen a felső fokon, a vitairásban illusoriussá válnék, az eredmény elérése szempontjából.

Ha összehasonlítást akarunk tenni a német Einheitskurschrift által egységessé tett német s a nálunk még vajudó többrendszerség között, talán az utóbbinak előnyét emelhetjük ki. Az egyes rendszerek vezetői, apostolai saját rendszerük, tehát egyuttal a magyar gyorsírási kultúra szempontjából is oly óriási munkát, csak fanatizmus által elérhető óriási eredményt produkáltak, amelyet én — bármily nehezen is várom az egységes magyar gyorsírás megszületését — veszélyeztetve látok. Egy egységes gyorsírásnak jobbnak, tökéletesebbnek s minden rendszerből a jót, az értékeset magában foglalónak kell lennie, mert ha az a most meglevő rendszer bármelyikénél csak egy árnnyalattal is gyengébb, ha talán csak a könnyen elsajátíthatóságot, vagy csak a magas fok követelményeit tartja szem előtt, akkor nincs annak létjogosultsága. A magyar gyorsíró társadalom ezért fogadja első pillanatban talán kissé kételkedően a magyar egységes gyorsírást, mert egyrészt előtte van a német példa, másrészt a nálunk található igen sok rendszer által kritikai érzéke fejlettebb lett s így nagyobb követelményeket tud támasz-

tani egy áltatánosan elfogadandó, tehát a magyar gyorsírási élet további fejlődésére, jövőjére kiható új gyorsírás elé. A gyorsírással szemben a folyton fejlődő magyar közgazdasági élet is hova-tovább nagyobb igényeket támaszt. Mind nagyobb a szükséglet nemcsak 100—150 szótagos irodai gyorsírók terén, de a 200 szótagon felüli beszédirők terén is. Pedig ezek legnagyobb részét a kereskedelmi iskoláknak kellene termelni, mint egyetlen iskolának, ahol a gyorsírás kötelező tárgy, ha a legutóbbi revíziónál nagyon mostoha elbánásban részesült is. Már pedig egy esetleges gyenge rendszer elveszi a tanár kedvét, ambícióját, amely nélkül gyorsírást — a mi tanulmányanyagunk számára ugyanis oly nehéz tárgyat — tanítani szinte lehetetlen.

Tanulmányutamon szerzett tapasztalataim egész tanításomra, munkámra óriási hatással vannak, új szempontokat találtam, új célokat tűztem ki, nagyobb ambícióval fogtam hozzá ez évben ismét a munkához. Látóköröm szélesbült s azt hiszem, hogy mindez munkám eredményességére is nagy befolyással lesz. Iskolánk pedig együtt tud haladni a rohanó élettel, mert tisztában van annak követelményeivel, a fokozódó igényekkel, mert bölcsen gondoskodik arról, hogy tanári kara ne csupán könyvekből gyarapítsa ismereteit, hanem magából az életből merítsen tudást, tapasztalatot, hogy hazajöve felhasználhassa azt iskolánk, a magyar ifjúság, a jövő javára, megcsonkított magyar hazánk feltámadása érdekében.

Naményi Gyula.

II.

Az iskolai év története.

Az elmúlt esztendő is gazdag volt eseményekben. A jól sikerült szünidei tanulmányutak után tanári karunk tagjai fel-frissülve fogtak szeptemberben a munkához. Egyik terv a másikat érte, szinte vetélkedtünk a kérdések, a különböző ideák felvetésében. Ami megvalósíthatónak látszott, azt végre is hajtottuk s örömmel állapíthatom meg most a tanév végén, hogy nem volt hiábavaló felügyelő-bizottságunk áldozatkészsége, mert iskolánk ez évben sokat haladt előre s mintha a multakhoz viszonyítva nagyobb lépéssel közeledtünk volna kitűzött célunk, egy minden igényeket kielégítő modern felső-kereskedelmi iskola felé.

Tanulmányi ügyek. A tanévet az augusztus 30-án tartott alakuló értekezlettel a mult esztendőkhöz hasonlóan kezdtük volna meg. S a rendes időben tartottuk meg a magán-, javító- és érettségi vizsgálatokat is. Időközben azonban megérkezett a nagyméltóságú Miniszter úr rendelete a tanítás megkezdésének elhalasztása tárgyában. Ehhez alkalmazkodva a tanév ünnepélyes megnyitása 15-én volt, akkor tartottuk meg az osztályrendezéseket s a tanításhoz Isten nevében 16-án, fogtunk hozzá.

Növendékeink magaviselete még ez évben sem volt teljesen kifogástalan, 1—2 súlyosabb fegyelmi eset is előfordult, de nagyszámban voltak a kisebb vétségek. Ennek magyarázata talán az is, hogy nagyobb igényekkel léptünk fel velük szemben s a háborús nevelésben részesült s a felfordult világot átélő ifjú nehezen szokja meg a fegyelmet, a rendet, a pontosságot. Talán a multhoz képest valami haladás van s reméljük, hogy ez évről-évre fokozódni fog. Hisz mindinkább olyan anyagot kapunk, amely már az elemiből és polgáriból több útravalóval ellátva kopogtat iskolánk ajtaján. Teljes javulás csak akkor remélhető, ha az új elemiiskolai tanítási terv alapján jól elbocsájtott, szigorú középiskolai rostán átment anyagot kell a közgazdasági élet harcosainak kinevelnünk.

A szülőkkal való sűrű érintkezést fenntartottuk az idén is. Az igazgató minden második héten bejegyezte észrevételeit a vidéki növendékek szülőihez írott levelébe. S ennek igen-igen jó hatása volt.

A tanulmányi eredmény még nem volt teljesen kielégítő,

de a mult esztendőhöz viszonyítva itt is haladás mutatkozik. A cserkészek ez évben is hozzájárultak az eredmény fokozásához. A szorgalmas cserkészek, úgy, amint annak kell is lennie, vitték magukkal a többieket s bizony öröm volt nézni, hogy nem egy lusta tanuló csak azért látott a munkához, hogy benne maradhasson a csapatban. A különböző egyletekben is háttérbe szorítottuk lusta s nem kielégítő módon tanuló növendékeinket, de a jövőben még tovább megyünk s 100%-ig végrehajtjuk tanári karunk határozatát, hogy a kötelességét nem végző s intésben részesülő tanuló *semmilyen egyletnek tagja nem lehet.*

A tanítástervünkön a mult évhez viszonyítva annyi változás történt, hogy a ker. ismeretet a II. évfolyamban is tanítottuk heti két órában. Sajnos, ennek áldozatul esett a ker. levelezés, amelynek tanítását csak a III. évfolyamban kezdtük. A II. évfolyamban így nem lett volna tárgy, hol növendékeink magukat a szépíráásban gyakorolhatták és a külső forma iránti érzéküket fejleszthették volna, ezen Tanári Karunk úgy óhajtott segíteni, hogy engedélyt kért és nyert arra, hogy a szépírást a II. évfolyamban is taníthassunk legalább heti 1 órában.

Iskolánk a gyorsírás tanításának fontosságától mindig át volt hatva. S e téren igazán szép eredményt értünk el, erről tanuskodhatnak az utolsó évek gyorsírás versenyei, melyekről többiben tértek vissza győztesen növendékeink. E téren is bizonyos visszafejlesztés következett be, mert az eredeti heti 5 óra helyett az idén már csak 3 óra, 2 + 1 óra maradt a gyorsírásnak. Tanári Karunk veszélyeztetve látja az eddigi eredményt, ezért óhajtott látja a gyorsírási órák emelését. Ez évben úgy segítettünk, hogy a II. évfolyamban a beállított szépírás órát a gyorsírás tanára arra is felhasználta, hogy legalább 1 + 4 óráig gyorsírással is foglalkozott. Így legalább hetenként kétszer gyakorolhatták magukat.

Az angol nyelvet már három évfolyamban tanítottuk, az I., III. és IV. évfolyamban. Az osztályok fele tanulta a franciát, a másik fele az angolt. Az érdeklődés az angol nyelv iránt igen nagy volt úgy a növendékeknél, mint a szülőknél. Beláták e világnyelv megtanulásának fontosságát; s érdekes, hogy a III. évfolyamban a jól tanuló növendékek legnagyobb része angolra jelentkezett. E csoport igazán szép eredményt ért el. Gondoskodtunk arról, hogy járjon iskolánknak egy-egy német, francia, angol közgazdasági napilap. Ebből minden növendék kapott egy-egy példányt, s ennek nemcsak a nyelvek tanításánál vettük nagy hasznát, de kaptunk egy csomó eredeti jegyzést a különféle tőzsdékről, egy csomó érdekes közgazdasági hirt, melyeket a ker. számtan és könyvvitel tanításánál is igen jól feltudtunk használni. Egy nemes versenyre kelt a francia meg az angol csoport, hogy melyik ér el szebb eredményt. A nyertes e küzdelemben csak növendékseregünk és iskolánk volt.

Változás a tanári karban. Bakos Károly róm. kat. hit-hitoktató megvált Nyíregyházától és így iskolánktól is. Hosszu éveken át volt buzgó lelki vezetője róm. kat. növendékeinknek s amellet tanári karunknak igen közszeretetlen álló tagja. Távozását igen sajnáltuk, emlékét szeretettel fogjuk megőrizni, s a Mindenható áldását kérjük további munkálkodására. Utóda Csonth Géza lett, kiben tanári karunk lelkes, kedves tagot nyert.

Hivatalos látogatások. Igen kevés eseményről számolhatok be e téren, Kritza István kir. főigazgató úr látogatása, bármennyire vártuk őt, s nagyon szerettük volna jövetelét, ez esztendőről elmaradt. Reméljük, hogy a jövő évben el fog jönni hozzánk. Iskolánk iránt egész tanévben tanusított jóindulatáért ez uton is hálás köszönetet mondok. Felügyelőbizottságunk tagjai is, bizonyára nagy elfoglaltságuk miatt, az idén kevesebbet látogatták iskolánkat, pedig mi mindig nagy súlyt helyeztünk a gyakorlat embereinek véleményére és jó tanácsaira.

Egészségügyünk elég kielégítő volt. Növendékeink körében nem volt nagyobb mulasztás. Tanári karunk tagjai, Kollonay kolléga betegségétől eltekintve, alig mulasztottak.

Ünnepélyek. A megnyitó ünnepélyünket szeptember 15-én tartottuk.

Október hatodikán az aradi tizenháromnak emlékével együtt gyászoltuk meg Mohács négyszázados évfordulóját. Így legsötétebb nemzeti tragédiáink együttes megemlékezésévé vált ez a nap. Ünnepélyünkön a Hiszekegy után Marssó József tanár mondott beszédet. Kovács József ifj. elnök az önképzőkör munkatervét mutatta be. Alkalmi költeményeket szavaltak Presser Ottó II., Szmracsányi Anna, Pártos Ilona ntf. Felolvasást tartott Mohácsról Kovács Lajos IV.

Másik hazafias ünnepélyünket március 15-én, Kovács István nemzetőr főhadnagy sirjánál tartottuk a nagyközönség élénk részvétele mellett. Az ünnepséget Orosz Iván és Révfy Géza „Fohásza“ vezette be, amelyet a cserkészénekkar adott elő. A Hiszekegy után az igazgató személyes emlékeit ujitotta fel Kovács Istvánról. Ezután Bocskay Ibolyka ntf. szavalt. Naményi Gyula tanár emelkedett ünnepi beszédben méltatta a márciusi eszmék megújító erejét az összeomlásban elfásult magyar lélekre. Hazafias költeményeket szavaltak Mihalik László III. és Vajda Magda I. A Kovács István Bajtársi Szövetség megható köszöntése után Márkus István IV. megkoszoruzta a sírt, amelytől a Himnusz elénekzése után búcsút vettünk. Újból meglátogattuk e helyet április 23-án, Kovács István halálának évfordulóján, mint a városi ünnepségek résztvevői.

Decemberi önképzőköri gyűlésünkön ujitottuk fel I. Ferenc József emlékét halálának tizedik évfordulója alkalmából. Május 29-én a Hősök emlékűnnepén vettünk részt.

A dr. Schack Béla önképzőkör zárógyűlését, mely egyuttal a leérettségizett ifjak bucsuzója is volt, június 18-án tartottuk. Az ünnepi beszédet a kör vezető tanára, dr. Marssó József tartotta, volt szavalat, ének, beszámoló. A távozók nevében az érettségi eredmény kihirdetése után Márkus István vesz bucsut a zászlótól s átadja tisztán való megőrzés végett a III. évfolyamnak s elhangzik a bucsuszó: Ballag már a vén diák tovább ...

Záróünnepélyünket a szokásos keretekben június 29-én tartottuk.

Magánvizsgálatokat három ízben tartottunk. Szeptemberben, májusban és júniusban. Mindahárom ízben Kardos István kulturtanácsos ur elnökölt. Hálásan köszönöm azt a jóindulatot és kedvességet, melyben iskolánkat egész évben részesítette.

Szülői értekezletet március 25-én tartottunk a Diadalmozgóban számos szülő és érdeklődő jelenlétében. Az értekezletet az igazgató előadása vezette be, a tanulmányi kirándulások fontosságát fejtegette, majd Kardos István kulturtanácsos úr tartott igen érdekes előadást Dresdentről, méltatta annak főleg a művészet terén való fontosságát, s végül Kollonay Zoltán tanár ismertette iskolánk németországi tanulmányi kirándulását: élvezetes előadását kb. 150 vetített kép élénkítette.

Egyéb események. Tanári karunk tagjainak szünidei tanulmányi utjairól már a Bevezetésben beszámoltam, legszebb reményekkel nézhetünk az idei szünidő elé is. Szébbnél-szebb tervek vannak forrásban. Bácskai kolléga ismét kimegy a teljes szünidőre Dijonba, sőt egész kis társaságot toborzott részint növendékeink, másrészt ismerősei körében, úgy, hogy vagy 12-en mennek ki, s bizonyára ismét értékes tapasztalatokkal térnek vissza.

A szeptemberben tartott miskolci közgyűlésen tanári karunk teljes számban vett részt. Három igazán élvezetes, kedves napot töltöttünk ott. A szíves vendéglátásért, a sok kedvességért a rendezőknek ezuton is hálás köszönetet mondok.

Nagy örömxekre volt, hogy szeretett főigazgatónk kezdeményezésére megtarthattuk a már oly régóta nélkülözött igazgatói értekezletet március 12-én. Az új Rendtartást tárgyaltuk meg nagy alaposággal. Igazán értékes volt eredményekben az összejevetel. Reméljük, hogy ezt gyakrabban meg lehet majd tartani. Elismerés, hála és köszönet a Főigazgató Ur Óméltóságának a gondolatért, s a szép kivitelért.

A balatoni üdülőház már építés alatt áll Zamárdiban. Egyesületünk vezetőségét büszke önérzet töltheti el, hogy ami pár éve még csak álom volt, ma holnap valóság lesz. Elnökségünk 900 P hozzájárulást kéri a felszerelésre iskolánktól, s örömmel jelenthetem, hogy felügyelőbizottságunk kész örömmel rendelkezésre bocsájtotta az összeget. Talán már ez évben tanári karunk egy tagja ott pihenheti ki a nehéz tanév

fáradalmait. Isten áldása legyen mindazokon, kiknek részük volt a szép terv megvalósításában.

A könyvvitel terén az utóbbi időben nagy változások történtek, egész új rendszereket vezettek be, másrészt mind több és több új gép vonult be használatba, amelyek egészen megváltoztatják a hivatalok és irodák külső képét is. Eltűnnek a nagy könyvek. A Deutsche Bank berlini bankházát néztük meg egy egész délelőtt. Kedves vezetőnk, midőn bevezetett a könyvvezetési termekbe, nevetve mondta, hogy itt mindent látunk, csak könyvet nem. Ellenben egy-egy teremben látunk katógni vagy 15—20 könyvviteli gépet, 2—3 szorzó s ugyanannyi összeadógépet. Hogy növendékeinknek fogalmuk legyen az e téren való haladásról, megkértük Kuntner Róbert dr. ny. felső ker. isk. igazgatót, hogy tartson Nyiregyházán részint a Keresk. és Gazdák Köre tagjainak, az érdeklődőknek, másrészt növendékeinknek e fontos kérdésekről előadást. Ez előadás március 26-án volt, ugyanekkor mutatta be a Remington cég is a legújabb típusu könyvelő, lajstromozó gépét is, valamint egy modern szorzógépet is. (Talán az őszre sikerül iskolánknak is hozzájutni egy ilyen könyvviteli géphez.) Az előadások igen érdekesek és tanulságosak voltak.

Iskolánk építésének kérdése ez évben sem oldódott meg. Felügyelő bizottságunk több ízben foglalkozott e kérdéssel, de most is úgy találta helyesnek, ha várunk még egy rövid ideig, amikor a viszonyok még kedvezőbbek lesznek, hogy akkor a keresk. szakoktatás egy minden tekintetben megfelelő hajlékhoz juthasson. Ez évben azért előre haladtunk, mert a folyoso végének elzárásával és a nyílt feljáró befalazásával két kisebb helyiséghez jutottunk, ahol az igazgatói szoba és előszoba nyert elhelyezést. A felszabaduló régi igazgatói szobát pedig az áruismereti és földrajzi szertár részére használtuk fel.

Az új Rendtartás az igazgatói adminisztráció könnyebb vitelére egy irodai segéderő alkalmazhatását rendeli el. Felügyelő bizottságunk megszervezte az állást, úgy, hogy a megválasztandó munkaerő okl. tanítónő is legyen, aki egyuttal a női tanfolyamon a női felügyeletet is el fogja végezni. Ez új állásra Rácz Elza nyert megbízást, aki okl. tanítónő és jelenleg az Erzsébet Hadiárvaházban árvaanya. Szeretettel üdvözölöm őt, működéséhez a legszebb reményeket fűzi iskolánk.

Felszerelések, könyv- és szertárak. E téren ez évben is öröndetes jelenteni való van. Butorzataink, szertáraink, könyvtárainknak szükséges kiegészítését folytattuk: Beszereztünk több szekrényt, asztalokat, székeket stb. Az igazgatói szoba bővítése is több butor beszerzését tette szükségessé.

A *fizikai szertár* állományáról Tester Kálmán a szertár öre, az alábbiakban számol be:

A fizikai szertár állománya a múlt tanév végén 143 leltári szám alatt összesen 209 db műszerből és eszközből állott, amelyeket ujonnan 4682'65 P-re értékeltünk. A jelen tanévben

nyolc darab új eszközt és műszert szereztünk be, amelyeket Marx és Mérei tanszerkészítő cég jó kivitelben megelégedésünkre szállított le. Az új eszközök voltak: Crookes csövek, fluoreszkáló és foszforeszkáló anyaggyűjtemény, Foucault-féle inga, szabályozható ellenállás és elektromágneses voltmérő, összesen 232 — P értékben. Ezen kívül a rádió átépítésére fordítottunk 138'14 P-t. A tervbe vett hangszóró beszerzését a jövő tanévre halasztottuk, mert ebben a tekintetben a rádió-technika most erősen fejlődik s az árak olcsóbbodására is számítottunk.

A szertár állománya:

a tanév elején	143	leltári sz.	209	drb	4682'65	P értékben
új beszerzés ...	7	„	8	„	370'14	„

a tanév végén 150 leltári sz. 217 drb 5.052'79 P értékben.

A kémiai és áruismereti szertár az iskolai évben 32 drb árugyűjteménnyel szaporodott 134 — P értékben. Ezen tételek közül nagyobbak a következők: A burgonya értékesítése, termékek, Papyrus növény, műselyem gyártás, a horgony és felhasználása, a kaucsuk, a ramie fonás, a műgyapju. A barna sör, a friss hüvelyes, friss gomba, vaj, tehén tej, füstölt hus, kávé, kenyér, burgonya, túró, margarin anyagának % elemzése.

A földrajzi-történelmi szertár ez iskolai évben kb. 300 drb prospektussal gyarapodott, amely az igazgató adománya.

A tornaszertár ez iskolai évben négy pár futócipővel gazdagodott 64 — P értékben.

Gépirási szertárról. Naményi Gyula szertár őr az alábbiakat jelenti: A vidéki felsőkereskedelmi iskolák között e tekintetben talán iskolánk áll az első helyen, emennyiben 12 teljesen kifogástalanul működő, köztük 6 teljesen új írógépünk van. Egy 12-es Remington, egy újjáépített modellű, 3 10-es modellű Remington, egy Remington-Portaible, két Stoewer-Record, egy Stoewer 4-es, egy Woodstock, egy Remington 9-es s egy Yost írógép alkotja gépirási szertárunkat. Minden gépnek külön asztala van s az asztalok a padlóhoz vannak erősítve s így az asztalkák esetleges ide-oda huzgálásának elejét véve a gépet a rázkódtatásoktól, rongálástól ezáltal is ilyekezünk óvni. Minden gép mellett kis könyvecske áll, melybe a növénydek beírja nevét s hogy mikor, mit gépelt. Az ellenőrzés tehát visszamenőleg is könnyű. Különösen fontos ez az esetleg előfordulható hiba okozójának felderítésénél.

A gépirási szertárban ezenkívül megtalálni a legszükségesebb szerszámokat is, melyekkel a kisebb hibákat az oktató azonnal kijavítja. Ez évben a gépek karbantartási költsége sokkal kisebb volt, mint az elmúlt tanévekben.

Iskolánk könyvtárainról dr. Marssó József könyvtárőr az alábbiakat jelenti: Könyvtáraink a folyó tanévben örvendetes gyarapodást mutattak. Az előbbi tanévnek legelején megállapított irányelvek szerint fejlesztettük tovább könyvtárainkat és

a céltudatos, áldozatkész fejlesztésnek meg is lett az a szem-mellátható eredménye, hogy az idén elértük, sőt messze meghaladtuk a kétezer köteres állományt. A rendezés munkája pedig annyiban haladt előre, hogy a szerzők neve szerint betűrendbe szedett cédulakatalógusról pontos másolatot készített a könyvtáros a keresés megkönnyítésére, ez a katalógus egyúttal pengős leltárul is szolgál. Könyvállományunk szaporodásával mind sürgősebben jelentkezik az a kívánság és szükséglet, hogy könyvtárainkat külön, egyedül erre a célra szolgáló helyiségben helyezzük el. Reméljük, hogy a közel jövőben ez a kérdés is szerencsés megoldásra jut.

Szépirodalmi könyvtárunkat a nevesebb új, magyar és külföldi szerzők műveivel gazdagítottuk. Így pl. Herczeg és Gárdonyi sorozatunk már csaknem teljes. Vásároltunk Baksay, Csathó, Móricz, Kozma stb. munkáiból. Különös gondunk volt az irredenta költészet termékeinek beszerzésére (Sajó, Agyagfalvy Hegyi, Vollay gyűjteménye stb.) A külföldi írók közül csak a klasszikusokat vásároltuk (Balzac, Dumas, Rostand, Mereszkowskij stb.) Szakkönyvtárunk különösen földrajzi és áruismereti munkáinkkal gazdagodott, vásároltunk néhány irodalomtörténeti munkát is. Pedagógiai könyveink Klebelsberg kultuszminiszter ur öccsellenciájának könyvével gazdagodtak.

Az ajándékozók ez évben sem felejtkeztek meg könyvtárunkról. Nyiregyháza város egy költeményes kötetet ajándékozott. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarától megkaptuk Szávay Gyula hatalmas emlékkönyvét. A Nyiregyházi Takarékpénztár Egyesület a Földrajzi Társaság legújabb 10 kötetes sorozatával ajándékozott meg bennünket. Bignio Gyula tengerészkapitány ur saját élményeinek érdekes leírásait küldte el. Vay Péter ur Arany összes műveinek diszkiadását adományozta. Intézetünk igazgatója több szaktudományi munka mellett az iskolának adományozta ötven kötetes kereskedelmi iskolai tankönyv és 224 kötetes értesítő gyűjteményét, amivel könyvtárunk ez új osztályainak vetette meg alapját. A hamburgi Oberschulbehörde külföldi tanulmányutunkon értékes kiadványaival ajándékozta meg könyvtárunkat. A nemeslelkű adakozók fogadják e helyen is hálás köszönetünket!

A könyvtár beosztásában az a változás állott be, hogy a tanári kézikönyvtár köteteit beolvastottuk a szakkönyvtárba, míg a női tanfolyam néhány könyvét a szépirodalmi könyvek közé helyeztük.

A könyvtár jelenlegi állománya ez: tanári szépirodalmi kvtár 1018 kötet, 977 mű, szakkvtár 576 kötet, 447 mű, ifjúsági kvtár 302 kötet 280 mű, tankönyv gyűjtemény 50 kötet, 45 mű, értesítők 234 kötet és mű, összesen 2170 kötet 1973 mű.

Mindebből ez évi gyaradodás: tanári szépirodalmi kvtár 51 kötet 46 mű, szakkvtár 99 kötet, 62 mű, ifjúsági kvtár 6 kötet és mű, tankönyv gyűjtemény és értesítők teljesen.

Az iskola segítő egyesülete a tanév elején 118 kötetten tankönyv kölcsönző osztályt alapított, amelynek adminisztrációját szintén a könyvtáros látta el.

A *tanárok iskolánk körüli* munkálkodása ez évben is igen intenzív volt. Az esztendő nagy terhet rótt minden tanárunkra.

Bácskai kollégát szép kitüntetés érte, midőn a gyorsírás terén kifejtett buzgalma elismeréseül tagja lett az Országos Irodai Gyorsíró Vizsgáló Bizottságnak. Naményi kollégával együtt sokat fáradoztak a gyorsírás terén. Domány és Tester kollégák sokat buzgólkodtak az Ifj. Segítő Egylet körül, míg Marssó kolléga rendezte ez idén az ünnepélyeket, s igen nagy segítségemre volt a németországi tanulmányi kirándulás megrendezésében és a jövő évi franciaországi nagyut megszervezésében. Kollonay kolléga mint a Kisoszló vezetője és a Turul cserkész csapat lelkes parancsnoka sok-sok ünnepély, kivonulás megrendezésében fáradozott, s mint kerületi cserkész ellenőrző tisztnek még városunkon kívül is sokszor akadt megbízatása, amit ő mindenkoron jókedvvel vállalt.

Az igazgatónak is szaporodott az elfoglaltsága a korábbi értesítőkben már közölt tisztségeken kívül tagja lett Nyiregyháza város képviselő testületének és a községi iskolaszéknek. A tervbe vett országos tanügyi kongresszus III. bizottságában képviselte az Orsz. Egyesületet, s a „Tanítói munka és értékelése” c. kérdésben folytatott bizottsági tárgyalásokban iparkodott érvényt szerezni a Keresk. Isk. tanárság óhajának és kívánságainak.

A tanév befejezése iskolánkban a szokásos módon június 29-én folyt le. Az igazgató vetett visszapillantást a lefolyt esztendőre, mely átmenet volt a rosszemlékü, hiányos, keserves háborús esztendők és a békebeli boldog évek között. Azon reményének adott kifejezést, hogy ha majd iskolánkban a békebeli nivót is megütő növendéksereget fogunk tudni kibocsátani, akkor lehet majd remélni Nagymagyarország feltámasztását, mert csak ezek az így jól felkészült harcosai közigazgatási életünknek tudják megtartani, s boldoggá, gazdaggá tenni régi nagyságu és régi dicsőségü szép Magyar Hazánkat.

III.

Felügyelet és igazgatás.

A) Felügyelő-bizottság :

1. A város részéről dr. Bencs Kálmán polgármester, kormányfőtanácsos, a felügy. bizottság elnöke, Kardos István tanácsnok.

2. A Keresk. és Gazdák Köre részéről Baruch Artur bankcégtulajdonos, a Kör elnöke és dr. Hoffmann Mór úr ügyvéd.

3. Az iskola részéről Margócsy Emil igazgató, a felügyelőbizottság előadója és jegyzője Domány Sándor, a tanári kar képviselője.

4. A városi közgyűlés által választott 6 tag: dr. Guttman Zsigmond, Hoffmann Mihály, Pisszer János, Ruzsonyi Pál, Ungár Béla és dr. Vietórisz József.

B) Tanári kar:

1. Margócsy Emil igazgató, a ker. és pol. számtanból felsőker. iskolákra kép. tanár. Tanított ker. számtant, mennyiségtant heti 5. órában. Tanári éveinek száma iskolánknál 9, összesen 22.

2. Bácskai József, a német, francia és gyorsírásból felsőker. iskolákra és középiskolákra kép. rendes tanár. Tanított franciát, gyorsírást heti 19 órában. A gyorsírókör vezetője. Tanári éveinek száma iskolánknál 8, összesen 24.

3. Domány Sándor, a könyvtelből és ker. levelezésből felsőker. iskolákra képesített rendes tanár. Tanított könyvtelt, ker. levelezést, történelmet, közgazdaságtant, jogismeretet heti 22 órában. Az ifjúsági segélyegylet vezetője. Tanári éveinek száma iskolánknál 9, összesen 35.

4. Gál István városi tisztviselő, az angol nyelv képesített tanára. Tanított angol nyelvet heti 11 órában. Tanít iskolánknál 2 év óta.

5. Kollonay Zoltán, a földrajz és történelemből középiskolákra kép. rendes tanár. Tanított földrajzt, történelmet, áruismeretet, tornát, egészségtant heti 22 órában. A II. évf. főnöke. A földrajz és áruismereti szertár őre, a tornakör vezetője, a Turul cserkészcsapat parancsnoka. Tanít iskolánknál 4, összesen 9 év óta.

6. Kövendy Károly, a magyar és németből középiskolákra képesített rendes tanár. Tanított magyart, németet és történelmet heti 20 órában. A III. évf. főnöke. Tanít iskolánknál 3, összesen 15 év óta.

7. Dr. Marssó József, a bölcsészlet doktora, a magyar, német és filozófiából középiskolákra képesített rendes tanár. Tanított magyart, németet, ker. ismeretet és történelmet heti 22 órában, A IV. évf. főnöke, könyvtárőr. Az önképzőkör vezetője. Tanít iskolánknál 4 év óta.

8. Naményi Gyula, a szép-, gép- és gyorsírásból felő ker. iskolákra képesített helyettes tanár. Tanított szépírást, gépirást és gyorsírást heti 10 órában. Értekezleti jegyző. Tanít iskolánknál 4 év óta.

9. Tester Kálmán, a ker. és pol. számtanból felső ker. iskolai okleveles, a mennyiségtanból és természettanból középiskolai okleveles rendes tanár. Tanított ker. számtant, mennyiségtant, természettant heti 20 órában. Az I. évf. főnöke, a fizikai szertár őre. A Segítő Egylet pénztárnoka. Tanári éveinek száma iskolánknál 8, összesen 12.

C) *Iskolaorvos* : Demjén József dr. városi ker. orvos.

D) *Hitoktatók* : dr. Bartók Jenő (ref.), dr. Bernstein Béla (izr. II—IV.), Bihon István (gör. kat.), Csonth Géza (róm. kat.), Friedländer Rafael (izr. I—III.), Kopcsó János (ág. h. ev.)

IV.

A tanulók névsora.

Első évfolyam. Főnök: Tester Kálmán. Antalffy István, *Babustyák Sándor, Baur Nándor, Brandstätter Bertalan ism., Bücs Gábor, Csanády Andor, Z. Czigány Imre ism., Deutsch Lajos, Frenkel Sándor, Frics Kálmán, Goldstein Sándor, Gombás József, Gottesman Bumi, Grosz Miklós, Gutman Ernő, Györffy László, Hámornyik Lajos, Hock Dezső, Huczmann János, Juhász László, Kacsik József, Kiss Dénes, Klein Izidor, Klein Miklós, Kovács János, Kölcsey Miklós, Kwaysser Endre, Montag József, Nagy Endre, Nagy Gyula, Naményi Zoltán, Nemes Ernő, Pazár Béla, Rosenstein Imre, Schvarcz Béla, Schweiger Sámuel, Sebó László ism., Stark Gyula, Staub László, Szabó Sándor, *Szakács Miklós ism., Szebenszki János, Szedleczi László, *Szeztin László, Törös Pál, Volf István, Weisz József, Winkler Gyula, Windt Imre, Zsadányi Sándor.

Második évfolyam. Főnök: Kollonay Zoltán. Aranyos Sándor, Arday Károly, Balla Géza, Bánszky József, Biró István, Blau Márton, Bleier Zsigmond, Chrobák Ferenc, Csiky Aladár, Elek József, Feldmesser Ármin, Fényes Elek, Földes Imre, *Gelbermann Sándor, Glück Ernő, Goldstein József, Guttman Géza, Halász Tibor, Hatvani Jenő, Isáky Zoltán, Kelemen György, Klein Miklós, Klór Mihály Koch Lajos, Kohn Sándor, Kovács Imre, Kurcz Géza, Kürthy Jenő, Menzelesz György, Molnár József, Molnár László, Moskovitz Elek, Palitz Mihály, Papp Dénes, Páll Ferenc, Presser Ottó, Schvarcz Imre, Simon Elemér, Stima József, Tomaskó Sándor, Várady József, Vrabely András, Wallrabenstein Vilmos, Weisz Emil, Weisz Endre, Weizmann Dezső.

Harmadik évfolyam. Főnök: Kövendy Károly. Béres István, Breuer Ferenc, Duchon Bertalan, Fehér Sándor, Fülöp Sándor, Grósz László, Grósz Sándor, Havranek Károly, Joó Endre, Joó Károly, z. Kiss Tibor, Klein András, Komlós László, Korbély Kálmán, Kresztlyankó János, Kultsár Ferenc, Lőrinczy Gyula, Löwy Jenő, Magera Gusztáv, Mihalik László, Nagy Sándor, Palicz István, Rappaport Béla, Rozsáli Jenő, Ruttkai Ernő, Sáfár Béla, Schvarcz Simon, Simkovics Tándor, Spiegel Lajos, Steiner Vilmos, Szántó István, Szegő Lajos, Szitha Miklós, Tárchy István, Várady Kálmán, Veigli Kálmán, Wallrabenstein Frigyes, Weisz Géza.

Negyedik évfolyam. Főnök: dr. Marssó József. Balogh István, Barzó Jenő, Bálint Mihály, Bereczky Mihály, Bimbi László, *Czimbolinetz Endre, Fischer Pál, *Földes Endre, Földes Iván, Galgóczy András, Goldstein György, Grósz László, Halász Lajos, Halász Ottó, Heller Jenő, Hogyan Mihály, Klein Benő, Kohn Elemér, Kovács János, Kovács József Kálmán, Kovács Lajos, Lang Jenő, *Lengyel Viktor, Márkus István, Mezei Lajos, Molnár Sándor, Nandrassy D. János, Nandrassy D. Mihály, Rosenberg Sámuel, Sándorfi Béla, Scheer Miklós, Schwartz Béla, Schwarcz Sándor, Simkovics Mátyás, Szohor Ferenc, Vajda István, Veinstok Hugó, Weisz Béla, Weisshausz Antal.

Magánvizsgálatot tettek szeptemberben: Kürthy Jenő, Moskovitz Elek, Ungár Erzsébet I., Holik Gyula IV.

Az év végén vizsgáztak: Balog Ilona, Fekete Mária, Garay Gabriella, Kardos Ernő, Kiss Magdolna, Kovács Gabriella, Szilágyi Erzsébet, Trnka Ferenc I. Csiskó Erna, Erdélyi Lenke, Hajdu Kata, Katona Magda II. Buzinkay Margit, Hajdu Mária, Keller Rózsa, Molnár Erzsébet, Móri Mária III. Olchváry Erzsébet, Rigó Magda, Seeberg Sári IV.

Szeptemberre kaptak: Marikovszky Béla, Terdik János, Vajda Magda I., Bánszky Erzsébet, Turóczy Magda, Ungár Erzsébet II.

* Kimaradt.

V.

A tanulókra vonatkozó statisztikai adatok.

CSOPORT		I.	II.	III.	IV.	Összesen	
Beratkozott rendes tanuló		50	46	38	39	73	
Kimaradt „ „		3	1	—	3	7	
Osztályozatlan „ „		1	—	—	—	1	
Az osztályozott rendes tanulók száma		46	45	38	36	165	
Magánvizsgátot tett az év folyamán		11	4	5	4	24	
Az osztályozott rendes tanulók és ma- gánvizsgázók összes száma		57	49	43	40	189	
Az osztályozott rendes tanulók és magánvizsgázók közül	1912-ben	13	—	—	—	13	
	1911-ben	13	12	1	—	26	
	1910-ben	15	13	12	1	41	
	1909-ben	8	12	12	9	41	
	1908-ban	4	7	11	12	34	
	1907-ben	2	3	5	6	16	
	1906-ban	2	2	2	12	18	
v. korábban							
Az osztályozott rendes tanulók és magánvizsgázók megoszlása	a szülők foglalkozása szerint	Östermelő	9	7	7	8	31
	Iparos	10	5	5	9	29	
	Kereskedő	18	9	10	7	44	
	Közszolg. alk. értelmiségi	7	10	12	1	30	
	Nyugdíjas	7	8	6	5	28	
	Magánzó hadiárva	6	9	3	9	27	
	vallás szerint	Római katolikus	18	6	10	7	41
		Görög katolikus	3	2	2	1	8
		Református	14	17	10	5	46
		Ág. h. evangélikus	5	5	8	9	27
		Görög keleti	—	—	—	—	—
		Unitárius	—	1	—	—	1
		Izraelita	17	18	13	18	66
	nyelv- ismeret szerint	Csak magyarul beszél ..	54	47	39	40	180
		Más nyelven is beszél ..	3	2	4	—	9
	a szülők lakóhelye szerint	Nyíregyházi	27	31	20	24	102
		Szabolcsmegyei	21	8	13	4	46
		Egyéb	9	10	10	2	41
	anya- nyelv szerint	Magyar	54	49	41	40	184
		Német	2	—	2	—	4
		Angol	1	—	—	—	1
	előmenetel szerint	Jeles rendű	2	1	2	—	5
		Jó rendű	9	4	7	10	30
		Elégséges rendű	25	23	23	28	99
		Javító vizsgát tehet ..	15	15	10	2	42
		Osztályt ismételt	6	6	1	—	13

VI.

Adományok, jutalmak, versenyek eredménye.

Segélyekre, jutalmakra és egyéb címen az alábbi összegek folytak be. Fogadják a szíves adakozók ezuton is hálás köszönetünket. Kerületi Keresk. és Iparkamara 1000 P (iskolai hozzájárulás), Kereskedők és Gazdák Köre 320 P (2 tanár németországi tanulmányútlára), Nyir. Takarékpénztár 100 P, Szohor Pál főjegyző, Termény- és Áruraktár 80 P, dr. Demjén József iskolaorvos cserkésznagytabornak 56 P, Kazár Pál, Nemzeti Hitelintézet fiókja 40 P, Pénzügyi tisztviselők 16 P, dr. Hoffmann Móric pályadíjra 15 P, Ungár Lipót cég 10 P, A Magyar Általános Hitelbank Fiókja egy régi Magyar hitel részvényünket becserélt egy új részvényre. Az adomány értéke 50 P.

Jutalmat kapnak a IV. évfolyamból: Dávid Ferenc, a Hangya budapesti titkárának a múlt évi érettségi min. biztosának jutalomdíját, 24 pengőt Márkus István kapta, míg a Rosenthal Vilmos alapítvány 15 pengős kamatát Rosenberg Sámuel.

III. évfolyamból: Kresztyankó János és Kultsár Ferenc kiváló szorgalmukért és jeles előmenetelükért 20, Schwarcz Simon jóviseletéért és szorgalmáért 10 pengőt.

II. évfolyamból jutalomdíjat kaptak: Kelemen György 20, Chrobák Ferenc és Presser Ottó 10 pengőt.

I. évfolyamból jutalomdíjat kaptak: Huczmann János 15, Kiss Dénes és Stark Gyula 10 pengőt.

Tanári karunk az alapítványok közül ez évben is csak a Rosenthal Vilmos alap kamatait osztotta ki, míg a többieknek jövedelmét, azok csekély voltára tekintettel, a tőkéhez csatolta.

Pályázatok. Ebben az esztendőben a megszokottnál kevesebb pályázatot hirdettünk növendékeink részére s ezért joggal elvártuk volna, hogy a megmaradt csekély számú pályázaton annál inkább részt fognak venni. Sajnos azonban az érdeklődés igen kicsi volt és a benyújtott munkák minősége sem volt kifogástalan.

Szokott márciusi pályatételünkre ezidén ezt a témát jeleltük ki: „Közgazdasági állapotaink az elnyomás korában”. A 10 pengős jutalmat Márkus István IV. o. t. derék dolgozata nyerte.

A külföldi tanulmányut résztvevői kötelezően beszámoltak a tanulmányuton szerzett tapasztalataikról. E dolgozatok közül legértékesebb Kresztyankó János III. poétikus naplója lett és 10 pengős jutalomban részesült. Ugyanő nyerte a földrajzi pályázat első díjul kitűzött 10 pengőjét is a tanulmányút útvonalát feltűntető szép térképével. E pályázaton még leginkább buzgólkodtak növendékeink; a nyertesén kívül Kovács Lajos IV. és Nagy Endre I. kaptak dicséretet.

A Magyar Nemzeti Szövetség értékes pályatételeit (I.—II.: „Alkalmi beszéd a hősök emlékművének felavatásán”, III.—IV.:

„Mohács és Trianon“) márciusi, kötelező, magyar dolgozatban minden növendékünkkel kidolgoztattuk és a legérdemesebbeket pályázatra bocsátottuk. Ennek eredménye a következő lett:

A Magyar Nemzeti Szövetség pályatételein pénzjutalmat nyert az első csoportban Schwartz Simon III., a második csoportban Staub László I. évf. Könyvjutalmat nyertek: Rosenberg Sámuel IV., Márkus István IV., Kresz'yankó János III., Presser Ottó II., Garai Gabriella és Naményi Gyula I. évf. Elismerő iratot nyertek: Schwartz Béla IV., Klein Benő IV., Sándorfi Béla IV., Scheer Miklós IV., Breuer Ferenc III., Kultsár Ferenc III., Ruttkai Ernő III., Kelemen György II. és Huczmann János I. évf. növendék.

VII.

Érettségi vizsgálatok.

A tanév folyamán két ízben: szeptemberben és júniusban tartottunk érettségi vizsgálatot, amelyeken a nm. vallás-, közoktatás- és kereskedelemügyi miniszter urakat szeptemberben Dávid Ferenc, Hangya-szövetkezeti titkár ur, júniusban pedig dr. Vincze Frigyes budapesti ker. akadémiai igazgató ur képviselte. Dávid Ferenc min. biztos úrhoz három éven keresztül volt szerencsénk. Szinte, hogy szerénytelennek ne látszódjunk, összeforrott véle az iskolánk. Tiszteltük, becsültük, megszerettük őt. Köszönjük néki az együtt töltött napok kedves emléket, a Mindenható áldását kívánjuk reá. Dr. Vincze Frigyes ker. akad. igazgató ur ilyen minőségében első ízben jött iskolánkhoz. Örültünk néki, hogy Hazánk első keresk. iskolájának igazgatóját küldték iskolánkhoz, ki amellet legkiválóbb munkása kereskedelmi szakoktatásunknak, kitől csak tanulhatunk. Köszönjük kedvességét, jóságát.

I. Szeptemberben teljes érettségi vizsgálatra 9, javító vizsgálatra 1, összesen 10 jelölt jelentkezett. Ezek közül megfelelt 6, névszerint: Bolgár Miksa, Holik Gyula, Kántor Antal, Korocz András, Palicz Pál, Vay László; nem felelt meg és a legközelebbi határidőben teendő javító vizsgálatra utasítottunk 4 jelöltet.

II. Júniusban teljes érettségi vizsgálatra 35, javító vizsgálatra 3, összesen 38 jelölt jelentkezett.

A vizsgálatok eredménye:

Jelesen felelt meg: 3, Klein Benő, Márkus István, Scheer Miklós.

Jól felelt meg: 7, Grosz László, Kohn Elemér, Kovács Lajos, Rosenberg Sámuel, Schwartz Béla, Weiszhausz Antal, Weisz Béla.

Megfelelt: 24, Balogh István, Bálint Mihály, Bimbi László, Fischer Pál, Galgóczy András, Halász Lajos, Halász Ottó,

Hogyan Mihály, Kovács János, Kovács József, Lang Jenő, Mezei Lajos, Nandrassy János, Nandrassy Mihály, Sándorfi Béla, Schwarcz Sándor, Simkovics Mátyás, Vajda István, Veinstrok Hugó, Olchváry Erzsébet, Rigó Magda, Seeberg Sára, Bezdek Géza, Fekete Andor.

Nem felelt meg és a legközelebbi határidőben teendő javító vizsgálatra utasítottunk 4 jelöltet. Összesen 38.

Eddig összesen 287 érettségi bizonyítványt állítottunk ki.

Az érettségi vizsgálaton megjelent dr. Bencs Kálmán polgármester, fel. biz. elnök is. S nagy örömet keltett ez alkalommal tett azon kijelentése, hogy ő úgy látja, hogy az iskola építésének megoldása már a közel jövőben várható. Hálásan köszönjük iskolánk iránt érzett meleg jóindulatát. Kivüle jelen voltak a vizsgákon: Kardos István kulturtanácsos, Baruch Artur a Keresk. és Gazdák Köre elnöke, Hoffmann Móric dr. és Hoffmann Mihály fel. biz. tagok, továbbá dr. Furman Lajos, iskolánk régi kedves tanára.

A kir. főigazgató úr az írásbeli vizsgálatokra a következő tételeket tűzte ki:

I. Magyar fogalmazás. Tétel: A gépek hatása a legujabb kor társadalmára.

Eredmény: Jeles 2, jó 10, elégséges 23, elégtelen —

II. Kereskedelmi számtan. Tétel: A Magyar Olasz Bank nyiregyházi fiókja a Nyiregyházi Fűszer és Gyarmatáru R. T. megbízásából a következő ügyleteket bonyolítja le:

1. 1927. április 1-én terhére írja március 31-i lejáráttal a mult negyedév egyenlegét, 2327.— P-t.

2. Április 11-én eladja a 75 drb. Angol Magyar Bank részvényt à 97.50. Adó $4\frac{1}{2}\%$, alk. jut. 4% , leszám. díj, zsiróforg. jut., forg. adó, s javára írja május 3-án.

3. Május 7-én kiegyenliti a Melroses Ltd, London, cégnél fennálló tartozását, melyről a cég az alábbi számlát küldte:

a) 2 láda Golinda Orange Pekoe tea, bttó kg. 94, ta kg. 20.— à $\frac{2}{6}$ pr $\frac{1}{2}$ kg. Engedmény $1\frac{1}{2}\%$.

b) 5 nagy csomag (10 kg.) Venesta Pekoe tea, bttó kg. 65.75 ta kg. 15.75 à $\frac{2}{8}$ pr $\frac{1}{2}$ kg.

c) 10 kisebb csomag (6 kg.) Venesta Pekoe tea, bttó kg. 77.— ta kg. 17.— à $\frac{2}{9}$ pr $\frac{1}{2}$ kg.

d) 20 legkisebb csomag ($2\frac{1}{2}$ kg.) Venesta Pekoe tea, bttó kg. 86.— ta kg. 36.— à $2\frac{9}{12}$ pr $\frac{1}{2}$ kg. Cif. Budapest. Árfolyam 27.85, 1% , $\frac{1}{10}\%$, Va pr május 7.

4. Május 15-én kifizet terhére 27.000.— P-t Va pr május 14.

5. Május 20-án leszámítja és javára írja V/21. lejáráttal az alábbi 3 váltó értékét: 6250.— P lejár június 20-án, 4875.— P lejár június 25-én, 3200.— P lejár július 5. 9% , 1% , $\frac{1}{10}\%$.

6. Június 25-én eladja és javára írja Va VI/27-iki lejáráttal a 150.000 K n. é. 6% -os májusi Hadikölcsönt à 0.55. Adó $\frac{1}{2}\%$, alk. 2% , jut. 4% , zsiródíj, zsiróforg., ját., forg. adó.

Junius 30-án lezárja a folyószámlát $\frac{9}{10}\%$ hitelbizt. jut. $\frac{1}{2}\%$, hiteljut. $\frac{1}{100}$, költség 3 P. Az egyenlegben nincs fillér. Készítsük el a jegyzékeket. Zárjuk le a folyószámlát progresszív módon.

II. Számítsuk ki mennyibe kerül a R. T.-nak 1—1 kg. tea, ha a végelszámolás Budapesten történt, hol kövezetvám 8'40 P. A vámnál a súly 323 kg, ta 17%, à 160'— Mérlegpénz. Forg. adó. Helyiköltség Nyiregyházán 23'75 P. Értékarányban osszuk el a költségeket.

Eredmény : jeles 2, jó 9, elégséges 23, elégtelen 1.

III. Könyvvitel. Tétel : 1927. január 1-én megalakul a Kereskedők Bankja R. T. Nyiregyházán, 2000 drb. részvénnel à 50'— P. 1. A részvényesek befizetik a részvénytőke 70%-át. 1. Alapítóköltség címén kifizetnek 400'— P-t. 2. Berendezésért fizetnek 3'000'— P-t. 2. Személyzet fizetése 320'— P. 2. Bér-fizetés 1 óra 260'— P. 4. Leszámitolnak 39 drb. váltót 60.000'— P. n. é.-ben. Váltókamat 12% (3 hó), költség 2' $\frac{1}{100}$. 8. Elhelyeznek betétként 15.000'— P-t. 9. A részvényesek a hátrálékos 30%-ot befizetik. 9. Befizetik a részvényadót, 2' $\frac{1}{100}$. 10. Jelzálogkölcsönt folyósítanak Nagy Mihálynak, itt, ingatlanára. Jelzálogkamat 20.000' P után, 11% (4 hó), költség 2' $\frac{1}{100}$. 16. A betétekből 4000'— P-t kivesznek. 20. Visszaleszámitoltatnak 14 drb. váltót 20.000'— P. n. é.-ben. Visszaleszámitolt váltókamat 7%, költség $\frac{1}{2}\%$ $\frac{1}{100}$. 22. Lombard kölcsönt folyósiának értékpapírokra 200% fedezet mellett, 40.000'— P-t. Lombardkamat 15%, költség és őrzési díj 5' $\frac{1}{100}$. 31. A betéteket tőkésítik 7% mellett.

Zárás adatai : Az alapítóköltség 6 évre beosztandó. A kamatok 31-én tul átmenők. Elkészítendő kétalapkönyves mód szerint.

Eredmény : jeles 6, jó 7, elégséges 21, elégtelen 2.

IV. Magyar kereskedelmi levelezés. Tétel : 1.) 1927. febr. 4. Borsodi Andor, nyiregyházi ügynök, ajánlkozik Weichert Jánosnak, Wien, kémiai gyártmányainak eladására. Feltételei : Ügynöki díj 2%. A költségek megtérítése.

2.) Február 9. Weichert tudakozódik Borsodiról Berkes Testvéreknél, Budapesten.

3.) Február 14. A válasz kedvező.

4.) Február 20. Weichert az ajánlatot elfogadja. Más gyárat e cikben nem képviselhet. Hitel nincs. Felmondási idő 4 hét. Küld nyomtatványokat, árjegyzéket stb.

5.) Március 2. Borsodi a megrendeléseket mellékelten elküldi. Helyes volna egy megfelelő raktárt itt tartani, mert ez a költségeket tetemesen csökkentené.

Eredmény : Jeles 5, jó 13, elégséges 17, elégtelen —.

V. Német nyelv. Tétel : „Magyarország külkereskedelme a világháború előtt és után.”

Eredmény : Jeles 2, jó 5, elégséges 24, elégtelen 6.

VI. Német kereskedelmi levelezés. Tétel: a.) Áruhitelkérés. b.) Szállítási feltételek közlése. c.) Feltételek tudomásul vétele.

Üzletesemény: a.) Kuharek Ferenc, Nyiregyháza, kérdést intéz f. é. márcz. 28-án Reithofer Testvérekhez, Wien, hogy hajlandók volnának-e részére 20 ezer S-ig terjedő áruhitelt adni. Tekintettel a közeledő tavaszra és az azzal járó élénkebb szükségletekre, kerékpárokban és alkatrészekben nagyobb megrendelést helyez kilátásba.

b.) Április 2-án Reithofer Testvérek értesítik Kuhareket, hogy hajlandók a kért áruhitelt részben megadni, úgy, hogy a számlaösszeg 40%-a az áru átvételkor készpénzben fizetessék, a fennmaradó 60% pedig 3 óra kiállított elfogadványokkal fedeztessék.

c.) Kuharek április 7-én a feltételeket tudomásul veszi és kéri a cég legujabb árjegyzékének a megküldését.

Eredmény: Jeles 2, jó 5, elégséges 20, elégtelen 10.

VII. Francia ker. levelezés. Tétel 1.) Daude & Lauristan cégnek, Lyon, van váltótárcájában egy 15.200 frankról szóló R. Bouchat & Frères cégre, Bordeaux, intézvénnyezett váltója. Ezt megküldi egyik bordeauxi ügyfelének, J. Tailleur & Cic cégnek, azzal a kéréssel, hogy sziveskedjenek azt elfogadás végett bemutatni az intézvénnyezettnek s azután címükre visszaküldeni. Megtagadás esetén kéri az óvást felvételni.

2.) J. Tailleur & Cic, Bordeaux, gondoskodtak az elfogadásról s a kapott utasítás szerint mellékelve visszaszármaztatják Daude & Lavistan címére az elfogadással ellátott váltót.

3.) Daude & Lavistan elismerik ennek átvételét. Az okozott fáradságért bocsánatot kérnek, viszontszolgálatukat felajánlják a J. Tailleur & Cic cégnek.

Eredmény: Jeles 4, jó 3, elégséges 14, elégtelen —.

VIII. Angol ker. levelezés. Tétel: Jakob Simpson, London, megkeresi Práger és Domány nyiregyházi céget, adjon felvilágosítást Hartos Jenő ottani cég üzleti tevékenysége, anyagi helyzete és fizetőképessége felől, biztosítván felvilágosító céget, hogy közléseit köteles titoktartással kezeli.

Adassék e megkeresésre I. kedvező és II. kedvezőtlen válasz.

Eredmény: Jeles 3, jó 5, elégséges 6, elégtelen —.

VIII.

Ifjusági egyletek.

Az *Ifjusági Segítő Egyesületünk* az idén tevékenységét fokozta az által, hogy tankönyveket szerzett be és a szegény tanulóknak kiadta kölcsönként, minden ellenszolgáltatás nélkül. A könyvek száma: 118. Összesen kapott 40 tanuló 75

könyvet. Évről-évre nagyobb mennyiségű könyv áll majd rendelkezésünkre, mert törekvésünk oda irányul, hogy a szegény tanulók könyvet, valamint írószereket az iskolától kapjanak. Tehermentesítsük a szülőket! Ez a főcélunk. A kiosztott írószerek értéke körülbelül 160— P. Az Egyesület figyelemmel kísérte a szegényebb tanulók ügyes-bajos dolgait és ha az illető arra érdemesnek bizonyult, úgy örömet támogatta és segítette. Az elégséges, de máskülönben jó magaviseletű tanulónak, ha tandíját nem tudta megfizetni, készséggel megfizette azt az Egyesület. A külföldi kiránduláson 6 szegény tanulónak adott jelentékenyebb segélyt. A pécsi kiránduláson részt vett minden rászorult növendék segélyben részesült. Nem hanyagoltuk el ama szegény, de jó gyorsíró növendékeinket sem, akik Szegedre mentek, hogy tudásukkal az iskola hírnevét gyarapítsák, megfelelő összeget juttatunk nekik, hogy élvezzék ők is a munka gyümölcsét. A szegénység nem lehet akadály, nem lehet ok arra nézve, hogy visszamaradjanak és keserűséggel gondoljanak mostoha sorsukra. Ez az igazi biztatás, törekedjenek, iparkodjanak minden téren megfelelni, az Egyesület mindig meg fogja tenni a magáét. Kézpénzben kifizetett segélyek összege: 824— P. Mindent elfogunk követni, hogy a jövő évi eredmény jobb és megfelelőbb legyen. *Domány Sándor* elnök.

89. sz. *Turulcserkészcsapat.* Ez iskolai évben alig adott életjelt magáról. Egy néhány kimagaslóbb eseményt kivéve belső munka folyt. Arra törekedtünk, hogy a cserkészeket most bensőleg is neveljük s ezéért főszólyt az őrsi és rajösszejövelekre fektettünk, amelyeket hetenként tartottunk meg.

A csapat 35 taggal vett részt a megyeri nemzeti nagytáborban. E nagytáborra jól elkészültünk, hogy eredményt mutassunk fel és valóban, csapatunk két első díjat szerzett magának és elismerést kapott azon nagy szolgálatteljesítésért, amelyet kifejtett nemcsak a csapat, hanem a nemzeti nagytábor érdekében is. Felhasználva a táborban való tartózkodásunkat, megismertük a fővárost s környékét. Kirándulást tettünk a nagy történelmi multtal rendelkező Visegrád várához. Nagytáborunk 3 hétig tartott, amelyre mindig örömmel fogunk visszagondolni.

Az új iskolai évben csapatunk létszáma igen megfogyott a végzett növendékek kilépése miatt s így teljesen újjá kellett szervezni csapatunkat. Az őrsi és rajösszejöveleken kívül, amennyire módunkban állott kisebb délutáni kirándulásokat rendeztünk a környékre. A téli napokon kis otthonunkban tartózkodtunk, ahol a fiuk könyvköléssel és zenével foglalatoskodtak. Az ujoncok száma ez évben 9, akik május 8-án a kerületi tisztgyűlés alkalmával tettek fogadalmat.

Tavasszal nagyobb kirándulást rendeztünk Sárospatakra, ahol 3 napig tartózkodva igyekeztünk megismerni az ős kollégiumot, annak híres könyvtárát s a nagy történelmi nevezetességű Sárospatak várát. Nagy jelentőségűek voltak ezek a na-

pok cserkészzeinkre, mert oly történelmi és irodalmi kincseket láttak, amelyeket talán sohasem lesz alkalmuk ismét meglátni.

Ez évi cserkészmunkánkat egy szomorú esemény fogja bezárni, ugyanis az idei nagytáborról le kell mondanunk. De reméljük, hogy a jövőben, annál szebb és annál értékesebb nagytáborban lesz részünk. Legyen a nagy szünidő cserkészzeinknek a pihenés ideje, hogy a jövőben még nagyobb munkát végezheszenek közös álmunk, Magyarország ujjaépítése érdekében.

Kollonay Zoltán parancsnok.

A „Dr. Schack Béla“ Önképzőkör a tanév elején Marssó József vezető tanár felügyelete alatt alakult meg. Vezetői az ifjúság részéről Kovács József és Kovács Lajos IV., Kresztanykó János III. évf. növendékek voltak. Az év elején a kör pontos munkaprogrammot dolgozott ki és ezt a tervezetet pontosan betartotta. Ünnepi gyűléseket tartottunk október 6-án és március 15-én, ezekről az ünnepélyeinknél számolunk be. Október 6-iki gyűlésünk egyúttal megalakulásunk is volt. Három gyűlésünknek irodalomtörténeti tárgya volt (Herczeg Ferenc, Gyulai Pál, az irredenta költészet), kettőnek közgazdasági (a pengő, a szabolcsi mezőgazdaság), egy gyűlésen pedig a tanulók önálló kísérleteiket mutatták be. Az irredenta költészettel foglalkozó gyűlésünk egyúttal zárógyűlés is volt. A programmszerű számok mellett a változatosságot jelentő szavakat, színi jeleneteket és zeneszámokat sem hanyagoltuk el. Egy külön gyűlésen a cserkész irodalom jelesebb termékeiből adtak elő iskolánkban cserkészei. Így összesen kilenc gyűlést tartottunk. E programmszerű keretben áldoztunk még Beethoven és Vajda János most aktuális emlékének, elhangzottak angol, francia és német szavak, kísérleteztünk magyar holtó idegen nyelvi bemutatásával, bemutattunk a kör három színi jelenetét (Ocskay brigadéros, A hid, Az ember tragédiája), a körben fennállása óta először hangzott fel a kamarazene. Két alkalommal speciális földrajzi témát is tárgyaltunk (Svájc, a Délisarkvidék).

Növendékeinknek legnagyobb része, sajnos, csak tanári kényszer hatása alatt dolgozik a körben. Ez elszomorító jelenség mellett, amely reméljük, a jövőben megváltozik, igen örömdetes, hogy a szaktanár urak élénk figyelemmel és szíves támogatással siettek a kör segítségére, amiért e helyen is fogadják a hálás köszönetet. Kollonay tanár ur egyik gyűlésen I. Ferenc József emlékét méltatta.

Körünkben indult ki még egy mozgalom, a kereskedelem szolgálatában álló gépek ismertetése. E mozgalom azonban szélesebb hullámokat keltett és eredményképpen a Kereskedők és Gazdák Köre rendezésében előadó estély volt, amelyen a modern könyvviteli, könyvelő és számoló készülékeket szakelőadók magyarázataival tanulmányozhatták a kör tagjai.

dr. Marssó József tanárelnök.

Dr. Dengl János gyorsírókör. Körünk nagynevű díszelnökének, Dr. Dengl János egyetemi tanártól megjelölt uton továbbhaladva, a gyorsírás nivója e tanévben is emelkedett.

A kör szeptember 20-án tartotta alakuló gyűlését. Elnöknek megválasztotta Kovács Lajos IV. évf. tanulót, jegyzőnek Kresztyankó János IV. évf. tanulót. A tagok száma a III. évfolyamból 17, a IV. évfolyamból is 17, összesen 34. Gyakorló órákat hetenkint, 1—1 órában tartott. Résztvett a május 14. és 15-én tartott debreceni kerületi gyorsíróversenyen, a május 21. és 22-én tartott budapesti országos, s a május 25. és 26-án tartott szegedi kerületi versenyen.

A múlt tanév kerületi és országos versenyének eredményét a nyár folyamán közölték s eszerint a Nyiregyházi Gyorsíró Egyesület kerületi versenyén a 250 fokon Klein Benő III. évf. t. kapta a harmadik díjat. A 160 fokon az első lett Schwarcz Béla III. évf. t., a második Friedmann László IV. évf. t., a harmadik Rosenblüh Ottó IV. évf. t., a negyedik Grünwald Miklós IV. évf. tanuló. Ezeken kívül 7 kapott dicséretet e fokon. A 130 szótagos versenyen a második díjat Halász Ottó III. évf. tanuló nyerte, 37 tanulónk pedig dicséretet, oklevelet, vagy könyvet kapott. A 100 szótagos versenyen az első díjat Kresztyankó János II. évf. tanuló nyerte, a negyediket Fülöp Sándor II. évf. 2-ik fokon úgyszólván iskolánk minden növendéke adott be elfogadott stenogrammot.

Résztvett körünk a budapesti országos gyorsíróversenyen. Itt Klein Benő III. évf. és Blau László IV. évf. dicséretes eredménnyel irták le a 250 fokot. A 220 fokon körünk nyerte meg a hármas csapatverseny III. díját Klein Benő, Blau László és Grünwald Miklós 879 pontjával, míg a 150 fok csapatversenyén a második helyre juttatta Blau László, Grünwald Miklós és Kresztyankó János 738 pontja. E gyorsírási teljesítményért iskolánk egy-egy díszoklevelet és Gabelsberger-plakettet kapott. A 180 fokon sikeresen szerepeltek Földes Endre III. évf. és Bocskay Zoltán IV. évf. tanulók. A múlt tanév Kónyi-vándordíj versenyén körünk újból a IV. helyre került 3980 versenyponttal s előtte a szegedi felső kereskedelmi fiúiskola, a budapesti református főgimnázium és a makói áll. reálgimnázium állanak.

Az idei eredmény sem maradt hátra a múlt évi megett.

A debreceni kerületi versenyen körünk nyerte el az összes csapatversenyeket. Az egyéni díjakból a 200 fokon Kresztyankó János III. évf. tanuló nyerte el az első díjat. Jeles stenogrammot adtak be e fokon Heller Jenő IV., Kovács Imre II. évf. és Erdélyi Lili II. évf. növendékek. A 150 szótagos versenyen az első díjat Weisz Béla IV. évf. tanuló kapta, a harmadik Kresztyankó János, a hatodik helyre került Kovács Lajos. Elfogadható volt a dolgozata még 22 növendéknek.

A 120 fokon Kresztyankó János dolgozata került első helyre. Mivel magasabb fokon már nyert, Bimbi László kapta az első díjat, Scheer Miklós a másodikát, Zilahy Kiss Tibor a harmadikat. Közünk majdnem minden tagja elfogadható dolgozatot adott be e fokon. A 100 szótagos versenyen csak az I. évfolyam vehetett részt. Első lett Stark Andor, második Huczmann János. Elfogadták még 12 tanulónknak a dolgozatát.

A szegedi kerületi versenyen mérkőzött meg körünk a szegedi, budapesti és makói gyorsírókkal, az ország legjobb gyorsíróival.

A 200 fokon tizedik lett Kresztyankó János, elfogadható stereogramot adott be e fokon Kovács Lajos, Kovács Imre, Simkovics Mátyás. A 150 szótagon az első díjat kapta Bálint Mihály. Kivüle a Szegedre rándult többi 17 tanuló dolgozatát is elfogadták kivétel nélkül. Kresztyankó János magasabb fokon már nyert, tehát díjat itt nem kaphatott. A 120 szótagos versenyen is többen díjat nyertek, valamennyi dolgozatát pedig elfogadták. A budapesti országos verseny részletes eredményét még nem sikerült megkapni.

Iskolánk a Gyakorló Gyorsírók Társaságának Kónyi-vándordíjában újból a IV. helyre került a versenyző 34 iskola közül. Iskolánk 4651 pontot szerzett, közel ugyanannyit, mint az előttünk álló Makó. Ez volt körünknek utolsó küzdelme a Gabelsberger-Markovits-reform rendszerrel, a jövő évben kötelező lesz az egységes gyorsírás tanítása.

A Széchenyi Sportkör a felszerelés és tornaterem hiánya dacára az 1926—27. tanévben is szép eredményt mutatott fel. Habár anyagi nehézségekkel küzdött, mégis igyekezett pótolni szükségleteit, így szertára ez évben 4 pár futócipővel gyarapodott.

Az alakuló közgyűlés szeptember 17-én volt. Ifjúsági elnök; Nandrassy J. IV., főtitkár Simkovics M. IV., pénztáros Nandrassy M. IV., alelnök Wallrabenstein F. III. Megalakult az atletikai, football és birkozó szakosztály, melyek közül az atletikai és a football szakosztály fejtett ki az idén is figyelemre méltó munkát. A szakosztályok vezetői Bimbi L. IV., Schwarcz B. IV. és Földes E. IV.

Az atletikai szakosztály házi versenyt rendezett október 9-én, amelyen Bimbi L., Nandrassy J. és Nandrassy M. IV., továbbá Lőrinczy Gy. Wallrabenstein F. III., Biró L., Arday L., Feldmesser S., Földes J. és Kürthy E. II. érték el jobb eredményt. November 2-án a nyíregyházi kegyeleti stafétán is részt vett csapatunk s 17 induló csapat közül a 4-ik lett. Ugyancsak részt vettek atletáink az április 13-án Debrecenben rendezett kerületi mezői futó bajnokságban, ahol 3-ik helyezést értek el.

Footballistáink is több alkalommal szerepeltek, így megmérkőztek a helybeli Ny. T. V. E. bajnok csapatával március 27-én, május 8-án pedig a kisvárdai reál gimnázium látta ven-

dégül csapatunkat, amely alkalommal a szakosztály 16 tagja rándult át Kisvárdára.

Birkózóink terem és szőnyeg hiányában nem folytathatták kedvenc sportjukat.

A május 26-án tartott nyíregyházi csoport bajnokságban atletikai szakosztályunk a következő eredményeket érte el: 400 m-es síkfutásban első, 100 m-es síkfutásban és távolugrásban harmadik Bimbi L. IV. Suly és diszkoszdobásban első Nandrassy Mihály IV., ugyanezekben második Nandrassy J. IV. Gerelydobásban és rudugrásban első Arday L. II. 100 m-es síkfutásban első Biró L. II., ugyanebben második és sulydobásban első Földes J. II. Magasugrásban második Kürthy E. II. Összesen 7 első, 4 második és három harmadik helyezést értek el.

A vidék ismerve sportkörünk jó hírnevét többször meghívta szakosztályainkat, amelynek azonban közbejött akadályok miatt nem tehattünk eleget. Ily meghívást küldtek Miskolc és Sátorlajuhelyről. Sportkörünk tagjainak száma ez évben 172.

Kollonay Zoltán tanárelnök.

Hálás köszönetet mondok az ifjusági körök vezetőinek, akik sokat fáradoztak de sok dicsőséget is szereztek egyesületünknek és iskolánknak. Isten áldása legyen jövő évi munkálkodásukon is.

IX.

Tanulmányutak, kirándulások.

Ez évben is tervszerűen hajtottuk végre a tanulmányutak és kirándulások rendezését. Megtettük második külföldi tanulmányutunkat, de rendeztünk több belföldi kirándulást is, hogy tanulóink, tanáraink minél több vidéket ismerjenek meg.

A kirándulásokat előkészítettük. A részletes programot jó előre közöltük a résztvevőkkel, hogy módjukban legyen előtanulmányokat végezni. A külföldi és a tervbe vett balti kirándulásoknál még térképet is kellett nekik készíteniök előre a beutazandó vidékről és a vasutvonalakról. Gondoskodtunk ismertető előadásokról s a visszajövetel után megkivántuk, hogy mindenki írja le benyomásait, tapasztalait egy-egy ügyes napló, vagy dolgozat alakjában. A külföldi kirándulás beszámolóinál még jutalmat is tűztünk ki. A kellőleg elő nem készített, tervszerűtlenül végrehajtott kirándulás sokszor több kárral jár, mint haszonnal. Hét kisebb-nagyobb kirándulás — tanulmányut volt ebben az esztendőben. Lássuk időpontban egymás után:

I. A németországi tanulmányut. A lehetőleg gondos és körültekintő előkészítés után indultunk el németországi tanulmányutunkra, amelyet 1927 április 6.—15. Nyíregyháza—Budapest—Prága—Drezda—Berlin—Hamburg—Berlin—Boroszló—

Kassa—Nyíregyháza utvonalon összesen 38 részvevővel tartottunk. Az október folyamán adtuk iskolánk minden növendéke kezébe a részletes utitervet. Azonkívül egy térkép pályázatot is hirdettünk, amelyen a megteendő utat kellett lerajzolni. Minden növendékünk részt vett ezen. Március folyamán vetítőképes előadásban ismertettük a látnivalókat külön növendékeinknek s külön a nagyközönségnek szülői értekezlet alakjában. A kirándulás vezetője az igazgató volt, buzgó segítőtársa dr. Marssó József. A pénztárnoki nehéz teendőket Tester Kálmán végezte, míg a menetelések s a felvonulások, elszállások rendezője Kollonay Zoltán volt, részt vett ezenkívül Naményi Gyula tanárunk is. Örömmel vettük Kardos István kulturtanácsos ur csatlakozását, ki igen kedves és értékes utitárs volt. Csatlakozott hozzánk a Nyírvidék felelős szerkesztője dr. Vertse Andor, ki élvezetes riportokban számolt be az utról, továbbá Csépany János a Nyírvidék fotoriporterje, ki szép felvételeket készített. Résztvettek még tanárok: Zwick Vilmos a főgimnáziumból, Sztraky Henrik a polgári leányiskolából, Schrenk Károly a polg. fiuiskolából, továbbá iskolánk barátai közül Clementis Jenő, Hunek Emil és Krecsák József. A részvételi díj 160—P volt, melyben mindennemű kiadás benne volt. Igen sok növendéket részesítettünk kisebb-nagyobb segélyben.

Első állomásunk Prága volt, ahol intézetünket a Szlovenszkói Egyesült Ellenzéki Pártok és a prágai magyar egyetemi hallgatók egyesülete kalauzolta. Prágában egy délelőttöt töltöttünk, amely alatt a Vencel téren keresztül haladva a Városháza tér sok régi nevezetességét tekintettük meg, majd felsétáltunk a Hradsinba, hogy az ott lévő templomokat és a Szt. György szobrot megnézzük. Innen visszajöve a Károly hidon, Prága legszebb hidján haladunk át, hogy a kereskedelem középpontját alkotó Óvárosról is legyen fogalmunk,

Prágából továbbutazva a Böhmische, majd Sächsische Schweiz gyönyörű hegyeit csodáljuk meg a vonat ablakából.

Drezdában egy teljes napot töltöttünk. Délelőtt bejártuk az Altstadtot. Megcsodáltuk a Zwinger képtárában Raffael Szixtuszi Madonnáját, megnéztük a fizikai szalon ódon készülékeit, áhítatoskodtunk az udvari templom boltozatai alatt, hasztalan próbáltuk megbecsülni a szász királyi kincsek mesés értékét a Grünes Gewölbe szobáiban, végigsétáltunk a királyi palota kincses termein, élveztük az Elbére nyiló pompás kilátást a Brühlsche Terrasseról, megbámultuk a meissenai porcellán csodáit a Museum Johanneum páratlan gyűjteményeiben. Délután a királyi nagy kert gyönyörű szoborcsoportozatai és színpompás virágházai között üdültünk. A nagy és komoly szépségek iránti mélységes tisztelet sehol annyira nem fogja meg az ember szívét, mint itt.

Berlinben három napot időztünk. A látnivalók hatalmas méretei, tarka keveredésük nagyszerűen megérzékíti itt a

németségnek alkotó, tevékeny, mozgalmas lelkét. Első nap a központi vásárcsarnok végeláthatatlan folyosóin vándorolunk végig, apróra megnézzük a vágóhidon folyó üzletes és husipari életet, azután elmerülünk a Kaiser Friedrich Museum gyönyörű festményeinek szemléletébe, majd nagy sétát teszünk az Unter den Lindenen át a Volksgarten sok-sok látnivalója között és az Operában fejezzük be a mozgalmas napot. Virágvasárnap a dómot szemléljük meg, átsietünk a Schloss gyönyörű berendezésű terméin, megcsodáljuk a Volksgarten körül elhelyezkedő muzeumok kincseit, meglátogatjuk a magyar intézetet, hogy végre idegentől is halljunk barátságos magyar szót, aztán az ismeretlen iránt érzett különös vonzalommal tanulmányozzuk a tengerészeti muzeum tanulságos modelljeit. Délután Potsdamban vagyunk, hogy Sans Souci sok természeti és művészi szépségét lássuk. Este hazagondolunk, haza kívánczunk a Magyar Csárda cigánymuzsikája mellett, A következő napon a börze öt nagy csarnokán kalauzólnak át bennünket, majd banktechnikai ismereteinket gyarapítjuk nagy mértékben a Deutsche Bank modern berendezései között, azután ezt a modern képet a néprajzi muzeum ókori és exotikus gyűjteményei váltják fel, hogy a Wertheim áruház hihetetlen méretei és mozgalmassága ismét a jelenbe sodorjanak bennünket.

Hamburgra két nap jutott. Előbb Ó-Hamburgot néztük meg, majd a kikötőt jártuk be részint gya'og, részint kis csavargózóson, utközben megcsodálva egy elsőosztályú oceanjárónak belső berendezéseit, azután itt is meglátogattuk a börzét, amelynek mozgalmassága után nagyszerűen érvényesült Hamburg állam házának gazdag művészete, fenséges teremsorozatai. Délután az Alster mellett fekvő villasorok között hajókáztunk végig és a városi parkokban pihentünk meg. Másnap Hagenbeck világhírű állatkertjét jártuk be, megnéztük Hamburg karcsu, magas tornyu templomait, átérezte velünk Bismarck nagyságát hatalmas kőszobra, élveztük az Elbhöhe tetejéről a leírhatatlan összkilátást, megismertük az Elbe alatt futó modern alagutat. A német kereskedelem impozáns méreteiről Hamburg felejthetetlen képet nyújt. Hamburgban nagyon előzékeny volt a magyar konzulátus és a magyar egyesület, megérkezésünkkor vártak bennünket, társaságunk minden tagját tíz szép, hamburgi képeslappal megajándékozták, gondoskodtak vezetésünkről, fogadják itt is hálás köszönetünket.

Boroszlóban csak rövid félnapot töltöttünk. Ezalatt az ódon, sok magyar emlékekkel bíró városházat, a villanytelepet, az egyetemet, néhány régi utcát és templomot néztünk meg. Oderbergen, Kassán. Ujhelyen és Szerencsen át érkeztünk haza.

Egy szép csoportképet kapott az utazás emlékéül minden résztvevő, akiket, reméljük, jövő esztendei, párizsi kirándulásunkon ujakkal megszorodva ismét viszontlátunk.

II. Nagyszállás. A negyedik évfolyam tanulói dr. Marssó József évfolyamfőnöküknek vezetésével jól sikerült kirándulást tettek május 8-án a város környékén. Gyalogosan kísértáltak a városi bér gazdaságba, ahol a nap első felét mint Mezei Vilmos nagybérlő vendégei a szántóknak, mezőgazdasági kísérleti telepeknek, gazdasági gépeknek, istállóknak stb. hasznos megtekintésével töltötték el. Magyarázatokkal a gazdaság vezetője, Fleiner Miklós ur szolgált. Délután átkocsizott a társaság Molnár Viktor báró ur uradalmaira, a pompásan kezelt Nyirjesre, majd a maga nemében elsőrangú tájképi szépségeket nyújtó Nagyszállás pusztára. Itt a szép tó, a nagy kiterjedésű erdőség, az ipari növények, pl. komló termelése volt nagyon tetszetős. Nagy László felügyelő ur és Nandrássy D. Aurél intéző ur szíves magyarázatokkal és magyaros vendégszeretettel örvendeztették meg a csapatot. A kirándulás résztvevői késő este kocsin tértek vissza a városba. Szíves házigazdáik, akik e napon megvendégelték a csapatot, fogadják e helyen is intézetünknek hálás köszönetét.

III. Kisvárdá. A „Széchenyi Sportkör“ 16 tagja Kollonay Zoltán vezetőtanár felügyelete alatt május 15-én Kisvárdára rendezett tanulmányi kirándulást, amellyel kapcsolatosan a kisvárdai állami reál gimnázium pályafelavató ünnepélyén egy barátságos football-mérkőzésben vettek részt. Ez alkalommal a kiránduló csapat megtekintette a nagy történelmi multtal rendelkező várat és a tőzegtelepet. Kirándulásunk résztvevői a kisvárdai diákok vendégei voltak. Fogadják ezuton is intézetünk hálás köszönetét.

IV. Debrecen. A kerületi gyorsíró verseny alkalmából május 15-én iskolánk kb. 150 tagja 5 tanár vezetésével Debrecenbe rándultak át. A versenyen elért szép eredményről máshol számolunk be, de alkalom nyílt növendékeinknek Debrecen megismerésére is. Dél előtt a kollégium és a Múzeum, míg délután a Nagyerdő voltak a fő program számok. Este $\frac{3}{4}$ 8-kor ért vissza a 3 külön kocsiból álló jókedvű csapat a legnagyobb rendben és fegyelemben.

V. Sárospatak. Május 21-én a „Turul“ cserkészcsapat 25 taggal, Kollonay Zoltán parancsnok vezetésével Sárospatakra rendezett tanulságos kirándulást. 21-én este érkezett meg a csapat, elszállásolás az ottani állami tanítóképzőintézet tornatermében volt. Kirándulásunk célja a minden diák előtt híresnek ismert sárospataki kollégiumnak a megismerése, amely meg is valósult, mert az intézet szeniora szolgálatkészségével bemutatta fiainknak a híres könyvtárat, a szép termeket s a többi történelmi nevezetességű dolgokat. A kiránduló csapat megtekintette hazánk egyik legnagyobb multu várát, a Rákóczi kastélyt.

A kirándulás második napján kirándulást rendeztek a környék kaolin és malomkőbánya telepeire. Két napi tartózkodás után ismeretekkel megrakodva tértek vissza fiaink. Intéze-

tünk hálával és köszönettel tartozik az ottani cserkészcsapat vezetőinek s az állami tanítóképző igazgatóságának, kik gondoskodtak tanulóinknak elszállásolásáról és kirándulásuk kelmessé tételéről.

VI. Szeged. A Szegedi Gyorsíró Egyesület május 25—26. napjain ünnepelte fennállásának huszonötödik évfordulóját, s ezzel kapcsolatban Szegeden volt az országos gyorsíróverseny. Erre a versenyre gyorsírókörünk 18 tanulója rándult Szegedre Bácskai József vezetése mellett. Mielőtt a gyorsíróverseny izgalmai megkezdődtek, a fiúk a város nevezetességeit tanulmányozták. Megnéz ék a kulturpalotát, a képtárt, a fogadalmi templomot, a zsidótemplomot, a Tiszapart környékét. Majd átmertek Ujszegedre, hogy megtekintsék a kender- és szövőgyárat. Léderer Imre tisztviselő, iskolánk volt növendéke, kalauzolt bennünket lekötölező szivességgel. Az első teremben 500 szövőgép végzi fűlsiketítő munkáját, itt dolgozik a sok különféle gyártmányu gombolyító és tekerceselő gép is. Külön teremben történik a kész vásznak és szövetek impregnálása és szárítása, hogy innen a hengerelő gépekbe jussanak. A hatalmas üvegtetejű csomagoló és értékesítő csarnokban végzik az anyagon az utolsó javításokat és méréseket. Itt készülnek a vízmentes vásznak, a szebbnél szebb futószőnyegek, terítők. A telep kender feldolgozó részében láttuk a törést, tisztítást, a kender feldolgozását zsinegekké és kötelekké. A gyár a saját termelésű kenderét nem dolgozza fel vászonná vagy szövetté, hanem csak durvább dolgokat készít belőle, míg a finomabbak előállításához szükséges fonalakat Olasz- és Franciaországból importálja. A gyárnak 800 munkása van. Programmba vettük az ujszegedi vakok intézetének tanulmányozását. Szép, kétemeletes, komor épület. Nagy ablakai, mint valami óriás szemei, bámulnak le a Tisza hajaira. Mintha az egész környéket belátni akarnák. Pedig ezeken a szép. fényes ablakokon nem néznek ki mosolygó szemű emberek, nem gyönyörködnek a napsugaras, délibábos rónaságban. Hiába is néznének ki, ugysem látnának semmit a természet szépségeiből, mert számukra örök sötétség uralkodik mindenben. Az Isten legdrágább adományától, a szemük világától fosztotta meg őket a kegyetlen sors, hogy életük hátralevő részét örökös sötétségben, folytonos bizonytalanságban töltsék el. Ebbe a komor épületbe zörgöttünk be. Vak ember nyitott ajtót. Mintha templomba léptünk volna, a szeretet templomába. Az egész intézményt az emberbaráti szeretet tartja fenn. Az intézet igazgatója kalauzolt bennünket. Arcáról az emberi szeretet sugárzott. Egész lényé a megtestesült jóság benyomását keltette bennünk. Életét nemes célnak szenteli: gyámolítja szegény vak embertársait, lelkükbe életkedvet, örömet akar vinni s ezzel elviselhetőbbé teszi szomorú sorsukat. Hasznosan foglalkoztatja őket, hogy így annál kevesebbet gondoljanak saját bajukra. Leginkább kosárfonással töltik idejüket, de tanítják

őket írni, olvasni, muzsikálni is. Szemléltető példákban megismerjük a vakok írás-olvasásának két módját (Klein- és Bray-féle). Megnéztük a vakok nappali és hálószobáját. Mindenütt pedáns rend uralkodik. A nappali szobában már ott van a rádió is. Szabad idejüket sakkozással, malmozással, speciális kártyázással töltik. A könyvtár könyvei külön vak-írással vannak írva. Meg vannak a Jókai, Mikszáth és Vas Gereben művei. A többi közt ott látjuk a Szent Bibliát is nagy, vastag bőrkötésben. Egy vak fiu olvasott fel egy-két részt a művekből. Csodálatos az isteni gondviselés. Az elvesztett érzéket egy másikkal pótolja: a látást a tapintással.

VII. *Mohács, Pécs.* Iskolánk ez évben is rendezett egy nagyszabású belföldi kirándulást is azon célból, hogy növendékeink elméleti oktatását gyakorlati uton is kiegészítse. Az ipari és kereskedelmi helyeket választottuk kirándulásunknak, hogy ezáltal bemutassuk a földrajz és áruismeret körében tanultakat és ezenkívül bepillantsanak növendékeink esetleges jövődi pályájukba. Ezek figyelembe vételével választottuk tanulmányi utunknak a Budapest—Mohács—Pécs utvonalat.

Június 2-án indult utnak a kiránduló csapat 23 növendékkel, Kollonay Zoltán és Kövendy Károly tanárok vezetésével. Az utat Budapestig vonaton s Budapesttől hajón tették meg Mohácsig. A Nyírség fiai mindig kedvesen fognak visszagondolni e gyönyörű hajóutra és a szép dunai tájakra.

A tanulmányut első állomása Mohács volt, hol a kiránduló csapat rövid 4 órai tartózkodását arra használta fel, hogy megtekintse nemzetünk nagy temetőjét és lerója a kegyelet háláját. Mohács város nevezetességének megtekintésével alkalma volt tanulóinknak egy selyemszövő gyárat is megnézni a gyár igazgatójának szíves kalauzolása és alapos magyarázata mellett.

A tanulmányut második s végállomása Pécs, ahol a kiránduló csapat 3-án este érkezett meg. Az állomáson a pécsi városi felsőker. iskola kiküldöttei, Boros és Décsy tanárkollégák fogadták tanulóinkat. Elszállásolás a kereskedelmi iskola tornatermében volt, ahol az ottani cserkészek már jól elkészített fekvőhelyekkel várták a kissé elfáradt fiúkat. Másnap reggel vette kezdetét a Décsy tanár úr által elkészített gazdag program megvalósítása. Első volt a szénmosó telep megtekintése, ahol az igazgató engedélyével három vezető mutatta be s ismertette a magyar szénbányák legnagyobb szénmosó telepét. Ezután a Dunántúl legnagyobb és világszerte híres Zsolnai majolika-gyárat tekintették meg, ahol a legszivesebb kalauzolás mellett és szakavatott oktatás alapján tiszta képet szereztek növendékeik a majolika, porcelán és kőedénygyártás minden részleteiről. Engedélyt nyert a kiránduló csapat a Pannónia-sörgyár megtekintésére, ahol megismerkedhettek a sörgyártás, lefejtés, palackozás stb. egész folyamatával.

Fogadják a gyártulajoonosok és vezetők fáradozásaikért és alapos magyarázataikért ezúton is meleg és hálás köszönetünket.

Décsy tanár ur — aki állandóan a fiúkkal volt — gondoskodott arról is, hogy a várost s annak környékét is megismerjék. Ezek közül a legkimagaslóbb pont a székesegyház nagy történelmi múltjával, amelynek belső része s a környezetén levő katakombák igen megragadták tanulóink figyelmét. Ezek mellett nem feledkeztek meg a testedző kirándulásról sem, miért is a tanulmányút harmadik napján egy nagyobb kirándulást rendeztek a természeti szépségekben oly gazdag Mecsek hegységbe. A 15 km.-es turistaút a Mecsek hegy legszebb pontjain halad, érintve a János- és a Kiss József-kilátókat. Hat órai gyaloglás után, ami igen próbára tette az Alföld fiait, Pécs legszebb kirándulóhelyére ereszkedtek le, a Tettyére, ahol már kitűnő ebéd várta tanulóinkat.

A három napi pécsi tartózkodás örök emlék fog maradni tanulóinknak, mert ismeretük úgy szellemi, mint tapasztalati téren igen kibővült és gazdagodott.

Hálával tartozunk a pécsi felsőker. iskola igazgatójának, ki elősegítette tanulóinknak a pécsi tartózkodás kellemessé tételét, amellott engedélyt adott a tornateremben való elszállásoláshoz és rendelkezésükre bocsájtotta kedves kalauzunkat, Décsy tanár urat, aki nemcsak hogy minden előkészületet megtett a kiránduláshoz, hanem állandóan a fiúkkal tartózkodott, hogy részükre a kirándulást felejthetlenné tegye, — ami meg is valósult.

X.

Tudnivalók a jövő iskolai évre.

Felvétel. Felsőker. iskolánk I—IV. évfolyamába a tanulók felvételét és beírását június 30., továbbá július 1—2-án délelőtt 10—12 óráig eszközöljük. Az I. évfolyamba oly tanulók vétetnek fel, kik a gimnázium, reáliskola vagy polgári iskola négy alsó osztályát minden tantárgyból sikerrel elvégezték. A felvételkor a tanuló tartozik állami anyakönyvvezető hivataltól kiállított születési és újraoltási bizonyítványt, valamint a szülők által aláírt felvételi nyilatkozatot beadni.

Figyelmeztetjük a t. szülőket, kik gyermekeiket iskolánkba óhajtják adni, hogy egy osztályba legfeljebb 40 növendéket vehetünk fel a jelentkezés sorrendjében, úgy, hogy a tanév elején beiratkozások csak abban az esetben tartatnak meg, ha még üres hely lesz. Ez az esetleges beiratkozás szeptember 1—2-án lesz d. e. 10—11-ig.

Fizetendő díjak. Minden tanuló fizet a beiratkozáskor 20 pengő felvételi díjat. A tandíj az egész évre 160 P, mely két

részletben fizetendő, a fele beiratáskor, a másik fele február 1-én. Az igazgató adhat, benyújtott kérelem esetén engedélyt a tandíjnak kisebb részletekben való fizetésére. A kimaradt tanuló is köteles az egész évi tandíjat megfizetni. A befizetett díjakat vissza nem térítjük.

Tandíjmentesség. Jó előmenetelű, szegénysorsu növendékek tandíjmérséklést kaphatnak, melynek nagysága bizonyítványától függ. Tisztviselők gyermekei, valamint hadiárvák, előnyben részesülnek. A kellőleg felszerelt kérvények a beíratással egyidejűleg nyújtandók be az igazgatóhoz. A tanári kar a kérvényeket csak az októberi intő-róvó értekezlet alkalmával bírálja el. Intés-rovásban részesült, vagy javítóvizsgát tett növendék abban a félévben semmiféle kedvezményben sem részesülhet.

Vidéki tanulók elhelyezésénél az igazgató készséggel megy segítségére a szülőknek. Forduljanak hozzá bizalommal. Minden vidéki növendék tartozik a beíratkozásnál három lakásigazolványt beszerezni s a lakásfelvételkor azt három példányban kiállítani s a szülővel és a szállásadóval aláíratni. A három példányból egy marad a szállásadónál, egy a szülőnél és egy az osztályfőnök útján az igazgatóhoz kerül. A lakásigazolvány egy mindenre kiterjedő szerződés a tanuló és a kosztadó között, amely azonkívül tartalmazza a legszükségesebb tudnivalókat is úgy a szülők, mint a kosztadók részére. A múlt esztendőben vezettük be ezt az új rendszert, mely igen jónak bizonyult, mert egyszeriben megszüntette azt a sok vitatkozást, perlekedést, amely az előző években a szülők és a kosztadók között volt.

Magántanulók. Azok, akik a felsőker. iskolát magánuton óhajtják elvégezni, forduljanak az igazgatóhoz, ki minden tekintetben felvilágosítást nyújt. A kérvényeket lehetőleg szeptemberben kell beadni.

A *javitó és pótló vizsgálatokat* augusztus 31-én reggel 8 órakor vesszük fel.

A *tanév kezdete.* Az iskola ünnepélyes megnyitása és a tanítás megkezdése szeptember 3-án, szombaton délelőtt 9 órakor lesz, mely időpontban minden növendék tartozik pontosan megjelenni.

Állásközvetítő irodát is állított fel iskolánk, mely az igazgató vezetése alatt áll. Az iroda bevált, növendékeinket igen előnyösen tudtuk elhelyezni.

Mire képesít a felső ker. iskola elvégzése? A felső ker. iskola négy évfolyamának elvégzése után a növendékek érettségi vizsgát tesznek s ennek végeztévet megkapják az érettségi bizonyítványt, mely elsősorban is az egyéves önkéntességre jogosít. A végzett növendékek jó elhelyezést nyerhetnek a bankoknál, biztosító intézeteknél, különböző ker. vállalatoknál. Meghetnek mint tiszték a vasúthoz, postához, adó- és vámhivatalhoz, pénzügyigazgatósághoz. Lehetnek jegyzők, látogat-

hatják a keresk. főiskolákat, tanárképzőt, gazdasági akadémiát, közgazdasági egyetemet.

Figyelmeztetés. Iskolánkban a mulasztásokat szigoruan ellenőrizzük. A betegség miatt otthon maradó növendék szülője vagy kosztadója tartozik a betegséget a nyomtatott jelentő-lapon **azonnal** bejelenteni. Utólagosan nem igazoltatjuk a mulasztást, ha az nem volt előre bejelentve.

Iskolánknál délután tanítás csak kivételesen van, cserkész őrsi összejövetel csak egyszer hetenkint. Szigoruan ügyeljünk, hogy a növendékek töltsék a délutánt komoly tanulással s követeljük tőlük az iskola pecsétjével ellátott órarendet.

A jövő tanévben szigoruan keresztül vesszük tanári karunk azon határozatát, hogy a gyengén tanuló, megbukott, intéstrovást érdemelt növendék nem lehet cserkész, de nem lehet tagja a sportkörnek, énekkarnak. Nem szerepelhet az önképző-körben. Nem tanulhat gépirást. Felkérjük a szülőket, hogy ezt vegyék tudomásul és gyengén tanuló gyermeküket szorítsák a tanulásra.

Az *igazgató hivatalos órája* hétköznapiokon d. e. 10—11-ig van s a legnagyobb készséggel áll a szülők rendelkezésére. Ez uton is arra kéri azonban a szülőket, hogy iskolai ügyekben lakásán ne keressék fel, mert ő ott nem adhat felvilágosítást. Az igazgatói iroda telefonszáma 4—61, míg Eötvös-u. 11. sz. a. lakásának telefonszáma 4—60.

Jövő tanévi, párizsi tanulmányutunk tervezete.

Külföldi tanulmányutainknak során a jövő, 1927—28. tanévben Ausztrián és Schweizon keresztül Párizsba megyünk, visszafelé pedig Délnémetországon jövünk keresztül. E tanulmányutunk 12 napos lesz, a husvétii szünidőben fogjuk tartani. Utvonalunk a következő lesz.

Első nap kora reggel indulunk Nyiregyházáról és a késő délutáni órákban Bécsbe érkezünk. Séta a városban.

Másnap reggel indulva délben Salzburgban vagyunk, ahol a délutánt eltöltjük a városi parkban, a régi piactér nevezetességei között és a várban.

Harmadnap az egész napot utazással töltjük, hogy Innsbruckon keresztül estére Zürichben legyünk.

Zürichben, Schweiz metropolisában, az európai közgazdasági élet egyik fontos centrumában töltjük a negyedik napot. Megtekintjük a börzét, a nagybankokat, főiskoláit és kirándulást teszünk a zürichi tóra.

A következő, ötödik napot ugyancsak majdnem végig vonaton töltjük, Bázelen keresztül Párizsba utazunk, ahová a késő délutáni órákban fogunk megérkezni, így még lesz alkalmunk, hogy az esti órákban a belvárosban ismertető sétát tegyünk.

A hatodik, hetedik és nyolcadik napot Párizsban töltjük, miközben a következő nevezetességeket tekintjük meg : Louvre, Musée Carnavalet, Musée Luxemburg, Musée Clungny, Musée Rodin, Musée Arts, Hotel des Invalides, Pantheon, Palais de Justice, Conciergerie, Palais de Senatus, Chambre des députés, Sorbonne, Opéra, Notre Dame, Sacré Coeur, Madelaine, St. Etienne, Tour Eiffel, Arc de Triomphe, Bois de Boulogne, Tuillériák, Jardin de Luxemburg stb. Kirándulunk a következő helyekre : Versailles, Trianon, Fontainebleau, esetleg St. Cloud vagy St. Germaine

A nyolcadik nap estéjén indulva Párizsból a kilencedik nap estéjén megérkezünk Strassburgot érintve Münchenbe.

A tizedik nap Münchené. Itt a képtárakat, a királyi palotát, az ónémet városrészt, egy sörgyárat stb. fogunk megtekinteni.

A tizenegyedik napon továbbmenve estére Bécsbe érünk, innen tovább utazunk az utolsó, tizenkettedik nap reggelén és Budapesten átmenve estére Nyíregyházán vagyunk.

Az előkészítő munkálatokat e tanulmányut sikeres megrendezésére már megtettük, s így minden reményünk megván, hogy párizsi tanulmányutunk érdekesség, változatosság, tanulásosság tekintetében messze felül fogja mulni eddigi tanulmányutainkat. Épen ezért a gyermekeik neveltetését szívélyesen viselő szülőknek már most figyelmükbe ajánljuk jövő tanévi tanulmányutunkat.

Párizsi tanulmányutunk részvételi díja 250 P. Ez az összeg 50 P-ös részletekben is fizethető. Jelentkezéseket a szülőtől legkésőbb október 15-ig kérjük. Jelentkezéskor legalább 50 P fizetendő.

XI.

Egyéves női kereskedelmi irodai szaktanfolyam.

Az iskolánkkal kapcsolatos egyéves női ker. irodai tanfolyamra beiratkozott 39 növendék. A tanítást a felső ker. iskolával együtt kezdték meg s tartott június 20-ig. Június 20, 21, 22, 23-án voltak az írásbeli és szóbeli vizsgálatok s a tanév-záró ünnepély, valamint a bizonyítványok kiosztása június 29-én folyt le.

Az igazgatói teendőket Margócsy Emil igazgató, a felső ker. iskola igazgatója végezte s ő tanította a ker. számtant. Domány Sándor a könyvvitelt, levelezést, dr. Marssó József a magyart, Naményi Gyula a gyorsírást, gépirást, szépírást s ő volt a tanfolyam jegyzője, Reguczky Ilonka a földrajzot.

A növendékek résztvettek az iskolai ünnepségekben, a szegénysorsuak segélyben részesültek a segélyező-egylet részéről élvezték mindama előnyöket, amit rendes tanulóinknak nyújtottunk.

A Nagy Sándor Gyorsírókör az idén is — mint az elmúlt években — megalakult s Naményi Gyula tanár vezetése mellett nagy munkásságot fejtett ki. Tisztikara a következő volt: Elnök: Kopper Erzsébet, jegyző: Gellért Magdolna, pénztáros: Pártos Ilona, könyvtáros: Schwartz Borbála. A debreceni kerületi gyorsíróversenyen a tanfolyam minden növendéke résztvett s a női tanfolyam fennállása óta ezen a versenyen érte el a legszebb eredményt, amennyiben a 200 szótagos fokon 2 növendéke is, névszerint Goldmann Magdolna és Gellért Magdolna, igen jó dolgozatot adtak be. A budapesti gyorsíróversenyen is méltóan képviseltette magát a Kör, amennyiben Kopper Erzsébet, Gellért Magda s Goldmann Magda a 150 fokon adtak be nagyhiba nélküli dolgozatot, amely, tekintve azt, hogy ez a verseny országos volt, igen szép eredmény. Jó magaviseletükért és szorgalmukért Gellért Magda 12, Bocskay Ibolya és Kopper Erzsébet 8—8 pengő jutalomban részesültek.

A Gyorsírókör legszebb eredményt elérő tagjai: Kopper Erzsébet, Gellért Magdolna, Goldmann Magdolna, Fodor Ilona, Schwartz Borbála, Friedländer Klára, Huszár Olga, Bocskay Ibolya.

A beiratkozott 39 tanuló közül kimaradt 1. Az évvégén maradt 38 tanuló közül 14 éves 6, 15 éves 18, 16 éves 10, 17 éves 3, 18 éves 1. Római kat. 7, református 8, ág. h. ev. 5, g. kat. 3, izraelita 15. Anyanyelve mindnek magyar. Nyiregyházi szülők gyermeke: 33, szabolcsmegyei: 3, más vármegyéből jött: 2.

Kereskedő gyermeke: 5, iparosé: 12, földbirtokosé: 1, tisztviselőé: 7, nyugdíjasé: 7, magánzóé: 6.

A *tanulók névsora*: Adriányi Ilona, Bercsényi Margit, Bocskai Ibolya, Böhm Irén, Csillag Anna, Csipkés Ilona, Dalos Sarolta, Dobay Margit, Dudinszky Ilona, Duka Irén, Éva Jolán, Fischer Rózsa, Fodor Ilona, Friedländer Klára, Gellért Magdolna, Goldmann Magdolna, Gregori Ilona, Grüner Margit, Hartmann Irén, Huszár Olga, Kohn Magdolna, Kopper Erzsébet, Kotráncz Irén, Osváth Irén, Pártos Ilona, Raducziner Gizella, Rosenblüh Edit, Sikorszky Irén, Simkovits Erzsébet, Simonitz Julianna, Schmiedt Ilona. Schwartz Borbála, *Szabó Jolán, Szalay Magda, Szarka Jolán, Szmrecsányi Anna, Szücs Mariska, Urgyán Klára, Weisz Róza.

Tudnivalók a jövő évre. Az egyéves női ker. irodai szaktanfolyamra június 30-án, július 1—2. napjain d. e. 11—12 óráig lehet beiratkozni. A beiratási díj 20 P, a tandíj 200 P, amely 2, esetleg 4 részletben fizetendő. **A 200 pengő tandíjban benne van a vizsgadíj is.** Szegénysorsuak folyamodhat-

nak a tandijnak havonkénti 20 pengős részletekben való fizetéséért is. Szegénysorsuak, jó előmenetelűek különösen a második félévben tandijkedvezményt kaphatnak. Az igazgató készséggel nyújt felvilágosítást minden kérdésben.

Használandó tankönyvek az 1927—28. tanévben.

I. évfolyam.

Dr. Bakács—dr. Vincze : Magyar olvasókönyv. I.
 Kerekes—Komáromy : Történelem. I. 8. kiadás.
 Simonyi Jenő : Földrajz.
 Juckel Gyula : Keresk. számtan.
 Dengl—Bakács—Heinrich : Német gyak. és olvasókönyv. I.
 Szuppán—Havas—Strobel : Algebra.
 Trautmann—Kuntner : Ker. alapismeretek.
 Emődi—Szőke : Természettan.
 Katona Dávid : Egységes levelező gyorsírás.
 Kogutovicz—Márton : Ker. isk. atlasz. (Mind a négy évre.)

II. évfolyam.

Bakács—Vincze : Poetika.
 Dengl—Bakács—Heinrich : Német olvasókönyv. II. 10. kiad.
 Kerekes—Komáromy : Történelem. II. 7. kiadás.
 Simonyi Jenő : Földrajz. II.
 Szathmáry László : Áruismeret. II.
 Emődi—Szőke : Természettan.
 Katona Dávid : Egységes vita gyorsírás.
 Trautmann—Kuntner : Ker. alapismeretek.
 Laczkó—Honti : Francia nyelvkönyv. II.
 Laczkó—Rózsa : Angol nyelvtan és olvasókönyv.

III. évfolyam.

Pintér Jenő : Magyar irodalom története.
 Schack—Wirker : Német ker. levelező.
 Schack—Hauser : Német olvasókönyv.
 Laczkó—Honti : Francia ker. nyelvkönyv és levelezés.
 Kerekes—Komáromy : Történelem III.
 Simonyi Jenő : Földrajz. III.
 Szathmáry László : Áruismeret. III. évf. számára.
 Vadas—Jablonkay : Jogismeretek. I.
 Dr. Horn J. Közgazdaságtan.
 Havas—Bogyó : Logaritmustábla és táblázatok.
 Jónás—Schack : Magyar. ker. levelező. III.

IV. évfolyam.

- Pintér Jenő : A magyar irod. története. II. *isk*
 Schack—Wirker : Német ker. levelező. *u*
 Schack—Hauser : Német olvasókönyv. III. *Dud*
 Laczkó—Honti : Francia ker. nyelvkönyv és levelezés II.
 (Csak a francia csoportnak.)
 Yolland—Kundt : Angol nyelvtan és olvasókönyv. (Csak az
 angol csoportnak.)
 Dr. Rózsa : Angol ker. levelező. (Csak az angol csoportnak.) *van*
 Simonyi Jenő : Földrajz. IV. *van*
 Kerekes György : Történelem. IV. *van*
 Szathmáry László : Áruismeret. IV. évf. számára. *?*
 Vadas—Jablonkay : Jogismeretek. II. *?*
 Bárczy—Wildner : Közgazdaságtan. *van*
 Bogyó—Havas : Logaritmustábla és táblázatok. *isk*

Az egyéves női ker. irodai szaktanfolyamon.

- Koltay—Zilahy : Magyar olvasókönyv.
 Schack—Wirker : Kis. kereskedelmi levelező.
 Ágh—Bankó : Kereskedelmi földrajz.
 Jónás—Kárpáti : A gépirás tankönyve.
 Katona Dávid : Egységes levelező gyorsírás.
-